

Gemeente
West
Maas en
Waal

PROGRAMMA BEGROTING 2026 - 2029

Raadsbehandeling: 5 november 2025

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
Aanbieding aan de raad	4
Vaststellingsbesluit	7
Leeswijzer	8
Deel 1 - Programma's	11
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	12
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	16
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	21
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	24
Programma 5 - Bedrijfsvoering	28
Algemene dekkingsmiddelen	31
Recapitulatie van baten en lasten	33
Deel 2 - Paragrafen	34
Paragraaf Lokale Heffingen	35
Paragraaf Weerstandsvermogen	47
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	56
Paragraaf Financiering	62
Paragraaf Bedrijfsvoering	66
Paragraaf Verbonden partijen	74
Paragraaf Grondbeleid	84
Openbaarheidsparagraaf	89
Deel 3 - Financiën	90
Algemeen	91
Kaders en uitgangspunten	92
Financieel meerjaren perspectief	94
Overzicht van baten en lasten	103
Overzicht van incidentele baten en lasten	106
Structureel begrotingssaldo	108
Geprognosticeerde balans	109
EMU saldo	110
Deel 4 - Bijlagen	111
Bijlage 1 - Overzicht personeel en organisatie	112
Bijlage 2 - Overzicht vaste activa	113
Bijlage 3 - Meerjaren investeringsplan	114
Bijlage 4 - Overzicht reserves en voorzieningen	116
Bijlage 5 - Risicoregister	119
Bijlage 6 - Samenstelling college van burgemeester en wethouders	121
Bijlage 7 - Kerngegevens	124
Bijlage 8 - Taakvelden	125
Bijlage 9 - Lijst met afkortingen	131
Bijlage 10 - Algemene uitkering	134

Bijlage 11 - Ombuigingen vanaf 2026	136
---	-----

AANBIEDING AAN DE RAAD

We bieden de Programmabegroting 2026 en de meerjarenbegroting 2027-2029 aan. Deze begroting is opgesteld binnen de kaders die u bij de vaststelling van de Voorjaarsnota 2025 hebt bepaald. Financieel uitgangspunt voor de opstelling van deze Programmabegroting is het in de Voorjaarsnota gepresenteerde financieel meerjarig beeld.

Alle bekende ontwikkelingen tot en met 1 september 2025 zijn verwerkt. Informatie die na deze datum bekend werd komt in de Najaarsnota 2025. In de Programmabegroting zijn meerdere financiële ontwikkelingen verwerkt. De grootste ontwikkelingen in 2026 (vanaf € 50.000,-) zijn:

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Bedragen x € 1.000				
Aanpak fysieke archiefachterstanden	-75 N	0 V	0 V	0 V
Aanpassing algemene uitkering gemeentefonds.	486 V	578 V	553 V	813 V
Aanvullend budget uitbesteding CISO en FG	-100 N	-105 N	-108 N	-113 N
Actief Maas en Waal - Brede regeling Combinatiefuncties	95 V	0 V	0 V	0 V
Amendement - Wijziging voorgestelde OZB verhoging	-79 N	-84 N	-90 N	-96 N
Armoedebeleid - Uitvoering via DVO Werkzaam	125 V	125 V	125 V	125 V
Belastingopbrengsten - Prognose BSR	123 V	132 V	141 V	151 V
Bijdragen woningbouw deelgebied E Leeuwse Veld midden	88 V	0 V	0 V	0 V
Bijgestelde raming WMO-Jeugd 2026-2029	500 V	610 V	733 V	851 V
Bijstelling legesopbrengsten omgevingsvergunningen	-500 N	-550 N	-605 N	-666 N
Meerjareninvesteringsplan 2026-2029	97 V	-18 N	208 V	-430 N
Riolering - Actualisatie	-93 N	-24 N	105 V	150 V
Sociale werkvoorziening - MGR	-143 N	-173 N	-188 N	-146 N

Algemene uitkering

In de juli vergadering stelde de raad de meicirculaire 2025 vast. De uitkomsten van de meicirculaire zijn aan de hand van het PAUW model uitgerekend. Daarbij zijn de parameters (maatstaven zoals inwoners, woningen, WOZ-waarden, bijstandsgerechtigden, inwoners met lage inkomens etc) gehanteerd. De zogenaamde eigen aantallen/waarden. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, dat de algemene uitkering bij de circulaire voorziet van rekenmodellen, komt met hogere bedragen dan het PAUW model. In de fase waarin we momenteel zitten m.b.t. de begroting, en waarbij wellicht pijnlijke ombuigingen of bezuinigingen zouden gaan plaatsvinden, is het zeer welkom dat de hogere uitkeringsvariant van BZK een oplossing kan bieden.

Leges

De legesopbrengsten voor omgevingsvergunningen blijven dit jaar aanzienlijk achter bij de raming. De verwachting is een nadelig effect van circa € 500.000, dat naar alle waarschijnlijkheid niet meer wordt ingelopen. Ook voor de komende jaren wordt een structureel lagere opbrengst voorzien.

Belangrijke oorzaken zijn:

* De opbrengsten in 2024 waren incidenteel hoger door enkele grote woningbouwprojecten, waardoor het jaar geen representatief beeld gaf.

* Voor de komende jaren worden dergelijke grote projecten niet verwacht.

Gezien deze factoren is een neerwaartse bijstelling van de legesopbrengsten noodzakelijk om de begroting in lijn te brengen met de actuele verwachtingen.

Jeugd en WMO

De kosten voor hulp via de Wmo en Jeugdwet vallen lager uit dan we voorzagen bij het opstellen van de voorjaarsnota. In 2026 gaat het om ruim € 500.000 minder. In de jaren daarna wordt dat verschil nog groter.

We zien een paar belangrijke redenen hiervoor:

1. Verminderde prijsstijgingen.

Voor de meeste hulp volgen we het indexcijfer dat door de VNG aangereikt wordt. Dat was eerst 4,91%, maar is nu aangepast naar 4,03% voor 2026.

2. Minder en andere zorgvraag.

We zijn er bij de eerdere prognose vanuit gegaan dat de vraag naar zorg zou blijven groeien, zoals in 2023 en 2024. Maar de cijfers tot juli 2025 laten zien dat dit niet zo is. Daarom hebben we de prognose bijgesteld.

Dit is vooral van toepassing bij specialistische jeugdzorg na verwijzing door artsen en gecertificeerde instellingen. We zien dat jeugdigen nu vaker reguliere zorg krijgen in plaats van dure specialistische zorg.

Ook is er minder vraag naar specialistische behandeling binnen de Jeugdwet. Dit betreft complexe en dure zorg. Eén indicatie meer of minder heeft meteen invloed op de kosten.

Er zijn ook ontwikkelingen die kostenverhogend zijn en dus een dempende invloed hebben op de daling van de kosten:

1. Specialistische zorg is vaker verder weg en er zijn wachtlijsten voor specialistische GGZ in onze regio. Daardoor stijgen de kosten voor vervoer.
2. De kosten voor persoonsgebonden budgetten (PGB's) binnen de Jeugdwet stijgen. Dit komt doordat er weinig aanbod is voor begeleiding bij bijvoorbeeld hoogbegaafdheid of seksueel misbruik. Via een PGB kan dan een passende hulpverlener worden gecontracteerd.

Een onderbouwing van deze (en andere) financiële ontwikkelingen staat in deel 3 van deze Programmabegroting. Op basis van de huidige inzichten ziet het meerjarenperspectief er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Financieel meerjarenperspectief ontwikkeling	2025	2026	2027	2028	2029
--	------	------	------	------	------

Saldo

Programmabegroting 2025-2028	13 V	-1.969 N	-1.455 N	-1.550 N	-1.550 N
Wijzigingen tot Najaarsnota 2024	2 V	2 V	2 V	2 V	2 V
Najaarsnota 2024	43 V	167 V	212 V	91 V	91 V
Wijzigingen na Najaarsnota 2024	0 V	-50 N	-50 N	-50 N	-50 N
Wijziging tot voorjaarsnota 2025	-3 N	-8 N	-14 N	-16 N	-18 N
Voorjaarsnota 2025	-1.339 N	-623 N	-310 N	-152 N	-265 N
Wijzigingen tot Programmabegroting 2026	461 V	2.294 V	1.799 V	740 V	1.233 V

Stand voor opstellen Begroting	-823 N	-188 N	183 V	-936 N	-558 N
---------------------------------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------

Financieel effect Begroting	0 V	230 V	62 V	163 V	214 V
-----------------------------	-----	-------	------	-------	-------

Eindstand na vaststelling Begroting	-823 N	42 V	245 V	-773 N	-344 N
--	---------------	-------------	--------------	---------------	---------------

P&C-cyclus

De planning en control cyclus ziet er voor het begrotingsjaar 2026 als volgt uit:

- Voorjaarsnota 2025 (raadsbesluit 3 juli 2025)
- Programmabegroting 2026 - 2029 (raadsbesluit 5 november 2025)
- Najaarsnota 2026 (planning raadsbesluit december 2026)
- Jaarrekening 2026 (planning raadsbesluit juli 2027)

Indeling van het document

Alle documenten uit deze planning en control cyclus hebben dezelfde opzet om de vergelijkbaarheid zo groot mogelijk te maken.

Deel 1 bevat de Programma's

In dit deel staan per programma de missie, visie, maatschappelijk effecten, doelstellingen, activiteiten, indicatoren en de kosten.

Deel 2 bevat de Paragrafen

In dit deel zijn de verplichte paragrafen opgenomen die u inzicht geven in 8 belangrijke thema's.

Deel 3 bevat de Financiën

In dit deel staan de kaders en uitgangspunten voor het maken van de Programmabegroting. Ook wordt het financieel meerjarenperspectief getoond. Hierin zijn alle bekende mutaties verwerkt en toegelicht.

Deel 4 bevat de Bijlagen

In dit deel staan de bijlages die van belang zijn voor het lezen en begrijpen van deze Programmabegroting.

Besluitvorming

Wij zien als college uit naar de voorbereidingsronde op 28 oktober 2025.
Uiteraard bent u vooraf in de gelegenheid om technische vragen te stellen.

Vervolgens zal de formele behandeling van deze Programmabegroting 2026 plaats vinden in uw raadsvergadering van 5 november 2025.

Wij vertrouwen op een constructief overleg met uw raad.

Hoogachtend,
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN WEST MAAS EN WAAL,

De gemeentesecretaris,
D. (Didier) Oosterom

De burgemeester,
V.M. (Vincent) van Neerbos

VASTSTELLINGSBESLUIT

Onderwerp:

Vaststelling Programmabegroting 2026 en
Meerjarenbegroting 2027-2029

Nr. "invullen door griffier"

De Raad van de gemeente West Maas en Waal,

Gezien het voorstel van Burgemeester en Wethouders, d.d. 30 september 2025, nr. Z.123693.

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet.

BESLUIT:

- 1) De Programmabegroting 2026 vast te stellen.
- 2) Kennis te nemen van de meerjarenbegroting 2027-2029.
- 3) Als onderdeel van de begroting 2026 een krediet van € 4.909.955 beschikbaar te stellen voor geplande investeringen in 2026 (Bijlage 3).

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering op 5 november 2025.

DE RAAD VAN DE GEMEENTE WEST MAAS EN WAAL,

De griffier,

De voorzitter,

C. (Elles) Jansen-Bouwman

V.M. (Vincent) van Neerbos

LEESWIJZER

Inleiding

De programmabegroting is opgebouwd uit vier delen.

Deel 1 Programma's

Deel 2 Paragrafen

Deel 3 Financiën

Deel 4 Bijlagen

Hieronder wordt kort aangegeven welke informatie de vier delen bieden.

Deel 1 - Programma's

Missie

Elk programma dient bij te dragen aan het realiseren van de missie en visie van de gemeente, zodat de som van programma's hier een complete invulling aan geeft. De missie en de visie vormen de kapstok voor de huidige bestuursperiode.

Gemeentelijke kaders

De programma's zijn thematisch opgebouwd uit verschillende beleidsvelden. Met beleidsnota's wordt periodiek het beleid geactualiseerd. Per programma wordt in beeld gebracht welke beleidsnota's op dit moment werkzaam zijn.

Visie

Per programma is een deelvisie opgesteld die bijdraagt aan de totaalvisie. Dit maakt inzichtelijk wat welk programma bijdraagt aan het toekomstbeeld van de gemeente in 2026.

Maatschappelijk effect

Per programmaonderdeel is een maatschappelijk effect opgesteld dat aangeeft wat de gemeente binnen het betreffende onderdeel wil bereiken voor haar inwoners.

Doelstellingen

Per programmaonderdeel zijn doelstellingen opgesteld die de gemeente nastreeft om het gewenste maatschappelijke effect mee in te kleuren. Deze doelstellingen hebben een reikwijdte van één tot vier jaar.

Activiteiten

Per programmaonderdeel zijn voor de realisatie van de doelstellingen concrete activiteiten benoemd. Deze activiteiten hebben een reikwijdte van één jaar (of meerdere jaren).

Indicatoren en kengetallen

Waar relevant worden beleidsindicatoren, effectindicatoren en kengetallen uitgewerkt. Beleidsindicatoren vergelijken onze gemeente met landelijke en provinciale informatie. Effectindicatoren en kengetallen worden gebruikt om de ontwikkeling in beeld te brengen over een aantal jaren.

Wat mag het kosten?

Per programma wordt in beeld gebracht welke lasten en baten voor de komende jaren verwacht worden. Steeds bij het opstellen van nieuwe P&C-documenten worden de budgetten geactualiseerd en bijgesteld op basis van nieuwe prognoses. De verwerkte effecten lichten we in deel 3 per programma toe.

Deel 2 - Paragrafen

In dit deel zijn de volgende (verplichte) paragrafen opgenomen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen

- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Openbaarheidsparagraaf

Lokale heffingen

In deze paragraaf geven wij de ontwikkelingen met betrekking tot ons belastinggebied weer. Per heffing geven wij aan wat het beleid is en op welke wijze het tarief tot stand is gekomen. Ook geven wij inzicht in de (geraamde) opbrengsten.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf brengen wij onze risico's in beeld. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële gezondheid van de gemeente. Het geeft aan in welke mate de gemeente in staat is om financiële risico's op te vangen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf geeft inzicht in onze kapitaalgoederen. De kosten van het onderhoud van onze wegen, openbare verlichting, riolering en water, groen en gebouwen vormen een substantieel deel van de begroting.

Financiering

In de financieringsparagraaf bespreken wij de specifieke beleidsvoornemens respectievelijk de uitvoering van het beleid op het gebied van treasury.

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering betreft de processen binnen onze gemeentelijke organisatie om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren, sturen en beheersen. Bedrijfsvoering bestaat uit de onderdelen personeel, informatisering, automatisering, communicatie, organisatie, financiën en huisvesting.

Verbonden partijen

De gemeente werkt vaak samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als deze samenwerking in een bestuurlijke en financiële vorm wordt gegoten, spreken we van een verbonden partij. In deze paragraaf lichten wij deze partijen, hun beleidsdoelstellingen en activiteiten en de hiermee gemoeide gemeentelijke bijdragen, nader toe.

Grondbeleid

Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van doelstellingen op het gebied van Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, Verkeer en Vervoer, Cultuur, Sport en Recreatie en Economische Zaken. Het gaat om grote belangen in diverse disciplines. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. De resultaten op grondexploitaties zijn dan ook van groot belang voor de financiële positie van onze gemeente.

Openbaarheidsparagraaf

Openheid en transparantie zijn essentieel voor het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid. In de openbaarheidsparagraaf doen we verslag van de uitvoering van de Wet open overheid.

Deel 3 - Financiën

Hier schetsen wij de financiële ontwikkelingen, kaders en uitgangspunten. Ook geven wij inzicht in het financiële beeld voor de komende jaren. Bovendien nemen wij de op grond van de BBV verplichte onderdelen op, zoals de geprognosticeerde balans, het EMU-saldo en de incidentele baten en lasten.

Deel 4 - Bijlagen

Tot slot nemen wij in dit deel de volgende relevante bijlagen op:

- Bijlage 1 - Overzicht personeel en organisatie
- Bijlage 2 - Overzicht vaste activa

- Bijlage 3 - Meerjareninvesteringsplan
- Bijlage 4 - Overzicht reserves en voorzieningen
- Bijlage 5 - Risicoregister
- Bijlage 6 - Samenstelling college van burgemeester en wethouders
- Bijlage 7 - Kerngegevens
- Bijlage 8 - Taakvelden
- Bijlage 9 - Lijst met afkortingen
- Bijlage 10 - Overzicht algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- Bijlage 11 - Ombuigingen vanaf 2026

DEEL 1 - PROGRAMMA'S

PROGRAMMA 1 - WONEN, WERKEN EN RECREËREN

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma omvat de beleidsvelden woningbouw, bedrijvigheid en werkgelegenheid, recreatie en toerisme en vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Reclamebeleid	2008
Woonwagenbeleid	2010
Landschapsontwikkelingsplan	2011
Welstandsnota	2012
Visie Leefbaarheid Kernen	2013
Regionale detailhandelsvisie	2014
Beleid internet winkels	2014
Structuurvisie dorpen 2025	2015
Structuurvisie Recreatie Concentratiegebieden	2017
Dorpskwaliteitsplan West Maas en Waal	2019
Regionaal Programma Werklocaties 2019-2024 (RPW)	2023
Uitvoeringsprogramma visie leefbaarheid kernen 2030	2020
Verordening startersleningen 2021	2021
Beleidsvisie zonne-energie	2021
Regionaal Ambitiedocument Regio Rivierenland 2022-2025	2021
Woonvisie 2022-2026	2022
VTH-beleid 2022-2025	2022
Programma kostenverhaal en financiële bijdragen	2023
Nota grondbeleid	2024
Visie (vrijtijds)economie	2024
Omgevingsvisie West Maas en Waal	2024

Wonen:

In 2026 wordt verder gewerkt aan de realisatie van de doelen uit de Woondeal, waarbij zowel kwalitatief als kwantitatief een goede spreiding over de gemeente zal moeten plaatsvinden. Hiervoor wordt een instrument ontwikkeld en geïmplementeerd. Daarnaast wordt een Volkshuisvestingsprogramma opgesteld waarin beleid op het gebied van Wonen/Volkshuisvesting integraal wordt beschreven. De Zorgzame Buurt gaat, ondersteund door intensieve participatie, verder ontworpen worden om op basis daarvan een plan in procedure te kunnen laten brengen door de Kernen en Zorggroep Maas en Waal.

Werken:

In 2026 zetten we in op het toekomstbestendiger maken van onze werklocaties, met onderzoeken en voorbereidingen voor verduurzaming en verbetering van bedrijventerreinen. We starten met een nieuw Regionaal Economisch Ambitiedocument (REA) dat de regionale koers voor de komende jaren bepaalt. Daarnaast geven we uitvoering aan de vastgestelde visie vrijetijdseconomie.

Recreatie:

In 2026 gaan wij verder met profileren en versterken van routes en thematische verbindingen voor het Land van Maas en Waal en Hanzestad Maasbommel o.a. in samenwerking met regionale en omliggende gemeenten.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?

Deelvisie Wonen

Voor inwoners zijn passende, duurzame woonvormen beschikbaar. De basisvoorzieningen passen bij de maat van de gemeente en er is oog voor een open en groene leefruimte.

Maatschappelijk effect

West Maas en Walers zijn tevreden met hun woonplaats.

Doelstellingen

1. Realiseren van passende groei in de kernen (totaal 1.070 nieuwe woningen tot 2030), met behoud van het karakter en de omvang van de kernen.
2. Realiseren van spreiding van nieuwe woningen over de kernen.
3. Realiseren van voldoende betaalbare nieuwe woningen (sociale huur, midden-huur en betaalbare koop).
4. Stimuleren en faciliteren van het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad.
5. Realiseren van meer levensloopbestendige woningen en passende en duurzame woonvormen wonen in alle kernen.
6. Realiseren van een goede ontsluiting tussen nieuwe woonwijken en de kernen.
7. Realiseren van toekomstbestendige basisvoorzieningen.

Deelvisie Werk

Werk en economische ontwikkeling zijn in balans met de leefbaarheid en het milieu/klimaat. Bedrijventerreinen groeien waar mogelijk, zijn goed bereikbaar én het vrachtverkeer is geweerd uit de kernen. Er zijn alternatieven voor het 'klassieke' boerenbedrijf, bestaande bedrijfslocaties zijn hergebruikt om verpaupering tegen te gaan én nieuwe bedrijven (mkb) versterken bestaande bedrijven.

Maatschappelijk effect:

Een duurzame en maatschappelijk verantwoorde lokale economie met een sterke werkgelegenheid.

Doelstellingen

1. Bedrijven faciliteren bij uitbreidingen, verplaatsing en/of vestiging, ten behoeve van het bevorderen van werkgelegenheid.
2. Duurzame revitalisering van bedrijventerreinen.
3. Uitbreiding van bedrijventerreinen.
4. Minder kansrijke bedrijventerreinen transformeren naar wonen.
5. Uitbreiding van kleine bedrijventerreinen hoogstens voor bestaande bedrijven, bij voorkeur centralisatie van bedrijven op grotere terreinen.
6. Huidige agrarische bedrijven niet belemmeren en de ruimte geven voor innovatie en recreatieve activiteiten, innovatie, mits de agrarische activiteiten niet worden belemmerd.
7. Stimuleren van transformatie van langdurig leegstaande commerciële panden.
8. Nieuwe ondernemingen moeten voor de gemeente een meerwaarde hebben én duurzaam en klimaat-adaptief zijn.
9. Vrachtverkeer wordt (waar mogelijk) geweerd uit de dorpskernen.

Deelvisie Recreëren

In West Maas en Waal zijn de recreatiemogelijkheden doorontwikkeld. Hierdoor kent de gemeente een 4-seizoenen toerisme. Daarnaast is het recreatieve aanbod ook interessant voor de eigen inwoners.

Maatschappelijk effect:

Versterken van de merkbeleving van West Maas en Waal.

Doelstellingen

1. Investeren in het aantrekkelijk houden van het recreatieve gebied.
2. Inzetten op het sterke toeristische-recreatieve merk 'Het Land van Maas en Waal'.
3. Stimuleren en uitbreiden van recreatieplekken en toerisme.

4. Het verbinden van de parels (attracties en kleinschalige recreatie) langs de Maas en tussen de Maas en Waal; het organiseren van het 'parelsnoer'.
5. Nieuwe recreatieve ondernemers versterken het bestaande aanbod en zorgen voor een 4-seizoenen aanbod.
6. Mogelijkheden voor recreatie op het platteland mogelijk maken.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Deelvisie Wonen	
Kleinschalige en grootschalige woningbouwontwikkeling	
Leningen Svn (woonvisie)	
Ontwikkeling en realisatie acties woonzorgvisie	2026
Onderzoeken mogelijkheden nut en noodzaak van herbestemmen recreatiewoningen binnen de nieuwe in ontwikkeling zijnde visie 'recreatie en toerisme'	2026
Rivierenprojecten	2028
Realisatie uitvoeringsagenda woonvisie 2022	2030
Realisatie projecten uitvoeringsagenda woonvisie	2030
Implementeren Omgevingswet in de organisatie	2032
Deelvisie Werk	
Deelvisie Recreëren	
Ontwikkeling Hanzeland Maasbommel	2026
Bouwgrondexploitaties	
Het Leeuwse Veld - Beneden-Leeuwen (Project in samenwerking met derden)	2026

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2026
Economie					
Functiemenging (in %)	2023	54,2	54,4	47	48,3
Vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	2023	181,8	166,3	191,4	195,8
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)					
Demografische druk (in %)	2025	70,7	74,8	75,2	76,1
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	2025	957	987	1050	1109
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	2025	1050	1052	1069	1109
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	2024	8,4	7,6	14,8	14,2

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aantal overnachtingen	166.954	166.500	166.500	166.500	166.500	166.500

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal lasten	-4.906 N	-6.235 N	-5.005 N	-4.962 N	-5.008 N	-4.914 N
Totaal baten	4.187 V	2.880 V	2.059 V	2.144 V	2.284 V	2.308 V
Saldo van dit programma	-719 N	-3.355 N	-2.947 N	-2.818 N	-2.725 N	-2.607 N

PROGRAMMA 2 - MAATSCHAPPELIJKE ZAKEN

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma omvat ondersteuning, welzijn, onderwijs, sport, cultuur, zorg en sociale voorzieningen.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Subsidieverordening basisbibliotheek West Maas en Waal	2007
Accommodatiebeleidsplan Maatschappelijke knooppunt in elke kern	2009
Verordening inrichting antidiscrimatievoorziening gemeente West Maas en Waal	2010
Visie Leefbaarheid Kernen/Koers 2030	2013
Verordening Individuele studietoelage Participatiewet	2015
Verordening cliëntenparticipatie Participatiewet West Maas en Waal	2015
Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive	2015
Verordening cliëntenparticipatie Werkzaam	2016
Kadernota cultuur 2017-2020 'Cultuur is geen kunst'	2016
Verordening individuele inkomensvoorslag West Maas en Waal	2017
Algemene subsidieverordening Gemeente West Maas en Waal	2017
Verordening loonkostensubsidie Participatiewet	2017
Advies- en verbeterplan sluitende aanpak voor mensen met een psychische kwetsbaarheid	2017
Regionaal Beleidsplan GGZ Beschermd Wonen Maatschappelijke Opvang	2017
Beleidskader Harmonisatie Kinderopvang en Peuterspeelzaalwerk	2018
Lokaal sociaal akkoord 2018-2021	2018
Beleidskader Lokaal Onderwijsbeleid 2018-2022 'Verdiepen en verbreden'	2018
Beleidsnota onderwijsachterstandenbeleid	2018
Afstemmingsverordening participatiewet IOAW en IOAZ West Maas en Waal 2018	2018
Nota vereenvoudiging minimabeleid en bijzondere bijstand 2020	2019
Verordening Jeugdhulp & Maatschappelijke ondersteuning 2020	2019
Beleidsplan schuldhulpverlening 2021-2024	2020
Verordening beslistermijn schuldhulpverlening	2021
Regioplan Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang Nijmegen & Rivierenland	2021
VVE-beleid (onderdeel van onderwijsachterstandenbeleid)	2021
Regioaanpak 'Huiselijk geweld en Kindermishandeling'	2021
IHP (Integraal Huisvestingsplan)	2022
Verordening onderwijshuisvesting West Maas en Waal 2022	2022
Verordening bekostiging leerlingenvervoer	2022
Nadere regels Maatschappelijke ondersteuning West Maas en Waal	2022
Nadere regels Jeugdhulp West Maas en Waal	2022
Tarievenverordening voor welzijnsaccommodaties in de gemeente West Maas en Waal	2023
Uitgangspunten lokaal minimabeleid 2024	2023
Meerjarenstrategie GGD 2024-2027	2024
Meerjarenbeleidsplan Werkzaam 2024-2027	2024

Voor onze jeugd zetten we de preventieve activiteiten onder de noemer '**kansrijke start**' voort. Deze activiteiten zijn gericht op (aanstaande) ouders.

Ook de activiteiten in het kader van '**opgroeien in een kansrijke omgeving**' krijgen een vervolg. We zetten actief in op het **verminderen van alcoholgebruik** onder jongeren. Dit doen we door meer mogelijkheden voor positieve tijdsbesteding aan te bieden. Tegelijkertijd wordt de **aanpak van overlast** door jeugd steviger door verbeterde samenwerking met politie, boa, jongerenwerk en school. Tenslotte bieden we interventies op het gebied van **mentale gezondheid** en **scheidingsproblematiek**.

Vanaf 2026 is de **Praktijkondersteuner Jeugd GGZ** (POH Jeugd GGZ) een blijvende voorziening. De pilot in 2025 was succesvol.

In het kader van de **Hervormingsagenda Jeugd** werken we lokaal aan een gedeelde visie met ketenpartners, gericht op de pedagogische basis, normaliseren en samenwerking. We versterken onze lokale teams en zetten in op zichtbare, laagdrempelige voorzieningen (zoals de POH Jeugd GGZ). Regionaal dragen we actief bij aan de Regiovisie Rivierenland, waarin normaliseren, netwerkwzorg en duurzame samenwerking centraal staan.

Voor de senioren in onze gemeente zetten we in op vitaal ouder worden. Bijvoorbeeld met de ketenaanpakken **valpreventie** en **welzijn op recept**. Onze gemeente is **dementievriendelijk**. In 2026 starten we, als pilot, met informatiebijeenkomsten voor informatie en advies over dementie. En de **mantelzorgondersteuning** wordt verder verstevigd door het Steunpunt Mantelzorg, dat samenwerkt met organisaties,

professionals en vrijwilligers die betrokken zijn bij (het ondersteunen van) mantelzorgers en ook verbinding legt met verenigingen en dorpsplatforms. Het Steunpunt Mantelzorg organiseert en begeleidt lotgenotencontact groepen en cursussen voor mantelzorgers.

We nemen maatregelen om zorg toegankelijk en betaalbaar te houden. We beogen hierbij een verschuiving van voorzieningen met een Wmo indicatie naar algemeen toegankelijke voorzieningen met ondersteuning door professionals. In 2026 verwachten we de eerste concrete voorzieningen aan te kunnen bieden.

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) eindigt in 2026. Via het **Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA)** worden de bewezen interventies voortgezet en is er structurele financiering door het Rijk.

De **bibliotheek** krijgt vanaf 2026 een nog belangrijkere maatschappelijke functie met de invoering van de zorgplicht. De bibliotheekvoorziening voor onze inwoners is er voor toegang tot kennis en informatie, ontwikkeling en educatie, het stimuleren van lezen, het organiseren van ontmoeting en debat en het toegankelijk maken van kunst en cultuur.

De uitvoering van het **Integraal Huisvestingsplan** (IHP) voor onderwijshuisvesting gaat in 2026 verder met de bouwfase van de uitbreiding van het IKC in Beneden-Leeuwen. En dan is ook bekend op welke wijze de 3 scholen in Wamel gehuisvest worden.

In 2026 wordt aan uw raad voorgesteld om de nieuwe **cultuurnota** vast te stellen met als speerpunten: investeren in de gemeenschap, cultuureducatie en regionale samenwerking.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?

West Maas en Waal heeft een vitale gemeenschap met een actief verenigingsleven, waarbij mensen naar elkaar om kijken. De gemeente faciliteert en helpt mensen (die dat nodig hebben) aansluiting te houden bij de gemeenschap. Sportvoorzieningen en accommodaties blijven waar mogelijk in de buurt/wijk.

Maatschappelijk effect

West Maas en Walers voelen zich gezien en gehoord en kunnen deelnemen aan de maatschappij.

Doelstellingen

1. Jeugd en jongeren op een verantwoorde manier te laten opgroeien, ontwikkelkansen te vergroten en zorg te dragen voor een zinvolle vrijetijdsbesteding.
2. Bevorderen van de zelfredzaamheid van al onze inwoners.
3. Een goede gezondheid en verantwoorde levensstijl van al onze inwoners te bevorderen.
4. Actieve en passieve deelname/betrokkenheid van al onze inwoners aan de samenleving te bevorderen.
5. Een voorzieningenniveau dat bijdraagt aan de leefbaarheid in de dorpen, passend bij de omvang van het dorp.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Deelvisie Maatschappelijke zaken	
Opstellen en uitvoeren van een integraal beleidskader 'sociaal domein'	2026
Opstellen en uitvoeren plan van aanpak in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)	2026
Bevorderen gezonde leefstijl, onder andere in scholen en instellingen	2026
Stimuleren sport- en cultuuractiviteiten/evenementen	2026
Dementievriendelijke gemeente worden	2026
Stimuleren van publiekstoegankelijke toiletten. En de vindbaarheid vergroten door middel van aansluiting bij de "Hoge Nood App"	2026
Een integrale aanpak van laaggeletterdheid en lage basisvaardigheden in beleid en uitvoering. En daarbij de continuering van het (mobiel) Digitaalhuis	2026
Het continu optimaliseren van werkafspraken met VraagWijzer ten behoeve van een verbeterde toegang	2026
Waarderen en ondersteunen van (jonge) mantelzorgers via het netwerk van mantelzorgsteunpunten	2026
Actief jeugd- en onderwijsbeleid uitvoeren met als doel dat alle jeugdigen zo gezond en veilig als mogelijk kunnen opgroeien en zich zo goed mogelijk ontwikkelen	2026
Jeugd en jongeren meer betrekken bij de samenleving	2026
Uitvoeren van het integraal Huisvesting Plan (IHP)	2026
Realiseren ontmoetingsplekken voor de jeugd	2026
Stimuleren van activiteiten tussen jeugd en politiek	2026
Regie voeren op de MFA's, afhankelijk van de uitkomsten van de herijkte businesscases	2026
Een integrale aanpak ten behoeve van de leefbaarheid in Altforst via de "dorpendeal"	2026
Jeugd: Opgroeien in een kansrijke omgeving	2026
Uitvoering geven lokaal beleid op Huiselijk Geweld en Kindermishandeling	2026

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2026
Onderwijs					
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2024	6,7	5,1	8,7	6,3
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2024	28	28	19	24
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (in % deelnemers aan VO/MBO)	2024	2,3	2,1	1,8	1,8
Sociaal domein					
Banen (aantal per 1.000 inwoners in leeftijd 15-64 jaar)	2023	836,6	830,6	596,2	670
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	2024	720	709	480	497

Jongeren met een delict voor de rechter (in % van 12-21 jarigen)	2023	1	1	1	1
Jongeren met jeugdbescherming (in % van alle jongeren tot 18 jaar)	2024	1	1	0,7	0,6
Jongeren met jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jaar)	2024	13,7	14,9	15,6	14,6
Jongeren met jeugdreclassering (in % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	2024	0,4	0,3	x	x
Kinderen in uitkeringsgezin (in % kinderen tot 18 jaar)	2023	6	5	4	4
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar)	2024	203,1	210,8	70,7	70,7
Netto arbeidsparticipatie (in % werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking)	2024	73,2	74	74,7	74,7
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd van 18-67 jaar)	2024	343,6	292,4	149,2	149,2
Werkloze jongeren (in % 16 t/m 22 jarigen)	2023	2	2	1	1

Sport, cultuur en recreatie					
Niet sporters (in %)	2024	42,5	43,1	46,9	46

EFFECTINDICATOREN

Effectindicator	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Positieve cliëntervaring: er is samen naar oplossingen gezocht (%)	85%	85%	86%	86%	86%	86%
Positieve cliëntervaring: de ondersteuning past bij de hulpvraag van de cliënt (%)	85%	85%	86%	86%	86%	86%
Positieve cliëntervaring: met ondersteuning kan de cliënt beter de dingen doen (%)	80%	80%	81%	81%	81%	81%
Kwaliteit ondersteuning WMO	89%	89%	90%	90%	90%	90%

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aantal bezoekers zwembad	16.668	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000
Aantal zelfstandig wonende inwoners van 75+	1.960	2.035	2.137	2.244	2.356	2.476

WAT MAG HET KOSTEN?

Bedragen x € 1.000						
Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal lasten	-34.659 N	-30.984 N	-31.180 N	-32.064 N	-32.902 N	-33.803 N
Totaal baten	10.532 V	5.682 V	5.064 V	5.083 V	4.749 V	4.519 V
Saldo van dit programma	-24.127 N	-25.302 N	-26.116 N	-26.980 N	-28.153 N	-29.284 N

PROGRAMMA 3 - FYSIEKE LEEFOMGEVING

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma omvat de beleidsontwikkeling, inrichting en ontwerp, beheer, onderhoud en exploitatie van onze openbare ruimte, verkeer, milieu en afval.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Waterplan 2005-2025	2005
Op weg naar duurzaam groenbeheer	2011
Afkoppelbeleidsplan	2012
Integrale leidraad Flora en Fauna ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer	2013
Gladheidsbestrijdingsplan	2014
Bomenbeleidsplan	2014
Milieuprogramma	2015
Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan	2016
Nota parkeren	2019
Regionale Adaptatie Strategie (RAS) Rijk van Maas en Waal	2019
Regionale energietransitie fruitdelta Rivierenland	2020
Verordening en stimuleringslening duurzaamheid	2020
Regionaal Uitvoeringsprogramma (RUP) klimaatadaptatie Rijk van Maas en Waal	2020
Bodemkwaliteitskaart en beheernota	2021
Regionaal uitvoeringsprogramma Rijk van Maas en Waal (RUP)	2021
Beheer- en Onderhoudsrapportage Verhardingen 2022-2026	2022
Beleidsplan Water en Riolerings 2023-2027	2022
Beeldkwaliteitsplan Klimaatadaptatie	2022
Beleidsnotitie Gemeentelijke Watergangen	2023
Toetsingskader Grondwater	2023
Biodiversiteitsplan	2024
Koersnotitie Energietransitie en Circulaire Economie 2024-2028	2024
Beleid- en beheerplan Openbare verlichting 2025-2029	2025

In 2026 zetten we opnieuw belangrijke stappen richting een duurzame en toekomstbestendige regio. Zo leveren we de eerste haalbaarheidsstudie op voor het warmtenet, waarmee we de mogelijkheden voor collectieve warmtevoorziening verder in kaart brengen. Tegelijkertijd zetten we extra in op isolatiemaatregelen, door de NIP-subsidie breder onder de aandacht te brengen en toegankelijker te maken voor inwoners.

Ook op het gebied van opwekking en infrastructuur gebeurt er veel. De bouw van de zonneparken gaat van start en we beginnen met de aanleg van twee middenspanningskabels: van Heerenwaarden naar Wamel en van Appeltern naar Druten. Daarnaast starten we met de eerste buurtaanpak om de trafo-huisjes in de wijk te vervangen. Hiermee versterken we het elektriciteitsnet en vergroten we de capaciteit voor duurzame energie.

Daarnaast investeren we in het terugbrengen van kosten voor het maatschappelijk vastgoed. Zo koppelen we het zwembad, D'n Hoender en sportvereniging Aquila aan elkaar, zodat zij gebruik kunnen maken van elkaars overvloedige zonnestroom. Ook wordt het warmteprogramma vastgesteld, waarmee we de koers bepalen voor de verdere verduurzaming van onze warmtevoorziening.

Op het gebied van circulariteit gaat de pilot van de circulaire hub van start. De eerste pilot voor Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) wordt gestart. Ook hopen we te

starten met het opstellen van een Soortenmanagementplan (SMP), waarmee we op een gebiedsgerichte manier beschermde diersoorten meenemen in onze ruimtelijke plannen.

We ronden de aanpak energiearmoede af, zodat kwetsbare huishoudens mee kunnen in de energietransitie. Daarnaast richten we een omgevingsfonds op, zodat opbrengsten uit zonneparken ten goede komen aan de directe omgeving.

Tot slot investeren we in het verder ontwikkelen van ons energieloket naar een energiehuis zodat we in lijn blijven met Europese wetgeving. Ook zullen we een plek binnen het loket moeten vinden zodat we bedrijven (en bedrijventerreinen) kunnen helpen met de verduurzaming van hun bedrijfsproces.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?

West Maas en Waal is een goed ontsloten, open & groene, energie-neutrale gemeente. De verkeersveiligheid is op orde en de historie van West Maas en Waal is zichtbaar door de doorontwikkeling van de 'parels' van de gemeente.

Maatschappelijk effect

De fysieke leefomgeving van West Maas en Waal draagt bij aan het welzijn en de gezondheid van de inwoners.

Doelstellingen

1. De gemeente is duurzaam en klimaat-adaptief ingericht.
2. Stimuleren van verduurzaming van huizen; in 2026 meer energielabel A gebouwen.
3. Meer zonnepanelen op of bij woningen (nu 40%, streefgetal 60% in 2026).
4. Realiseren van meer waterbuffers op prioritaire locaties.
5. Meer groene (koele) verblijfsruimtes in dorpen.
6. Meer vergroening van particuliere tuinen.
7. De gemeente is duurzaam en klimaat-adaptief ingericht.
8. Goede, veilige en snelle bereikbaarheid tussen de (voorzieningen van de) kernen en gemeenten.
9. Goede regulering van het oppervlakte en grondwater.
10. De gemeente West Maas en Waal heeft een goede verkeerveiligheid en nagenoeg geen ongelukken in de openbare ruimte.
11. De "parels" van de gemeente zijn zichtbaar.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Deelvisie Fysieke leefomgeving	
Verfraaien van de dorpsentrees	
Realisatie uitvoeringsagenda laadpalenvisie	2026
Onderhoudsregime voor wegenkwaliteit en trottoirbeleid in kaart brengen	2026
Eenvoudige melding van incidenten op wegkwaliteit, inclusief een transparante prioritering	2026
Weg- en veiligheidsproblemen coördineren en bewaken in samenwerking met wegbeheer, waterschap en provincie	2026
Opstellen integraal project voor een aantrekkelijk winkelhart van Beneden-Leeuwen (Levendig Leeuwen)	2026
Realisatie projecten/maatregelen uitvoeringsagenda GVVP	2026
Ontwikkeling en realisatie klimaatbeleidsplan 2024-2029	2029

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2026
Volksgezondheid en Milieu					
Hernieuwbare elektriciteit (in % van totale energieverbruik)	2022	32,5	28,4	68,4	70
Omvang huishoudelijk restafval (in kg per inwoner)	2023	148	92	60	60

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aantal oplaadpalen	35	35	40	45	50	55
Aantal overzettingen Maasveren	921.011	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Aantal overzettingen Veerdienst Tiel-Wamel	127.287	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000
Aantal klachten dumpingen en zwerfafval	335	320	375	375	375	375
Energieopwekking gemeentelijke gebouwen in kWh	177,9 mWh	175 mWh	175 mWh	175 mWh	175 mWh	175 mWh
Hoeveelheid restafval per inwoner in kg	73	60	55	50	45	40
Scheidingspercentages gemeente	83	85	86	87	88	89
Percentage duurzaam stroomverbruik gemeentelijke gebouwen	100%	100%	100%	100%	100%	100%

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal lasten	-10.102 N	-10.126 N	-10.443 N	-10.778 N	-11.156 N	-11.433 N
Totaal baten	6.956 V	6.669 V	6.694 V	6.752 V	6.833 V	6.908 V
Saldo van dit programma	-3.146 N	-3.457 N	-3.749 N	-4.026 N	-4.323 N	-4.525 N

PROGRAMMA 4 - BURGER, BESTUUR EN VEILIGHEID

ALGEMEEN

Omschrijving

Het programma omvat de dienstverlening aan burgers, het functioneren van het bestuur en de organisatie en de integrale veiligheid.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Nota Verbonden partijen	2014
Kwaliteitshandvest met servicenormen	2015
Regionaal beleidsplan 2024-2027	2023
Integraal Veiligheidsplan 2023-2027	2023
Evenementenbeleid 2024-2028	2024
Regionaal Crisisplan 2024-2027	2024
Algemene Plaatselijke Verordening (APV) 2024	2024
Beleidsplan toezicht en handhaving WMW 2024-2027	2024
Visie & beleid inwonerparticipatie 2025-2030	2025

Inwonerparticipatie:

De Wet versterking participatie op decentraal niveau is op 1 januari 2025 in werking getreden. Deze wet verplicht gemeenten om inwoners actiever te betrekken bij hun leefomgeving. Er geldt een overgangstermijn van twee jaar, wat betekent dat gemeenten uiterlijk 1 januari 2027 een participatieverordening moeten hebben vastgesteld.

Veiligheid:

Veiligheid is één van de belangrijkste aandachtsgebieden van de overheid. De gemeente speelt hierin een cruciale rol. Samen met onze veiligheidspartners en buurgemeenten in Tweestromenland hebben we een Integraal Veiligheidsplan met uitvoeringsplan opgesteld: *Samen veilig vooruit*. Dit geeft ons een strategisch kader voor de aanpak in de komende jaren.

In 2026 ligt onze prioriteit bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit. We maken het criminelen zo lastig mogelijk om voet aan de grond te krijgen in onze gemeente. We zetten in op het vergroten van de weerbaarheid van inwoners en bedrijven. We vergroten de bestuurlijke en ambtelijke weerbaarheid en benutten onze bestuurlijke bevoegdheden beter. We zetten in op het verder versterken van de integrale aanpak bij cases van ondermijnende criminaliteit.

Ook het vergroten van de weerbaarheid van onze inwoners en ondernemers op het gebied van cybercrime/ digitale veiligheid heeft in 2026 prioriteit. Digitale criminaliteit neemt toe. Dit is complex en vergt veel van politie en Openbaar Ministerie (OM). Het bevorderen van digitale weerbaarheid is daarom hard nodig.

We zetten bovendien in op het dichterbij elkaar brengen van zorg en veiligheid. We willen overlast en criminaliteit voorkomen door kwetsbare personen 'weerbaarder' te maken en hen toe te leiden naar passende zorg. Een domein overstijgende aanpak, met samenwerking tussen betrokken professionals, is daarbij van belang.

Het vergroten van de verkeersveiligheid is als gezamenlijke prioriteit opgenomen in het integraal veiligheidsplan. Doel is het aantal verkeersslachtoffers terug te dringen en veilig verkeersgedrag te stimuleren. Dit doen we door het bewustzijn onder risicogroepen (senioren, schooljeugd, jongeren, etc.) te vergroten en in te zetten op verkeersveiligheid in de wijken en dorpen.

Ook streven we naar verbinding in de samenleving. In de afgelopen decennia zijn de spanningen in de samenleving toegenomen en kwetsbaarheden vergroot. We willen in een zo vroeg mogelijk stadium

polarisatie en/of radicalisering herkennen en oppakken. De gemeente, politie en OM moeten tijdig anticiperen op deze ontwikkelingen, zodat de gevolgen worden beperkt en escalatie wordt voorkomen.

Tot slot is door geopolitieke bedreigingen onze samenleving kwetsbaar voor verstoringen. Denk aan mogelijke verstoringen van de nutsvoorzieningen, zoals energie, water, telecom en gas. Het is geen kwestie van óf we maatschappelijk-ontwrichtende effecten gaan ervaren, maar wanneer. Dit maakt het noodzakelijk om de weerbaarheid van onze samenleving te vergroten. Om deze reden is de VRGZ een gezamenlijk programma gestart genaamd 'Maatschappelijke Weerbaarheid'. In de kern wordt de komende tijd onderzocht waar aanvullende inzet nodig is om onze weerbaarheid te vergroten en hoe we hier als gemeente samen met de Veiligheidsregio (en onze partners en inwoners) invulling aan kunnen geven.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?

Deelvisie Inwoner

Inwoners zijn betrokken bij gemeentelijke zaken die in hun omgeving gebeuren.

Inwonerparticipatie in West Maas en Waal is altijd maatwerk.

We willen:

- Inwoners vooropstellen in de ontwikkeling en uitvoering van lokaal beleid.
- Meer richting creëren in de manier waarop we omgaan met participatie.
- Een doorontwikkeling van inwonerparticipatie in gang zetten, zodat dit over en weer een vanzelfsprekende manier van denken en doen wordt. Op een inwonervriendelijke wijze inwoners bereiken.
- De vele betrokken inwoners koesteren. En tegelijkertijd de, net zo belangrijke, stille meerderheid betrekken.
- Drempelverlagend te werk gaan met een diversiteit aan participatiemogelijkheden.

We zien inwonerparticipatie als een dynamisch geheel dat vraagt om ruimte voor doorontwikkeling en vernieuwing.

Beoogd effect visie & beleid

In 2030 is West Maas en Waal de gemeente met een menselijk gezicht. Op dat moment wordt bij 99% van de gemeentelijke initiatieven een bewuste keuze gemaakt over het wel of niet inzetten van inwonerparticipatie. Waarbij participatie ook daadwerkelijk ingezet wordt, als dit mogelijk is binnen de kaders. Dit sluit aan op het coalitieakkoord en collegeprogramma ('inwoners zijn betrokken bij gemeentelijke zaken die in hun omgeving gebeuren en dreigen te veranderen'). En indirect op de missie van de gemeente: bijdragen aan het levensgeluk van onze inwoners.

Maatschappelijk effect:

Een dynamische burgerparticipatie die bijdraagt aan de beleidsvorming van de gemeente.

Doelstellingen

1. Versterken van de burgerparticipatie.

Deelvisie Bestuur

West Maas en Waal heeft een sterke gemeenteraad die de inwonersbelangen optimaal behartigt. Daarnaast is West Maas en Waal een bestuurlijk en organisatorisch sterke gemeente die ook in 2026 nog zelfstandig is.

Maatschappelijk effect:

Een gemeenteraad die duidelijke ontwikkelingskaders stelt, gebaseerd op maatschappelijke effectsturing.

Doelstellingen

1. Een gemeenteraad die optimaal wordt ondersteund en die de belangen van de inwoners behartigt.

Deelvisie Veiligheid

West Maas en Waal is een veilige gemeente om in te wonen en te verblijven.

Maatschappelijk effect:

Inwoners en bezoekers voelen zich thuis en veilig in West Maas en Waal

Doelstellingen

1. Realiseren van een gemeente waarin iedereen zich thuis en veilig voelt.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
1. Deelvisie Burger	
<i>Evaluatie Leefbaarheidsvisie 2030, vervolg Leefbaarheidsvisie 2050</i>	2026
Toelichting: Leefbaarheidsvisie onder de loep nemen als het gaat om de inhoudelijke 15 speerpunten: bepalen wat de status hiervan is. Leefbaarheidsvisie onder de loep nemen als het gaat om het vervolg na 2030. Dit in samenhang met hoe we werken binnen de organisatie en de ontwikkelingen die in de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden. Een belangrijke onderzoeksvraag is het bestaansrecht van visies van onze gemeente náást de omgevingsvisie. In het geval van de visie leefbaarheid: wat de toegevoegde waarde van de visie leefbaarheid is, naast de omgevingsvisie en het beleidskader sociaal domein.	
<i>Uitvoeringsprogramma inwonersparticipatie 2025-2030</i>	2030
Toelichting: Visie & beleid inwonerparticipatie, de participatieverordening en bijbehorend uitvoeringsprogramma zijn half 2025 vastgesteld. Voorbeelden van uitvoeringsacties, gekoppeld aan de ambities uit het beleid, zijn: • Implementatie participatieplatform en de communicatie eromheen; • inbedden beleid, leidraad en formats in de hele organisatie; • proces rondom inwonerinitiatieven stroomlijnen (initiatievenloket); • verwerken uitdaagrecht in participatieverordening; • inzichtelijk maken van participatietrajecten (en mogelijk versterken van elkaar in uitvoering); • scholing voor medewerkers op het vlak van bijvoorbeeld dialoog, • de straat op (in gesprek met inwoners); • aandacht voor de doelgroep jeugd; • communicatie over inwonerparticipatie. Het gaat hierbij om uitvoeringsacties die ervoor zorgen dat beleidsadviseurs en projectleiders stappen voorwaarts zetten bij de inwonerparticipatie van hun thema's. De uitvoering vindt plaats op basis van prioritering en binnen de mogelijkheden van tijd en budget. Voor toelichting zie het uitvoeringsprogramma (informatienota).	
2. Deelvisie Bestuur	
<i>Gemeenteraad en college ondersteunen bij het nemen van een duidelijke rol gebaseerd op het dualisme</i>	
<i>Gemeenteraad en college begeleiden bij het nemen van een actieve rol in regio en de gemeenschappelijke regelingen</i>	
3. Deelvisie Veiligheid	
<i>Meer zichtbaarheid van de wijkagenten voor een beheersbaar werkgebied</i>	
<i>Ondersteunen VRGZ bij uitbreiden/opvullen vrijkomende posten</i>	

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2026
Veiligheid					
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	2024	1,2	1,2	1,7	1,2
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2024	4,3	3,5	2	2
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (aantal per 1.000 inwoners)	2024	5,7	4,9	2,7	2,7
Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 jongeren 12-17 jaar)	2024	9	8	20	8
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2024	2,2	1,8	0,5	0,5

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal lasten	-4.557 N	-4.722 N	-4.952 N	-5.139 N	-5.237 N	-5.364 N
Totaal baten	503 V	479 V	495 V	495 V	505 V	506 V
Saldo van dit programma	-4.054 N	-4.243 N	-4.457 N	-4.643 N	-4.733 N	-4.858 N

PROGRAMMA 5 - BEDRIJFSVOERING

ALGEMEEN

Omschrijving

Het programma omvat het functioneren van de gemeentelijke organisatie. De bedrijfsvoering is ondersteunend aan en mede bepalend voor de kwaliteit van het primaire proces en de realisatie van de beoogde maatschappelijke effecten. De interne organisatie staat volledig ten dienste aan het primaire proces. Dit betekent dat de kwaliteit en omvang van de gemeentelijke organisatie, maar ook faciliteiten als bijvoorbeeld de huisvesting en de automatisering indirect van grote invloed zijn op het behalen van de gewenste effecten.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Archiefverordening	2018
Strategisch fiscaal beleidsplan 2022-2025	2022
ICT-verbeterplan	2022
Informatiebeveiligingsbeleid	2023
Programmaplan organisatieontwikkeling 2023-2026	2024
Inkoopbeleid	2024

Ontwikkelingen

In 2026 is de Implementatie fase van het ICT-verbeterplan afgerond. We komen in 2026 (en daarna) in de beheerfase terecht. In deze fase is continuïteit en de noodzakelijke aanpassingen i.v.m. veranderende eisen aan informatieveiligheid en ontwikkelingen op automatiseringsgebied van belang. De regiefunctie richting de ICT-dienstverlener wordt neergezet. Samenwerking tussen Informatieveiligheid, Informatiebeheer en ICT wordt verder versterkt.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

West Maas en Waal is een regiegemeente die dienstbaar is aan haar inwoners, open en duidelijk communiceert en inwoners met vragen daadwerkelijk verder helpt. De gemeente werkt slim & efficiënt vanuit een krachtig financieel beleid, dat aansluit bij gestelde politieke kaders en Wet- en regelgeving. Daarnaast is de gemeente een professionele organisatie die haar professionals ondersteunt, faciliteert, ziet en hoort vanuit de interne dienstverlening en de gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Maatschappelijk effect

Inwoners hebben vertrouwen in de gemeente en professionals zijn trots op de gemeente West Maas en Waal als werkgever.

Doelstellingen

1. Een dienstbare organisatie met een sterke dienstverlening naar de professional (intern).
2. Een dienstbare organisatie die inwoners daadwerkelijk verder helpt bij een (hulp)vraag.
3. Realiseren van de gemeentelijke ambities binnen de kaders van een krachtig financieel beleid.
4. Realiseren van een krachtig informatiebeleid.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
1. Deelvisie bedrijfsvoering	
<i>Informatieveiligheid</i>	
<i>Jaarstukken hebben een kader stellende, signalerende en evaluerende functie</i>	
<i>Toegankelijke communicatie, heldere taal, verbeterde gemeentewebsite</i>	2026
Toelichting: In het komende begrotingsjaar zetten we in op begrijpelijke taal, digitale toegankelijkheid en actieve betrokkenheid van inwoners. Dat doen we onder andere door: • Training en ondersteuning van collega's bij het schrijven van teksten en raads- en collegevoorstellen op B1 niveau • Zorgen voor uniforme manier van werken met heldere standaardbrieven en sjablonen, zowel qua inhoud als vormgeving • Actualisatie huisstijl en communicatiemiddelen • Verbetering website: - o Inventariseren van verbeterpunten vanuit de gebruikers (extern en intern) via het participatieplatform en die ook doorvoeren - o Controle op de juistheid van de inhoud van de pagina's - o Werken aan digitale toegankelijkheid • Goede regels voor gebruik van AI	
<i>Een begroting opgesteld (voor het vrije deel) op basis van maatschappelijk toegevoegde waarde, waardoor resultaat & effect en niet financiën leidende principes zijn.</i>	2026
<i>Uitvoering plan van aanpak dienstverlening en klantprocessen</i>	2026
Toelichting: In 2026 ligt de focus op continuïteit van het team, digitalisering en verdere professionalisering. • Borging continuïteit team door overdracht kennis en werkzaamheden aan meerdere collega's. • Monitoring benodigde capaciteit i.v.m. uitvoering wettelijke taken. • Professionalisering door o.a. digitalisering dienstverlening door het aanbieden en uitbreiden van E-diensten. • Actualisatie en verbetering werkprocessen • Ondersteuning project Internationale Werknemers • Begeleiding en ondersteuning gemeenteraadsverkiezingen	
<i>Informatiebeheer: uitvoering en doorontwikkeling</i>	2026
Toelichting: Er ligt een stevige basis voor toekomstbestendig Informatiebeheer. Diverse onderdelen uit het plan van aanpak 'Toekomstbestendig Informatiebeheer' zijn opgepakt en worden in 2026 verder uitgevoerd. De aangegeven aandachtspunten vanuit de Archiefinspectie zijn hier onderdeel van. Nadruk in 2026 ligt op verdere verdieping en borging, o.a. door de volgende activiteiten: • Doorontwikkeling team DIV als proactieve adviespartner • Verbetering werkprocessen • Coaching medewerkers organisatie op het gewenste gedrag m.b.t. informatiebeheer • Implementatie Kwaliteitssysteem voor informatiebeheer • Implementatie van nieuwe beleidsinstrumenten o.a. de Hotspotmonitor • Preventie digitale achterstanden door risico gestuurde monitoring • Verwerken achterstanden Fysiek archief (wettelijke taak)	

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	WMW 2023	WMW 2024	WMW 2025	WMW 2026
Bestuur en ondersteuning				
Apparaatskosten (in € per inwoner)	€ 344	€ 373	€ 426	€ 430

Bezetting (aantal Fte per 1.000 inwoners)	4,76	4,80	5,39	5,63
Externe inhuur (kosten in % totale loonsom + inhuur externen)	18,5%	17,3%	10%	10%
Formatie (aantal Fte per 1.000 inwoners)	5,26	5,23	5,73	5,87
Overhead (in % van totale lasten)	11,0%	11,9%	15,1%	14,6%

EFFECTINDICATOREN

Effectindicator	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Waardering medewerkers	70%	75%	80%	80%	80%	80%

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Ziekteverzuimpercentage	4,36%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal lasten	-8.697 N	-10.143 N	-9.278 N	-9.343 N	-9.637 N	-10.050 N
Totaal baten	642 V	937 V	48 V	49 V	33 V	30 V
Saldo van dit programma	-8.055 N	-9.206 N	-9.230 N	-9.294 N	-9.604 N	-10.020 N

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

ALGEMEEN

Omschrijving

Binnen de begroting bestaat onderscheid tussen algemene dekkingsmiddelen en specifieke dekkingsmiddelen. Specifieke dekkingsmiddelen zijn inkomsten die direct samenhangen met een bepaald programma. Dat kunnen inkomsten zijn van het Rijk met een specifiek bestedingsdoel (bijvoorbeeld voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning in programma 2), de opbrengsten uit verkoop van gronden (programma 1) of opbrengsten uit verleende diensten, zoals het verstrekken van een paspoort (programma 4). Ook de rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn specifieke dekkingsmiddelen. De specifieke dekkingsmiddelen worden binnen het betreffende programma verantwoord.

De algemene dekkingsmiddelen zijn dekkingsmiddelen die vrij aan te wenden zijn. De besteding van deze inkomsten is op voorhand niet gebonden aan een bepaald programma of doel, maar wordt ingezet ter dekking van de tekorten op de programma's. De dekking bestaat voor het grootste gedeelte uit de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de lokale heffingen die niet bestedingsgebonden zijn. De overige dekkingsmiddelen bestaan uit rentebaten en de post onvoorzien.

Doelstelling

We willen een financieel gezonde gemeente voor nu en in de toekomst zijn. Om dit te bereiken voeren wij een verantwoord en stabiel financieel beleid met sluitende begrotingen, waarbinnen ruimte wordt gemaakt voor noodzakelijke en gewenste veranderingen van beleid en het opvangen van onvoorziene omstandigheden. Wij maken voortdurend een afweging tussen onze bestuurlijke ambities en de daarvoor beschikbare middelen.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Nota weerstandsvermogen	2012
Nota risicomanagement	2013
Nota activabeleid	2019
Nota reserves en voorzieningen 2019	2019
Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente West Maas en Waal	2023
Verordening controle financiële beheer en organisatie gemeente West Maas en Waal	2023
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid	2023
Belastingverordeningen 2025	2025
Rechtmatigheids- en controleprotocol 2024-2028	2025

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2026
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing					
Gemiddelde WOZ waarde (in € 1.000)	2024	379	380	401	478

WAT MAG HET KOSTEN?

Bedragen x € 1.000						
Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal lasten	-1.009 N	-903 N	-844 N	-853 N	-845 N	-871 N
Totaal baten	43.184 V	45.643 V	47.385 V	48.860 V	49.609 V	51.821 V
Saldo van dit programma	42.175 V	44.741 V	46.541 V	48.007 V	48.764 V	50.951 V

RECAPITULATIE VAN BATEN EN LASTEN

Bedragen
x €1.000

Programma	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	-4.906 N	-6.235 N	-5.005 N	-4.962 N	-5.008 N	-4.914 N
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	-34.659 N	-30.984 N	-31.180 N	-32.064 N	-32.902 N	-33.803 N
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	-10.102 N	-10.126 N	-10.443 N	-10.778 N	-11.156 N	-11.433 N
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	-4.557 N	-4.722 N	-4.952 N	-5.139 N	-5.237 N	-5.364 N
Programma 5 - Bedrijfsvoering	-8.697 N	-10.143 N	-9.278 N	-9.343 N	-9.637 N	-10.050 N
Algemene dekkingsmiddelen	-1.009 N	-903 N	-844 N	-853 N	-845 N	-871 N
Totaal lasten	-63.930 N	-63.113 N	-61.702 N	-63.139 N	-64.785 N	-66.435 N
Baten						
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	4.187 V	2.880 V	2.059 V	2.144 V	2.284 V	2.308 V
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	10.532 V	5.682 V	5.064 V	5.083 V	4.749 V	4.519 V
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	6.956 V	6.669 V	6.694 V	6.752 V	6.833 V	6.908 V
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	503 V	479 V	495 V	495 V	505 V	506 V
Programma 5 - Bedrijfsvoering	642 V	937 V	48 V	49 V	33 V	30 V
Algemene dekkingsmiddelen	43.184 V	45.643 V	47.385 V	48.860 V	49.609 V	51.821 V
Totaal baten	66.004 V	62.290 V	61.745 V	63.383 V	64.013 V	66.092 V
Saldo						
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	-719 N	-3.355 N	-2.947 N	-2.818 N	-2.725 N	-2.607 N
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	-24.127 N	-25.302 N	-26.116 N	-26.980 N	-28.153 N	-29.284 N
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	-3.146 N	-3.457 N	-3.749 N	-4.026 N	-4.323 N	-4.525 N
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	-4.054 N	-4.243 N	-4.457 N	-4.643 N	-4.733 N	-4.858 N
Programma 5 - Bedrijfsvoering	-8.055 N	-9.206 N	-9.230 N	-9.294 N	-9.604 N	-10.020 N
Algemene dekkingsmiddelen	42.175 V	44.741 V	46.541 V	48.007 V	48.764 V	50.951 V
Saldo van baten en lasten	2.074 V	-822 N	42 V	246 N	-774 N	-343 N
Saldo Programmabegroting 2026	2.074 V	-823 N	42 V	245 V	-773 N	-344 N

DEEL 2 - PARAGRAFEN

PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende de lokale heffingen bevat ten minste (BBV, artikel 10):

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

GERAAMDE INKOMSTEN

Omschrijving	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Mutatie 2026	Raming 2026
<u>Belastingen</u>				
OZB-woning eigenaren	€ 2.749.060	€ 3.117.962	€ 355.267	€ 3.473.229
OZB-niet woning eigenaren	€ 961.068	€ 1.166.750	€ 116.675	€ 1.283.425
OZB-niet woning gebruikers	€ 825.395	€ 924.375	€ 92.438	€ 1.016.813
Roerende zaakbelasting	€ 11.415	€ 15.070	€ 1.507	€ 16.577
Hondenbelasting	€ 103.845	€ 108.178	€ 10.818	€ 118.996
Toeristenbelasting (incl. watertoer.)*	€ 190.140	€ 333.000	€ 57.000	€ 390.000
Forensenbelasting	€ 19.301	€ 9.568	€ 957	€ 10.525
Reclamebelasting	€ 33.902	€ 30.000	€ 0	€ 30.000
Totaal belastingen	€ 4.894.126	€ 5.704.903	€ 634.662	€ 6.339.565
<u>Heffingen</u>				
Afvalstoffenheffing	€ 2.699.962	€ 2.848.274	€ 157.185	€ 3.005.459
Brede rioolheffing (niet woningen)	€ 268.622	€ 278.460	€ 5.569	€ 284.029
Brede rioolheffing (woningen)	€ 2.358.356	€ 2.441.840	€ 70.420	€ 2.512.260
Marktgeld	€ 5.055	€ 5.386	€ 108	€ 5.494
Marktgeld (leges)	€ 4.735	€ 5.283	€ 106	€ 5.389
Lijkbezorgingsrechten	€ 4.592	€ 6.750	€ 135	€ 6.885
Leges	€ 2.278.485	€ 1.792.320	-€ 198.039	€ 1.594.281
Totaal heffingen	€ 7.619.807	€ 7.378.313	€ 35.484	€ 7.413.797
Totale opbrengst lokale heffingen	€ 12.480.031	€ 13.083.216	€ 670.146	€ 13.753.362

BELEID LOKALE HEFFINGEN

In deze paragraaf presenteren wij de uitgangspunten en het doel van de gemeentelijke belastingen en heffingen. De gepresenteerde tarieven zijn voorlopige tarieven. De definitieve tarieven worden vastgesteld door middel van verordeningen die in de raad van december 2025 of uiterlijk januari 2026 behandeld zullen worden.

Gemeentelijke kaders

In bovenstaande tabel is onderscheid gemaakt tussen belastingen en heffingen.

De tarieven van belastingen en heffingen worden op een verschillende manier geïndexeerd. De toegepaste indexering is gebaseerd op de Voorjaarsnota 2025 en het amendement (over o.a. de OZB) die zijn vastgesteld in de raad van 3 juli 2025.

De opbrengst van de gemeentelijke belastingen gaat naar de algemene middelen van de gemeente. De gemeenteraad bepaalt dus zelf waaraan dit geld wordt besteed.

Bij heffingen is door het Rijk bepaald dat deze niet hoger mogen zijn dan de kosten die bij de heffing horen. We streven naar volledig kostendekkende tarieven.

In deze tabel staat welke beleidsstukken actueel zijn.

Beleidsstuk	Jaar
Verordening onroerende zaakbelastingen 2025	2024
Verordening belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten 2025	2024
Verordening hondenbelasting 2025	2024
Verordening toeristenbelasting 2025	2024
Verordening watertoeristenbelasting 2025	2024
Verordening forensenbelasting 2025	2024
Verordening reclamebelasting Beneden-Leeuwen Centrum 2018	2017
Verordening afvalstoffenheffing 2025 (vastgesteld door AB-AVRI)	2024
Verordening rioolheffing 2025	2024
Verordening marktgelden 2025	2024
Verordening lijkbezorgingsrechten 2025	2024
Legesverordening 2025	2024
Voorjaarsnota 2025	2025

OVERZICHT PER HEFFING

ONROERENDE ZAAK BELASTINGEN

Algemeen

Onder de naam 'onroerende zaakbelastingen' (OZB) heffen wij:

1. bij niet-woningen: een gebruikersbelasting en een eigenarenbelasting;
2. bij woningen: alleen een eigenarenbelasting.

Als heffingsmaatstaf voor de OZB geldt de WOZ-waarde die elk jaar opnieuw wordt bepaald.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de OZB-tarieven voor 2026:

- OZB is algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Tariefdifferentiatie (gebruik niet-woningen, zakelijk recht niet-woningen en zakelijk recht woningen);
- Opbrengstenstijging 10% (conform amendement bij Voorjaarsnota in de raad van 3 juli 2025);
- Areaaluitbreiding verwerken zoals bedoeld is in de motie van de raad van 4 november 2020;
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de tariefberekening per onderdeel toegelicht.

Omdat de nieuwe taxatiegegevens bij het opstellen van deze begroting nog niet bekend zijn, gaan wij bij de gepresenteerde tarieven nog uit van de voorlopige waarden per 1 januari 2025. De definitieve waarden zijn volgens planning in december 2025 bekend bij BSR en zullen leiden tot nieuwe OZB-tarieven die uiterlijk in december 2025 (of januari 2026) vastgesteld zullen worden.

Berekening OZB-tarief gebruik niet-woningen	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
berekening: rekenkundige opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
<u>Berekening opbrengst</u> geraamde opbrengst (vorig jaar)			€ 924.375

opbrengst stijging van 10,0%			€ 92.438
geraamde toename opbrengst door areaaluitbr.			€ 0
totale opbrengst OZB gebruik niet woningen	€ 825.395	€ 924.375	€ 1.016.813
rekenkundig tarief OZB gebruik niet-woningen	0,2662%	0,3060%	raads- vergadering dec.

Berekening OZB-tarief eigendom niet woningen	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
berekening: rekenkundige opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
<u>Berekening opbrengst</u> geraamde opbrengst (vorige jaar)			€1.166.750
opbrengst stijging van 10,0%			€ 116.675
geraamde toename opbrengst door areaaluitbr.			€ 0
totale opbrengst eigendom niet woningen	€ 961.068	€ 1.166.750	€ 1.283.425
rekenkundig tarief OZB eigendom niet woningen	0,2703%	0,3051%	raads- vergadering dec.

Berekening OZB-tarief eigendom woningen	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
berekening: rekenkundige opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
<u>Berekening opbrengst</u> geraamde opbrengst (vorige jaar)			€ 3.117.962
geraamde toename opbrengst door areaaluitbreiding*			€ 39.519
opbrengst stijging van 10,0%			€ 315.748
totale opbrengst eigendom woningen	€ 2.749.060	€ 3.117.962	€ 3.473.229
rekenkundig tarief OZB eigendom woningen	0,0793%	0,0814%	raads- vergadering dec.

* Er wordt rekening gehouden met een standaard toename van het woningbezit van 100 woningen.

ROERENDE ZAAKBELASTINGEN

Algemeen

Onder de naam 'Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten' (kortweg: RZB) heffen wij een belasting over roerende objecten, zoals woonwagens en woonschepen. De tarieven en de manier van heffen zijn gelijk aan die van de OZB.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de RZB-tarieven:

- RZB is een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;

- Tariefdifferentiatie (gebruik niet-woningen, zakelijk recht niet-woningen en zakelijk recht woningen);
- Tarieven RZB zijn gelijk aan tarieven OZB;
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de ontwikkeling van de opbrengst in beeld gebracht:

Opbrengst RZB	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
tarief RZB is gelijk aan OZB-tarief woningen			
<u>Berekening opbrengst</u>			
geraamde opbrengst (vorige jaar)			€ 15.070
opbrengst stijging van 10,0%			€ 1.507
geraamde toename opbrengst door areaaluitbr.			0
totale opbrengst eigendom woningen	€11.415	€ 15.070	€ 16.577
rekenkundig tarief OZB eigendom woningen	0,0793%	0,0814%	raads- vergadering dec.

HONDENBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'hondenbelasting' heffen wij een directe belasting voor het houden van een of meer honden.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de hondenbelasting:

- Hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel;
- Tariefdifferentiatie (1^e hond, meerdere honden en kenneltarief);
- Tariefstijging 10% conform de vastgestelde Voorjaarsnota 2025 in de raad van 3 juli 2025;
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de tariefberekening toegelicht.

Opbrengst hondenbelasting	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
Tariefstijging van 10,0% in 2026			
totale opbrengst hondenbelasting	€ 103.845	€ 108.178	€ 118.996
<u>tarieven:</u>			
1e hond	€ 36,54	€ 40,19	€ 44,21
Extra hond	€ 73,08	€ 80,39	€ 88,43
Kenneltarief	€ 219,26	€ 241,19	€ 265,30

TOERISTENBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'toeristenbelasting' en 'watertoeristenbelasting' heffen wij een directe belasting van personen die niet in de gemeente wonen maar wel in onze gemeente overnachten.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de toeristenbelasting:

- Toeristenbelasting en Watertoeristenbelasting zijn een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Tariefstijging in 2026 naar € 2,34 per persoon, per overnachting, conform de vastgestelde Voorjaarsnota 2025 in de raad van 3 juli 2025;
- Met geïnteresseerde ondernemers is een vaststellingsovereenkomst gesloten voor vaste standplaatsen en ligplaatsen om zonder administratieve last de jaarlijkse heffing te bepalen;
- Kwijtschelding is niet mogelijk;
- Heffing vindt plaats na afloop van het kalenderjaar.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de ontwikkeling van de opbrengst in beeld gebracht:

Opbrengst toeristenbelasting	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
Tarief: Verhoging van het tarief naar € 2,34 in 2026			
Opbrengst toeristenbelasting	€ 190.140	€ 333.000	€ 390.000
Totale opbrengst toeristenbelasting	€ 190.140	€ 333.000	€ 390.000
Tarief:	€ 1,20	€ 2,00	€ 2,34

FORENSENBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'Forensenbelasting' heffen wij een directe belasting van personen die, zonder in onze gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar voor zichzelf of hun gezin een gemeubileerde woning in onze gemeente beschikbaar houden.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de forensenbelasting:

- Forensenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Tariefstijging in 2026 van 10% conform de vastgestelde Voorjaarsnota 2025 in de raad van 3 juli 2025;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de tariefberekening toegelicht.

Opbrengst forensenbelasting	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
Tariefstijging van 10% in 2026			
Ontwikkeling forensenbelasting			
Totale opbrengst forensenbelasting	€ 19.301	€ 9.568	€ 10.525
Tarief:	€ 432,75	€ 434,91	€ 478,40

RECLAMEBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'Reclamebelasting' heffen wij een directe belasting van ondernemers die zichtbare reclame uitingen toepassen binnen de kern van Beneden-Leeuwen.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de reclamebelasting:

- Reclamebelasting is een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Met de ondernemersvereniging van Beneden-Leeuwen is overeengekomen dat de totale opbrengst via subsidie beschikbaar gesteld wordt aan het SOBL ondernemingsfonds;
- Geen tariefstijging in 2026 volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2025;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

Tariefberekening is niet relevant omdat sprake is van een vast tarief per onroerende zaak. In onderstaande tabel is het verloop van de opbrengst in beeld gebracht:

Opbrengst reclamebelasting	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
Tarief: geen index / tarief blijft gelijk in 2026			
Ontwikkeling reclamebelasting			
totale opbrengst reclamebelasting	€ 33.902	€ 30.000	€ 30.000
Maximumtarief:	€ 525,00	€ 525,00	€ 525,00

AFVALSTOFFENHEFFING

Algemeen

De gemeenschappelijk regeling Afvalverwijdering Rivierenland (GR-Avri) verzorgt de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De kosten van Avri worden gedekt met de inkomsten uit de afvalstoffenheffing: een belasting voor het inzamelen en verwerken van afval.

Beleidsuitgangspunten

Bij de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing gelden deze beleidsuitgangspunten:

- Kostendeckende tarieven voor het basispakket (vast en variabel deel);
- Kostendeckende tarieven voor het pluspakket;
- Het vaststellen van de verordening en tarieventabel afvalstoffenheffing is een bevoegdheid van het algemeen bestuur (AB) van de GR-Avri.
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

De tariefberekening voert Avri uit op basis van de vastgestelde begroting voor het komende jaar.

Opbrengst afvalstoffenheffing	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
Tarief basispakket (vaste deel):	€ 318,00	€ 341,00	€ 359,00
Tarief basispakket (variabele deel / tarief per 30 liter restafvalzak)	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00
Kosten afval	2.699.962	2.848.274	3.005.459
Kosten AVRI	2.699.962	2.848.274	3.005.459
Baten afvalstoffenheffing	2.669.962	2.848.274	3.005.459
Kostendeckendheid	100%	100%	100%

Verder worden in onze gemeente in 2026 de navolgende opslagen* op het basistarief gehanteerd (pluspakket):

- verwijderen zwerfafval (€ 4,19 per huishouden);
- voor het verhalen van de kosten die de gemeente maakt voor het gescheiden inzamelen van luiers en incontinentiemateriaal (€ 6,38 per huishouden).

* Het betreft voorlopige tarieven omdat definitieve vaststelling plaatsvindt tijdens de AB-vergadering van Avri in december 2025.

RIOOLHEFFING

Algemeen

Onder de naam 'rioolheffing' heffen wij een belasting van degene die aan het begin van het belastingjaar eigenaar is van een perceel dat direct of indirect aangesloten is op de gemeentelijke riolering.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de rioolheffing:

- Volledig kostendeckende tarieven;
- Tariefstelling is afhankelijk van kostenontwikkeling op basis van het actuele gemeentelijke rioleringsplan (GRP).
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk;
- Eventuele jaarsaldi worden verrekend via de egalisatievoorziening 'riolering'.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendeckendheid en de tariefberekening toegelicht.

Berekening kostendekkendheid rioolheffing	Werkelijk 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
lasten taakveld 7.2 riolering	€ 1.917.876	€ 2.090.520	€ 2.197.809
inkomsten taakveld 7.2 riolering	-€ 36.038	-€ 9.036	-€ 9.113
mutatie voorziening	€ 28.246	-€ 160.046	-€ 111.842
netto kosten taakveld 7.2 riolering	€ 1.910.084	€ 1.921.438	€ 2.076.854
<u>extracomptabele toerekening kosten:</u>			
aanslag oplegging BSR	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
aandeel tractiemiddelen	€ 22.308	€ 28.494	€ 23.872
overhead	€ 157.682	€ 135.866	€ 143.496
rente	€ 175.743	€ 278.284	€ 184.129
BTW	€ 341.161	€ 336.218	€ 347.938
totale kosten	€ 2.626.978	€ 2.720.300	€ 2.796.289
baten rioolheffing	€ 2.626.978	€ 2.720.300	€ 2.796.289
Kostendekkendheid	100,0%	100,0%	100,0%

Tariefberekening rioolheffing	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
berekening: opbrengst / heffingsgrondslag = tarief huidig jaar			
<u>Berekening tarief</u>			
tarief vorig jaar			€ 278,15
vaste tariefstijging op basis van rioolplan (maximaal 2%)			€ 5,56
correctie op basis van maximale kostendekkendheid			€ 0,00
tarief actueel jaar	€ 272,70	€ 278,15	€ 283,71

MARKTGELD

Algemeen

Onder de naam marktgeld heffen wij een recht voor het gebruik van openbare gebouwen, terreinen, pleinen of straten, die zijn aangewezen voor het houden van markten.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor marktgeld:

- Maximale kostendekking van 100%;
- Tariefstijging van 2% conform de vastgestelde Voorjaarsnota 2025 in de raad van 3 juli 2025;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendekkendheid en de tariefberekening toegelicht.

Berekening kostendekkendheid marktgeld	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
lasten grootboek markt (taakveld 3.3 bedrijvenloket)	€ 16.406	€ 17.354	€ 17.671
inkomsten markt (pacht & leges)	-€ 8.272	-€ 10.615	-€ 10.753
kosten volgens de boekhouding	€ 8.133	€ 6.739	€ 6.918
extracomptabele kosten:			
toerekenen uren	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500
totale lasten	€ 20.633	€ 19.239	€ 19.418
batens marktgeld	€ 5.055	€ 5.386	€ 5.494
Kostendekkendheid	24,5%	28,0%	28,3%

Berekening tarieven marktgeld	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
Tariefstijging van 2,0% in 2026			
tarief a: tarief voor elke standplaats per keer per strekkende meter	€ 1,65	€ 1,73	€ 1,77
tarief b: tarief bij kwartaalabonnement voor elke standplaats per strekkende meter	€ 19,60	€ 20,58	€ 20,99

LIJKBEZORGINGRECHTEN

Algemeen

Wij heffen rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door onze gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de lijkbezorgingsrechten:

- Maximale kostendekking van 100%;
- Tariefstijging van 2% conform de vastgestelde Voorjaarsnota 2025 in de raad van 3 juli 2025;
- Kwijtschelding is niet mogelijk;
- Bij de kostendekkendheid van lijkbezorgingsrechten wordt nog geen rekening gehouden met toerekenbare kosten zoals overhead.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendekkendheid en de tariefberekening toegelicht.

	Werkelijk	Actueel	Begroting
Berekening kostendekkendheid lijkbezorgingsrecht	2024	2025	2026
lasten taakveld 7.5 begraafplaatsen	€ 23.558	€ 35.043	€ 50.287
inkomsten taakveld 7.5 (pacht, leges & afkoop onderhoud)	-€ 428	-€ 8.250	-€ 8.415
totale kosten	€ 23.129	€ 26.793	€ 41.872
baten lijkbezorgingsrecht	€ 4.592	€ 6.750	€ 6.885
Kostendekkendheid	19,9%	25,2%	16,4%

Berekening tarieven lijkbezorgingsrecht	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
Tariefstijging van 2,0% in 2026			
de belangrijkste tarieven:			
- begraven (artikel 1-1)	€ 284,07	€ 289,75	€ 295,55
- bijzetten van een urn (artikel 2-1)	€ 143,62	€ 146,49	€ 149,42
- begraafrecht (artikel 6-1.a)	€ 2.378,35	€ 2.425,91	€ 2.474,44

LEGES

Algemeen

Onder de naam 'leges' heffen wij verschillende rechten op het genot van door ons verstrekte diensten, genoemd in de legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de leges:

- Maximale kostendekking van 100%;
- Tariefstijging van 2%, met uitzonder van de bouwleges (zie hierna);
- Tariefstijging bouwleges van 20% conform de vastgestelde Voorjaarsnota 2025 in de raad van 3 juli 2025;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendekkendheid en de belangrijkste legestarieven toegelicht. De belangrijkste leges zijn: leges voor Omgevingsvergunning (incl. bouwcontrole en bouw- en woningtoezicht), omgevingsplannen & rij- en reisdocumenten.

	Werkelijk	Actueel	Begroting
Berekening kostendekkendheid omgevingsvergunning	2024	2025	2026
lasten taakveld 8.3 (Bouwcontrole & BWT)	€ 2.672.742	€ 3.009.745	€ 3.078.893*
inkomsten bouwcontrole & Bouw- en woningtoezicht	-€ 98.750	€ 0	€ 0
totale kosten	€ 2.573.992	€ 3.009.745	€ 3.078.893
baten omgevingsvergunningen	€ 1.581.161	€ 1.179.585	€ 909.142
Kostendekkendheid	61,4%	39,2%	29,5%

*De kosten van de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) worden volledig toegerekend aan de kostendekkendheid van de bouwleges. Dit geeft een vertekend beeld van de kostendekkendheid. We gaan nader onderzoek welk deel toegerekend mag worden aan de omgevingsvergunningen.

Berekening kostendekkendheid bestemmingsplannen	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
lasten taakveld 8.1 (Bestemmingsplannen)	€ 537.917	€ 525.999	€ 471.511
inkomsten bestemmingsplannen	-€ 56.585	-€22.000	-€ 22.000
totale kosten	€ 481.332	€ 503.999	€ 449.511
batens leges bestemmingsplannen	€ 130.312	€ 137.824	€ 165.389
Kostendekkendheid	27,1%	27,3%	36,8%

Berekening kostendekkendheid rij- & reisdocumenten	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
lasten taakveld 0.2 burgerzaken	€ 529.296	€ 688.822	€ 651.465
inkomsten burgerzaken	€ 0	€ 0	€ 0
totale kosten	€ 529.296	€ 688.822	€ 651.465
batens leges rij- & reisdocumenten	€ 438.780	€ 425.080	€ 428.121
Kostendekkendheid	82,9%	61,7%	65,7%

Berekening tarief rij- & reisdocumenten*	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Begroting 2026
Tariefstijging van 2,0%			
de belangrijkste tarieven:			
- tarief rijbewijs (artikel 1.3.1)	€ 51,11	€ 52,10	Ntb*
- tarief ID-kaart (artikel 1.2.4.a)	€ 75,80	€ 78,50	Ntb*
- tarief paspoort (artikel 1.2.1.a)	€ 83,87	€ 86,85	Ntb*

*De richtlijnen voor de tarieven voor de rij- en reisdocumenten worden door het Rijk gegeven. Op het moment van opstellen van deze begroting waren deze richtlijnen nog niet bekend. Deze richtlijnen zullen toegepast worden op de te verwerken tarieven in de legesverordeningen 2026.

LOKALE LASTENDRUK

Algemeen

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de lokale lastendruk weergegeven.

	2025	2026 Raming	Uitgangspunt
Lokale lastendruk			
Onroerende zaakbelastingen (bron: COELO)	€ 401	+ 10%	Voorjaarsnota 2025 gemeente
Afvalstoffenheffing (vast & gemiddeld variabel tarief basispakket)*	€ 366	+ 5%	Begroting 2026 van Avri
Rioolheffing	€ 278	+ 2%	Gemeentelijk Rioleringsplan
Totale lastendruk	€ 1.045	€ 1.109	

* In 2025 en 2026 is sprake van gelijkblijvende variabele tarieven voor restafval van € 1,- per 30 liter aanbieding. Het gemiddelde aantal aanbiedingen, per huishouden, per jaar blijft 25. Hiermee komt het variabele deel derhalve op gemiddeld € 25,- per huishouden, per jaar. De verhouding van het basisdeel en variabele deel bedraagt 94%-6%. Dit betekent dat gemiddeld 6% van de afvalstoffenheffing beïnvloedbaar is door het scheidingsgedrag van huishoudens.

Toelichting

- OZB en rioolheffing zijn eigenaarsheffingen. Afvalstoffenheffing is een gebruikersheffing.
- Er is in onze gemeente geen tariefdifferentiatie van toepassing tussen één- en meerpersoonshuishoudens.
- De tarieven OZB en rioolheffing voor 2026 worden vastgesteld in de raadsvergadering van december 2025.
- De tarieven 2025 voor afvalstoffenheffing worden vastgesteld in het AB van Avri van december 2025.

Vergelijk met buurgemeenten (jaar: 2025)		gemeente Druten	gemeente Maasdriel	gemeente WMW
Onroerende zaakbelastingen (OZB)	bron: COELO	€ 496	€ 448	€ 401
Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuishouden)		€ 231	€ 366	€ 366
Rioolheffing (meerpersoonshuishouden)		€ 272	€ 278	€ 278
Totale lastendruk		€ 999	€ 1.092	€ 1.045

KWIJTSCHELDINGSBELEID

Algemeen

Als een belastingplichtige niet of te weinig financiële middelen heeft om de belastingaanslag te voldoen, kan de belastingplichtige bij de BSR verzoeken om kwijtschelding. Alle belastingplichtigen die een inkomen hebben dat 100% van het minimuminkomen (volgens bijstandsnorm) of lager bedraagt, komen mogelijk in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.

In onderstaande tabel wordt uitsluitend gerapporteerd over de kwijtschelding van hondenbelasting omdat deze structureel in onze meerjarenbegroting opgenomen is. Het betreft een momentopname (stand per 1 mei 2025) omdat nog steeds kwijtscheldingsverzoeken kunnen binnenkomen. De OZB, RZB en Rioolheffing worden opgelegd aan eigenaren van woningen en niet-woningen. In de praktijk blijkt dat zelden kwijtschelding wordt aangevraagd voor deze belastingsoorten. Voor informatie over de kwijtschelding van Afvalstoffenheffing wordt verwezen naar de begroting van Avri.

Kwijtschelding hondenbelasting	Belastingjaar 2023	Belastingjaar 2024	Belastingjaar 2025
<u>Aantal kwijtscheldingsverzoeken</u>			
In behandeling	3	2	22
Afgewezen	13	12	0
Gedeeltelijk toegekend	0	1	0
Volledig toegekend	<u>33</u>	<u>33</u>	<u>23</u>
Totaal aantal kwijtscheldingsverzoeken	49	48	45
<u>Bedrag verleende kwijtschelding</u>			
Hondenbelasting	€ 1.314	€ 1.343	lopend heffingsjaar

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat ten minste (BBV, artikel 11 lid 2):

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- d. een kengetal voor de:
 - 1a netto schuldquote;
 - 1b netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - 2 solvabiliteitsratio;
 - 3 grondexploitatie;
 - 4 structurele exploitatieruimte;
 - 5 belastingcapaciteit
- e. een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Inleiding

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om niet-reguliere kosten die onverwacht en substantieel zijn op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van de taken en de bedrijfsvoering in gevaar komt. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de financiële positie van onze gemeente is. Voor het beoordelen van de 'weerstand' is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten binnen de begroting beschikbaar zijn.

WEERSTANDSCAPACITEIT

Berekening weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welke middelen wij beschikbaar hebben om eventuele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande zaken. De weerstandscapaciteit wordt onderverdeeld in structureel en incidenteel.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de:

1. onbenutte belastingcapaciteit;
2. vrije begrotingsruimte.

Ad. 1. Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de mogelijkheden die wij als gemeente hebben om binnen de wettelijke grenzen onze belastingopbrengsten te verhogen.

De totale onbenutte belastingcapaciteit bedraagt:

Toelichting:

1. Onroerende zaakbelastingen

Onbenutte belastingcapaciteit	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026
<u>Onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit:</u>			
a. Onroerende zaakbelastingen	€ 1.719.637	€ 1.876.000	€ 2.235.000
b. Brede rioolheffing	€ 0	€ 0	€ 0
c. Leges	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.719.637	€ 1.876.000	€ 2.235.000

Voor de OZB wordt de zogenaamde artikel 12 norm gehanteerd (redelijk peil OZB). Op basis van de meicirculaire 2025 is deze norm 0,1648% De onbenutte capaciteit kan als volgt berekend worden:

Berekening onbenutte belastingcapaciteit OZB	Werkelijk 2024		Actueel 2025		Raming 2026	
	grondslag	bedrag	grondslag	bedrag	grondslag	bedrag
<u>WOZ-waarde</u>						
woningen	€ 3.420.000.000		€ 3.660.000.000		€ 3.991.000.000	
niet-woningen	€ 425.500.000		€ 712.000.000		€ 820.000.000	
Totale waarde	€ 3.845.500.000		€ 4.372.000.000		€ 4.811.000.000	
<u>Gerealiseerde opbrengsten</u>						
woningen		€ 2.744.000		€ 3.134.000		€ 3.426.000
niet-woningen		€ 1.743.000		€ 1.963.000		€ 2.268.000
Totaal gerealiseerde OZB-opbrengst		€ 4.4887.000		€ 5.097.000		€ 5.694.000
Maximale opbrengst (artikel 12-norm)		€ 6.206.637		€ 6.973.000		€ 7.929.000
Onbenutte capaciteit OZB		€ 1.719.637		€ 1.876.000		€ 2.235.000

2. Brede rioolheffing

Bij de rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekkendheid en is er dus geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit.

3. Leges

Bij de heffing van leges hanteren wij volledige kostendekkendheid als uitgangspunt. Van belang is of het totale bedrag aan legesinkomsten binnen de begroting, de aan de specifieke dienstverlening toe te kennen lasten al dan niet volledig dekken. Wij kunnen deze kosten niet volledig per product in beeld brengen, de onbenutte capaciteit ramen wij daarom vooralsnog pro memorie.

Ad. 2. Vrije begrotingsruimte

Onze meerjarenbegroting geeft structureel (vanaf 2026) het volgende beeld. Het jaar 2026 en 2027 sluit met 4k en 18K voordelig. Voor 2028 t/m 2029 wordt een nadelig saldo verwacht van 921K en 319K.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de:

1. algemene reserve;
2. bestemmingsreserves, waarvan de bestemming nog kan worden gewijzigd;
3. stille reserves;
4. post onvoorzien;
5. incidentele beleidsruimte;
6. incidentele bezuinigingsmogelijkheden.

Ad. 1. Algemene reserve

De geraamde stand van de algemene reserve per 1 januari 2026 is €13.140.009. Deze is voor € 13.081.718 beschikbaar voor het weerstandsvermogen.

Stand Algemene reserve	Werkelijk 2024		Actueel 2025		Raming 2026	
	claims	bedrag	claims	bedrag	claims	bedrag
Saldo Algemene reserve per 31 december		€ 13.933.283		€ 13.933.283		€ 13.140.009
Resultaatbestemming 2024				€ 2.073.735		
<u>Claims die nog tot uitgaven leiden</u>						
Dekking overhevelingen vanuit rekeningsaldo 2024			€ 1.589.906			
Vorbereidingskrediet Uitbreiding kindcentrum			€ 170.000			
Eenmalige subsidie verbouwing dorps huis VTC Wamel			€ 260.000			
Uitbreiding Griffie - inhuur 2025			€ 48.679			
Transitieplan omgevingsplan			€ 174.015			
Implementatie Omgevingswet + Transitieplan omgevingsplan			€ 23.145			
Financiële middelen voor inrichting HR-systeem			€ 97.529			
Profilering Hanzestad Maasbommel			€ 12.026			
Tijdelijke huisvesting (spoedzoekers, starters, statushouders)			€ 250.000			
Bakenbomen Meanderende Maas			€ 200.000			
Plusopdracht Sociom (SPUK dementievriendelijke gemeente en stand van zaken GALA)			€ 41.709			
totaal claims 2025	€ 0		€ 3.447.009		€ 0	
Plusopdracht Sociom (SPUK dementievriendelijke gemeenten stand van zaken GALA)					€ 58.291	
totaal claims 2026					€ 58.291	
Beschikbaar deel Algemene reserve		€ 13.933.283		€ 13.140.009		€13.081.718

Ad. 2. Bestemmingsreserves

Wij hebben de aanwezige bestemmingsreserves beoordeeld op de noodzaak van handhaving. Hiervan is sprake als er claims op liggen of er vastgesteld beleid mee wordt gerealiseerd. Als u als raad de bestemming nog kunt wijzigen en een 'vrije' keuze heeft om de reserve anders in te zetten valt deze onder de incidentele weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij om de volgende bestemmingsreserves:

Stand bestemmingsreserves	Werkelijk 2024		Actueel 2025		Raming 2026	
	claims	bedrag	claims	bedrag	claims	bedrag
<u>Beschikbare bestemmingsreserves</u>						
Reserve bovenwijkse voorzieningen per 31 december		€ 555.286		€ 555.286		€ 555.286
Reserve Stimuleringsfonds recreatie en toerisme per 31 december		€ 131.675		€ 131.675		€ 131.675
-						
<u>Claims die nog tot uitgaven leiden</u>						
Aanpassing openbare ruimte IKC					€ 150.000	
totaal claims					€ 150.000	
Beschikbaar deel bestemmingsreserves		€ 686.961		€ 686.961		€ 536.961

Ad. 3. Stille reserves

Hierbij gaat het om de overwaarde van gemeentelijke bezittingen die direct verkoopbaar zijn, zonder dat de bedrijfsvoering of het gemeentelijke beleid hierdoor wordt beïnvloed. De overwaarde betreft het verschil tussen de verwachte verkoopopbrengst, wij hebben hiervoor de WOZ-waarde 2024 en de geraamde boekwaarde per 1 januari 2025 als uitgangspunt gehanteerd.

Wij hebben onze bezittingen beoordeeld op de benoemde uitgangspunten. Een groot deel van onze bezittingen zijn nodig voor de bedrijfsvoering, bijvoorbeeld ons gemeentehuis. Een ander belangrijk deel is van belang voor de uitvoering van ons gemeentelijke beleid. Dit geldt bijvoorbeeld voor de onderwijs- en welzijnsgebouwen.

Naast de gebouwen hebben wij nog aandelen Vitens in ons bezit. Deze aandelen zijn echter moeilijk verhandelbaar, omdat deze altijd in handen van overheidslichamen moeten blijven.

Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen heeft alleen het buitenbad in Dreumel nog een (theoretische) waarde in het kader van de stille reserves. De boekwaarde bedraagt € 145.000, de WOZ waarde € 873.000, zodat per saldo sprake is van een stille reserve groot € 728.000. Aangezien deze stille reserve niet aan de voorwaarde voldoet gesteld door de toezichthouder, wordt deze niet meegenomen in de bepaling van het weerstandsvermogen.

Ad. 4. Post Onvoorzien - incidenteel

De incidentele post Onvoorzien is voor 2026 geraamd op € 25.000.

Ad. 5. Incidentele beleidsruimte en stelpost 'Nieuw beleid'

Er is geen sprake van een post "incidentele beleidsruimte".

Ad. 6. Incidentele bezuinigingsmogelijkheden

De incidentele bezuinigingsmogelijkheden zijn verwerkt in de bezuinigingsronden van de afgelopen jaren. Voor de begroting 2026-2029 zien wij vooralsnog geen extra bezuinigingsmogelijkheden.

Totaaloverzicht weerstandscapaciteit

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente ziet er als volgt uit:

Overzicht weerstandscapaciteit	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>Structurele weerstandscapaciteit</u>						
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.719.637	€ 1.876.000	€ 2.235.000	€ 2.235.000	€ 2.235.000	€ 2.235.000
Vrije begrotingsruimte - structureel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo structurele weerstandscapaciteit	€ 1.719.637	€ 1.876.000	€ 2.235.000	€ 2.235.000	€ 2.235.000	€ 2.235.000
<u>Incidentele weerstandscapaciteit</u>						
Algemene reserve	€ 13.933.283	€ 13.140.009	€ 13.081.718	€ 13.081.718	€ 13.081.718	€ 13.081.718
Bestemmingsreserves	€ 686.961	€ 686.961	€ 536.961	€ 536.961	€ 536.961	€ 536.961
Stille reserves		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Post onvoorzien uitgaven	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Incidentele beleidsruimte en stelpost nieuw beleid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo incidentele weerstandscapaciteit	€ 14.645.244	€ 13.851.970	€ 13.643.679	€ 13.643.679	€ 13.643.679	€ 13.643.679

RISICOPROFIEL

Bij dit onderdeel presenteren wij de risico's. Wij hebben de risico-inventarisatie geactualiseerd, de risico's geanalyseerd en beoordeeld en vervolgens zoveel als mogelijk gekwantificeerd. Deze risico's zullen zich immers nooit allemaal in hetzelfde jaar voordoen.

We verdelen onze risico's als volgt:

- Aansprakelijkheidsrisico's;
- Risico's op eigendommen;
- Risico's van de bedrijfsvoering;
- Financiële risico's
 - Economische omstandigheden
 - Grondexploitatie
 - Verbonden partijen
 - Open-einde regelingen
 - Grote projecten
 - Overige financiële risico's.

Wij hebben hierbij ook een verdeling gemaakt naar incidentele risico's en structurele risico's.

In de bijlage Risicoregister hebben wij een actueel overzicht opgenomen. Op hoofdlijnen zien onze risico's er als volgt uit:

Overzicht risico's	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>Categorie risico's</u>						
Aansprakelijkheid	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000
Eigendommen	€ 57.000	€ 317.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000	€ 57.000
Bedrijfsvoering	€ 790.000	€ 785.000	€ 790.000	€ 790.000	€ 790.000	€ 790.000
Financieel	€ 1.809.000	€ 1.598.000	€ 2.092.000	€ 2.092.000	€ 2.092.000	€ 2.092.000
Saldo risico's	€ 2.741.000	€ 2.785.000	€ 3.024.000	€ 3.024.000	€ 3.024.000	€ 3.024.000
<u>Onderverdeling risico's</u>						
Incidentele risico's	€ 463.000	€ 724.000	€ 464.000	€ 464.000	€ 464.000	€ 464.000
Structurele risico's	€ 2.278.000	€ 2.061.000	€ 2.560.000	€ 2.560.000	€ 2.560.000	€ 2.560.000
Saldo risico's	€ 2.741.000	€ 2.785.000	€ 3.024.000	€ 3.024.000	€ 3.024.000	€ 3.024.000

Toelichting:

1. Aansprakelijkheid (risico € 85.000)

Binnen dit onderdeel vallen risico's op het gebied van:

- Bedrijfsongevallen
- Nalatigheid of onrechtmatig handelen
- Fraude, diefstal
- Planschade
- Schadeclaims

De risico's zijn in de meeste gevallen verminderd door hier beheersmaatregelen voor te nemen. Dit kan in de vorm van fysieke en administratieve maatregelen, het volgen van de procedures en het afsluiten van verzekeringen. Ook hebben wij in de begroting diverse budgetten beschikbaar, bijvoorbeeld om ons eigen risico te dekken. Op het gebied van planschade sluiten wij overeenkomsten met de ontwikkelaars. Planmatig onderhoud van gebouwen, wegen, riolering en groen vermindert de kans op schadeclaims.

2. Eigendommen (risico € 57.000)

De risico's van onze eigendommen hebben wij aanzienlijk beperkt door het afsluiten van brand- en stormverzekeringen. Zaken als bijvoorbeeld vandalisme en diefstal zijn echter onverzekerbaar. Wij voeren planmatig beheer en onderhoud uit, op basis van de beheerplannen en actuele inspecties. De noodzakelijke budgetten zijn opgenomen in de begroting. Desondanks bestaat het risico dat deze

in enig jaar ontoereikend zijn. Vervuiling (als gevolg van milieudelicten, zoals bijvoorbeeld dumping van afval van drugslaboratoria, asbest of olielozingen) in de openbare ruimte is een toenemend risico. Via frequentere controle door BOA's pakken we dit risico preventief aan.

3. Bedrijfsvoering (risico € 790.000)

De risico's in de bedrijfsvoering hebben betrekking op de afwezigheid van personeel wegens ziekte of anderszins, het vertrek van personeel en noodzakelijke (tijdelijke en duurdere) vervanging, het disfunctioneren van personeel (frictiekosten). Wij zijn eigen-risicodragers voor de WW en WIA. In geval van werkloosheid of instroom naar de wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen zijn de kosten voor onze rekening.

Onder het bedrijfsvoeringsrisico scharen wij ook naheffingen van achteraf niet geheel juist blijkende belastingaangiften, de uitval van ICT en de gevolgen van de wet Algemene Verordening Gegevensbescherming. Computeruitval kan tot gevolg hebben dat onze dienstverlening niet meer uitgevoerd kan worden en onze medewerkers niet kunnen werken. Voor genoemde risico's zijn in beperkte mate budgetten opgenomen. Uiteraard voeren wij ook interne controlemaatregelen uit. Met betrekking tot personeel is een trend waarneembaar dat (kleine) gemeenten steeds meer moeite hebben gekwalificeerd personeel te werven en te behouden.

4. Financieel (risico € 2.092.000)

De risico's bij dit onderdeel hebben betrekking op economische ontwikkelingen, de grondexploitaties, verbonden partijen, open-einde regelingen, grote projecten en overige financiële risico's.

a. Economische ontwikkelingen (risico € 694.000)

Ons beleid is gericht op 'verminderen'. Op basis van de actuele informatie stellen wij de budgetten bij. Dit geldt voor loon- en prijsontwikkeling, de sociale uitkeringen en te ontvangen bouwleges. Daarnaast schatten wij risico's in voor mogelijke faillissementen van partners in grondzaken, lagere OZB als gevolg van leegstand, bezwaren en kwijtscheldingen. Het effect van de invoering van de Omgevingswet en de Wkb (Wet kwaliteitsborging voor het bouwen) per 1 januari 2023 heeft de meeste invloed, immers we schatten in dat er minder leges geheven kunnen worden.

b. Grondexploitatie (risico € 125.000)

Als verliezen zich voordoen nemen wij deze en vormen een voorziening. Dit is in het kader van het BBV verplicht. Bij de jaarrekening 2021 is deze voorziening afgeboekt naar 0. We hebben momenteel geen verliesgevend complexen meer. Gelet op de boekwaarde van de projecten (niet zijnde grondexploitaties) en de economische omstandigheden, lopen wij bij projecten een risico. De meeste van deze kosten verhalen wij op de initiatiefnemers. Ook leveren langere doorlooptijden en lagere grondprijzen mogelijk risico's op.

c. Verbonden partijen (risico € 104.000)

Hierbij gaat het om gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen waarbij wij, samen met de overige deelnemende gemeenten, financieel aansprakelijk zijn voor eventuele tekorten. De betreffende verbonden partijen zijn de Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR), de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Gelderland-Zuid (GGD), de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR), de GR Regio Rivierenland, de Afvalverwerking Rivierenland (AVRI), GR Veiligheidsregio Gelderland-Zuid en GR Werkzaam Rivierenland. Met betrekking tot de Uitvoeringsorganisatie Breedband Rivierenland (UBR) staan wij garant voor 5,4 mln. Hiervoor is een risico gecalculeerd. Voor de verbonden partijen die zelf onvoldoende weerstandsvermogen hebben nemen wij een restrisico op ter grootte van ons aandeel in de deelname.

d. Open-einde regelingen (risico € 329.000)

Voor onze gemeente gaat het hierbij vooral over het leerlingenvervoer en de diverse regelingen in het kader van het sociaal domein (WMO, jeugdzorg, Participatiewet e.d.). In de begroting hebben wij hier reële budgetten voor opgenomen, maar één extra leerling kan de vervoerskosten met € 25.000 doen stijgen. Ook kan één specialistisch hulpverleningstraject in de Jeugdzorg een fors beslag leggen op het budget.

e. Grote projecten

Er zijn geen grote projecten waarbij we specifieke risico's lopen.

f. Overige financiële risico's (risico € 840.000)

De belangrijkste overige risico's betreffen vooral de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds, het renterisico, decentralisatie van Rijkstaken, oninbare vorderingen, mogelijke bodemsaneringen en garanties en borgstellingen. Ook worden hier de financiële gevolgen van arbeidsongeschiktheid of overlijden van bestuurders geraamd, waarvoor wij niet verzekerd zijn. Tenslotte is voor mogelijke wijzigingen in samenstelling in het college naar aanleiding van de verkiezingen een bedrag geraamd voor wachtgeld.

BELEID

Gemeentelijke kaders

Het gemeentelijke beleid is vastgelegd in de nota Weerstandsvermogen 2012. In deze nota heeft u het volgende bepaald:

1. Het college stelt een nota Risicomanagement op waarin aandacht wordt besteed aan de te gebruiken methodiek van risicomanagement en de inrichting van de organisatie op het gebied van risicomanagement;
2. De informatievoorziening richting u verloopt via de paragraaf Weerstandsvermogen bij begroting en jaarverslag, waarbij tevens een bijlage met de risico-inventarisatie wordt bijgevoegd;
3. De weerstandsratio dient minimaal 1,2 te zijn en mag maximaal 2,0 zijn. Dit op basis van het aangenomen amendement in de raadsvergadering van 14 november 2019 bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2019.

De nota Risicomanagement hebben wij in 2013 vastgesteld. Uitgangspunt hierin is de structurele inpassing van risicomanagement in onze bedrijfsvoering en beleid. Vooral het verhogen van het risicobewustzijn is een speerpunt, waarbij wij speciale aandacht schenken aan de 'grote projecten'. Het proces van risicomanagement verloopt volgens de volgende stappen: Identificatie - Analyse en beoordeling - Beheersing - Rapportage en monitoring.

Risicomanagement

Risicomanagement hebben wij sinds 2013 als volgt vorm gegeven:

1. Formele inbedding van risicomanagement in onze organisatie;
Risicomanagement is de verantwoordelijkheid van het management. Binnen het team Bedrijfsvoering hebben wij een coördinator risicomanagement benoemd. Het monitoren van de risico's is een continu proces.
2. Structurele inpassing risicomanagement in de reguliere werkzaamheden;
De paragraaf risicomanagement maakt standaard onderdeel uit van onze beleidsdocumenten.
3. Risicoregister bijhouden.
Het gaat hierbij om het continu inventariseren, beoordelen en analyseren van risico's, deze vervolgens kwantificeren en hier een kansberekening op toepassen.

WEERSTANDSVERMOGEN

Op basis van het risicoprofiel en de inventarisatie van de weerstandscapaciteit bepalen wij ons weerstandsvermogen. Hierbij houden wij rekening met de incidentele en structurele onderdelen. De structurele risico's en weerstandscapaciteit rekenen wij voor 4 jaar mee, de incidentele uiteraard voor 1 jaar.

Het weerstandsvermogen drukken wij uit in een verhoudingsgetal.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit,}}$$

Voor 2026 ziet de weerstandsratio er als volgt uit: 2,11

Ratio weerstandsvermogen	Werkelijk 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
ratio = beschikbare capaciteit / benodigde capaciteit de capaciteit in bovenstaande formule = (4*structureel + 1*incidenteel)						
<u>Beschikbare capaciteit</u>						
structureel (4 x in berekening)	€ 1.719.637	€ 1.876.000	€ 2.235.000	€ 2.235.000	€ 2.235.000	€ 2.235.000
incidenteel (1 x in berekening)	€ 13.502.170	€ 10.401.915	€ 13.644.000	€ 13.644.000	€ 13.644.000	€ 13.644.000
Beschikbare capaciteit	€ 20.380.718	€ 17.905.915	€ 22.584.000	€ 22.584.000	€ 22.584.000	€ 22.584.000
<u>Benodigde capaciteit</u>						
structureel (4 x in berekening)	€ 2.278.000	€ 2.061.000	€ 2.560.000	€ 2.560.000	€ 2.560.000	€ 2.560.000
incidenteel (1 x in berekening)	€ 463.000	€ 724.000	€ 464.000	€ 464.000	€ 464.000	€ 464.000
Benodigde capaciteit	€ 9.575.000	€ 8.968.000	€10.704.000	€10.704.000	€10.704.000	€10.704.000
Weerstandsratio	2,13	2,00	2,11	2,11	2,11	2,11

RISICO'S

Risicomanagement is gericht op de structurele inpassing van risicomanagement in onze organisatie en het continu bijhouden van het risicoregister.

Het ontstaan van nieuwe risico's is altijd mogelijk, ook kunnen risico's in omvang wijzigen, tenslotte kunnen ook risico's worden opgeheven. Indien er sprake is van grote risico's informeren wij u hierover tussentijds bij de P&C rapportages.

FINANCIËLE KENGETALLEN

Bij het beoordelen van de financiële kengetallen hanteert de provincie normwaarden. In onderstaande tabel staan de normwaarden zoals de provincie ze hanteert. De waarden zijn ingedeeld in de categorieën A, B en C. Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest.

Provinciale normen voor de kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	geen norm	geen norm	geen norm
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	geen norm	geen norm	geen norm
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Structurele exploitatieruimte	Begr en MJR >0%	Begr of MJR >0%	Begr en MJR <0%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Financiële kengetallen	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Netto schuldquote	52%	33%	38%	65%	85%	85%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	25%	33%	38%	65%	85%	85%
Solvabiliteitsratio	29%	26%	24%	19%	16%	16%
Structurele exploitatieruimte	1%	1%	0%	0%	-1%	0%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	98%	102%	102%	102%	102%	102%

Verklaring kengetallen:

De netto schuldquote is de verhouding tussen de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en is een indicator voor het risico als derden niet aan hun verplichtingen voldoen. Denk bijvoorbeeld aan een stichting MFA, Kulturhus of sportvereniging die geld hebben geleend bij de gemeente. Hoe lager hoe beter.

Solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is aan haar totale financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de bezittingen van de gemeente. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid.

Structurele exploitatieruimte geeft aan of gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te kunnen vangen dan wel, of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Hoe hoger hoe beter.

Grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de totale baten. Hoe lager hoe beter.

Belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Hoe lager hoe beter.

CONCLUSIE

De risico's waar wij als gemeente mee te maken hebben worden steeds omvangrijker. Inwoners worden steeds mondiger en zijn eerder genegen de overheid aansprakelijk te stellen voor schade. De gewijzigde economische omstandigheden hebben de afgelopen jaren een behoorlijke impact op de omvang van onze risico's. De situatie in Oekraïne en andere brandhaarden in de wereld zijn hier voorbeelden van. Ook de voortdurende onzekerheid over de hoogte van het gemeentefonds, de oplopende kosten voor de jeugdzorg, de inflatie als gevolg van prijsstijgingen en grondstoffentekorten en netcongesties zijn risico's waar we rekening mee moeten houden.

Onze totale weerstandscapaciteit is voldoende om de risico's voor 2026 af te dekken. Maar hierbij is wel de kanttekening te plaatsen dat onze structurele risico's niet volledig gedekt worden door de structurele weerstandscapaciteit. Over 2029 is de incidentele weerstandscapaciteit toereikend om gedurende ruim 5 jaar het structurele tekort af te dekken.

Bij het opstellen van de begroting 2026 zijn de risico's opnieuw beoordeeld. De weerstandsratio komt uit op een score van 2,11. Dit betekent dat er sprake is van een positief weerstandsvermogen, en wij vooralsnog voldoende in staat zijn mogelijke financiële tegenvallers op te vangen en voldoen aan de door u gestelde kaders.

PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN ALGEMEEN

Inleiding

Wij hebben geïnvesteerd in de kapitaalgoederen in onze gemeente. Ook met het beheer en onderhoud van onze wegen, de openbare verlichting, de riolering en het water, het openbaar groen en onze gemeentelijke gebouwen is inzet van onze middelen (personeel en financiën) gemoeid.

De kapitaalgoederen zijn van belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van onze gemeente, onder meer op het gebied van de leefbaarheid, veiligheid, verkeer en vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is bovendien noodzakelijk om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Doelstelling van deze paragraaf is u te informeren over de hoofdlijnen van het beleid rondom de kapitaalgoederen.

De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat de volgende kapitaalgoederen:

- a wegen;
- b riolering;
- c water;
- d groen;
- e gebouwen.

Van bovengenoemde kapitaalgoederen geeft de paragraaf per onderdeel inzicht in:

- a het beleidskader;
- b de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk c.q. beheerplan	Jaar	Planperiode
Bomenbeleidsplan	2024	
Beheer- en Onderhoudsrapportage Verhardingen 2022-2026	2022	2022-2026
Beheerplan gemeentelijke gebouwen West Maas en Waal 2022-2025	2022	2022-2025
Openbare verlichting	2025	2025-2029
Beleidsplan Water en Riolering 2023-2027	2022	2023-2027
Kwaliteitsimpuls groen	2018	
Biodiversiteitsplan	2024	

WEGEN

Algemeen

Ons gemeentelijk beleid is gericht op efficiënt en effectief onderhoud aan de wegen. Daarnaast willen we ons wegennet inrichten volgens de Basiskennmerken Wegontwerp conform het beheer- en onderhoudsrapportage verhardingen 2022-2026.

Kwaliteitsnormen

De kwaliteitsnormen en onderhoudsniveaus van wegen zijn opgenomen in het beheer- en onderhoudsrapportage verhardingen 2022-2026, zoals u in 2022 hebt vastgesteld. Voor de kwaliteitsbeoordeling van de wegen is de CROW-normering toegepast.

De 5-jaarlijkse periodieke inspectie is in 2025 uitgevoerd voor de civiele kunstwerken.

Financiën

In onze begroting hebben we binnen het programma Fysieke leefomgeving jaarlijks een budget opgenomen voor wegen, straten en pleinen. Voor 2026 hebben we de volgende budgetten geraamd:

Exploitatiebudgetten wegen	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>kostensoort</u>						
Dagelijks onderhoud	€ 149.464	€ 258.723	€ 323.884	€ 413.924	€ 553.191	€ 599.694
Salarislasten	€ 370.063	€ 370.890	€ 365.404	€ 373.651	€ 382.603	€ 390.777
Dotatie aan voorziening	-€ 57.468	-€ 23.772	-€ 24.365	-€ 24.912	-€ 25.412	-€ 25.946
Kapitaallasten	€ 846.122	€ 1.149.922	€ 1.165.338	€ 1.187.346	€ 1.208.100	€ 1.228.408
Overige kosten	€ 72.236	€ 74.400	€ 75.053	€ 76.745	€ 78.306	€ 79.949
Diverse baten	€ 411.506	€ 356.816	€ 427.672	€ 448.200	€ 466.128	€ 484.773
totale exploitatiebudget wegen en bruggen	€ 1.791.925	€ 2.186.979	€ 2.332.986	€ 2.474.954	€ 2.662.916	€ 2.757.655

Ten behoeve van het groot onderhoud is een onderhoudsvoorziening wegen ingesteld. De mutaties in deze voorziening zijn gebaseerd op een tienjarige onderhoudsplanning.

De onderhoudskosten voortvloeiend uit de inspectie civiele kunstwerken zijn toereikend binnen de beschikbare voorziening.

Ontwikkeling bijhorende voorzieningen	Stand 1-1-2025	mutaties 2025	mutaties 2026	Stand 31-12-2026
Voorziening wegen	€ 355.069	€ 15.922	-€ 25.362	€ 345.629
Voorziening civiele kunstwerken	€ 435.986	€ 23.771	-€ 92.612	€ 367.145

Risico's

Prijsstijgingen als gevolg van onvoorziene omstandigheden zijn lastig in te schatten, maar kunnen wel een grote rol spelen voor de hoogte van de beschikbare budgetten.

De kwaliteit van het totale wegennet in 2022 was 15% op D niveau. In de volgende beheerrapportage moeten aangetoond worden dat er een verbetering is geconstateerd. Eind 2025 wordt de volgende inspectie uitgevoerd. Op dat moment weten we wat het theoretische kwaliteitsniveau is.

Verder zien we dat de kwaliteit van met name de deklagen van asfaltwegen sneller afneemt. Dit kan komen door:

- mindere kwaliteit asfalt;
- toename verkeer;
- zwaarder verkeer (elektrische aangedreven wagens en landbouwvoertuigen)

Voorziening wegen

De voorziening voor wegen is de afgelopen jaren aanzienlijk afgenomen, voornamelijk door stijgende kosten voor arbeid en materialen. In de Voorjaarsnota is de jaarlijkse dotatie hierop aangepast. Na afronding van de inspectie ontvangt uw raad een nieuw onderhouds- en beheersplan voor de komende jaren, waarin ook de bijbehorende kosten nader worden uitgewerkt.

OPENBARE VERLICHTING

Algemeen

Het Beleid- en Beheersplan Openbare Verlichting 2025–2029 is in 2025 vastgesteld. In het plan is opgenomen dat een inhaalslag wordt gemaakt door het verouderde areaal te vernieuwen. Daarnaast wordt ingezet op verdere verduurzaming van het areaal door toepassing van ledverlichting. Het doel om in 2030 volledig over te zijn op ledverlichting blijft hiermee haalbaar.

Kwaliteitsnormen

De kwaliteitsnormen met betrekking tot de openbare verlichting zijn vastgelegd in de Richtlijn voor Openbare Verlichting (ROVL 2011). Deze hebben vooral betrekking op de vereiste lichtsterkte en gelijkmatigheid in de openbare ruimte in verband met sociale- en verkeerstechnische veiligheid.

Financiën

Binnen het programma fysieke leefomgeving nemen we jaarlijks budgetten op voor dagelijks beheer en onderhoud van onze openbare verlichting. Voor 2026 hebben we onderstaande budgetten geraamd:

Exploitatiebudgetten openbare verlichting	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>kostensoort</u>						
Dagelijks onderhoud	€ 63.696	€ 60.572	€ 72.472	€ 74.291	€ 88.159	€ 90.187
Elektriciteit	€ 133.030	€ 180.188	€ 161.657	€ 165.575	€ 169.303	€ 173.275
Salarislasten	€ 38.119	€ 53.410	€ 66.349	€ 69.534	€ 72.315	€ 75.208
Kapitaallasten	€ 35.716	€ 42.729	€ 73.885	€ 126.321	€ 143.379	€ 156.739
Overige kosten		€ 2.861	€ 2.932	€ 2.998	€ 3.058	€ 3.122
Diverse baten	-€ 450	-€ 3.570	-€ 3.658	-€ 3.740	-€ 3.816	-€ 3.896
totale exploitatiebudget openbare verlichting	€ 270.110	€ 336.190	€ 373.637	€ 434.979	€ 472.398	€ 494.635

Risico's

Een deel van het areaal aan lichtmasten is uit de jaren 70 & 80. De technische levensduur (45 jaar) van deze masten is bereikt, waarbij de levensduur van een gedeelte al verlengd is. Het risico wordt beperkt door een inhaalslag te maken en de afgeschreven masten te vervangen.

RIOLERING EN WATER

Algemeen

Op grond van de Omgevingswet heeft de gemeente 3 wettelijke zorgplichten:

1. inzameling en transport van afvalwater;
2. inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;
3. inzameling en verwerking van overtollig grondwater.

Hoe wij invulling geven aan deze zorgplichten staat beschreven in ons Beleidsplan Water en Riolering 2023-2027. In dit plan zijn ook onze doelen binnen de planperiode voor het oppervlaktewater en klimaatadaptatie opgenomen. Dit plan is in samenwerking met de gemeenten Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen en Wijchen opgesteld en de looptijd is 5 jaar (2023 t/m 2027).

Kwaliteitsnormen

De insteek voor het beleid en de bijhorende maatregelen is kwaliteitsniveau sober, maar doelmatig en rechtmatig.

Financiën

Binnen programma 3 - Fysieke leefomgeving nemen we jaarlijks budgetten op voor beheer en onderhoud van onze voorzieningen. Dit zijn de rioolstelsels, hemel- en grondwatervoorzieningen en watersysteem. De jaarlijkse kosten hiervoor staan weergegeven in de onderstaande tabel.

Exploitatiebudgetten riolering	Werkelijk 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>kostensoort</u>						
Kapitaallasten	€ 805.422	€ 873.186	€ 944.343	€ 897.699	€ 894.571	€ 913.404
Beheer en onderhoud	€ 605.440	€ 506.742	€ 519.473	€ 532.275	€ 544.463	€ 556.440
Hemel- en grondwaterplicht	€ 171.295	€ 252.458	€ 255.673	€ 272.493	€ 286.647	€ 300.653
Overhead	€ 335.089	€ 458.134	€ 478.320	€ 501.279	€ 521.330	€ 542.183
<u>extracomptabel toe te rekenen kosten</u>						
Rente	€ 175.743	€ 278.284	€ 184.129	€ 221.885	€ 320.039	€ 284.786
Overhead	€ 199.990	€ 184.360	€ 187.368	€ 201.542	€ 218.007	€ 243.448
BTW	€ 341.161	€ 336.218	€ 347.938	€ 331.941	€ 330.983	€ 335.867
totale exploitatiebudget riolering	€ 2.634.140	€ 2.889.382	€ 2.917.244	€ 2.959.114	€ 3.116.040	€ 3.176.781

De voorziening riolering is ingesteld om fluctuaties in de exploitatie op te vangen. De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op het vastgestelde Beleidsplan Water en Riolering 2023-2027. De afrekening vindt plaats bij de jaarrekening.

Ontwikkeling voorziening riolering	Stand 1-1-2025	mutaties 2025	mutaties 2026	Stand 31-12-2026
Voorziening riolering	€ 1.031.302	-€ 160.046	-€ 111.842	€ 759.414

Risico's

De meeste riolering binnen de gemeente West Maas en Waal is aanlegd in de jaren 70. De technische levensduur van een rioolstreng is 50 jaar. Dit betekent dat er op korte termijn een grote vervangingsopgave aan komt. Met innovatieve technieken zoals riolering renoveren proberen wij de investeringskosten te drukken, zodat we meer meters kunnen doen met hetzelfde geld. Echter is dit helaas niet in alle gevallen mogelijk.

In het buitengebied van onze gemeente liggen kilometers aan persleidingen om de woningen te voorzien van riolering. Wanneer de persleidingen het afvalwater verpompen naar de vrijvervalriolering komt er H₂S gas vrij. Dit gas tast de betonnen rioleringsbuizen dusdanig aan, dat de technische levensduur van 50 jaar niet gehaald wordt. Deze buizen worden in 20 jaar afgeschreven worden. Met het continu monitoren van deze voorzieningen proberen wij het beheer zo optimaal mogelijk in stand te houden.

GROEN

Algemeen

Openbaar groen is van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving.

Groen zorgt voor verkoeling en maakt de dorpen klimaat bestendiger.

Bomen zijn beeldbepalende elementen die belangrijk zijn voor de oriëntatie, leefbaarheid en karakteristiek in de dorpen. Bomen voorkomen hittestress in bebouwd gebied.

In het bomenbeleidsplan zijn beleidsthema's uitgewerkt om het bomenbestand op een duurzame en veilige manier in stand te houden en te ontwikkelen.

Kwaliteitsnormen

Op het gebied van groen hanteren wij de volgende kwaliteitsnormen:

Plantsoenen

Het openbaar groen wordt op een gedifferentieerd kwaliteitsniveau onderhouden. De toegangswegen, pleinen en dorpscentra worden op het hoge kwaliteitsniveau A onderhouden. Het overige groen wordt op kwaliteitsniveau B onderhouden. Kwaliteitsniveau B komt overeen met de landelijke normen voor een basiskwaliteit en is gericht op een acceptabel beeld waarin beplanting met een natuurlijke uitstraling voorkomt.

Bomen

Het bomenbeheer wordt cyclisch uitgevoerd conform het bomenbeheerplan. Het uitgangspunt hierbij is het behouden van een veilig bomenbestand.

Financiën

Binnen het programma Fysieke leefomgeving nemen we jaarlijks budgetten op voor beheer en onderhoud van openbaar groen.

Exploitatiebudgetten groen	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>kostensoort</u>						
Dagelijks onderhoud	€ 599.527	€ 793.537	€ 541.625	€ 552.732	€ 561.890	€ 573.059
Salarislasten	€ 815.341	€ 715.654	€ 758.545	€ 794.955	€ 826.753	€ 859.823
Kapitaallasten	€ 20.732	€ 31.990	€ 41.435	€ 52.212	€ 68.964	€ 77.806
Overige kosten	€ 102.755	€ 86.072	€ 87.707	€ 89.630	€ 91.431	€ 70.844
Diverse baten	-€ 21.714	-€ 1.310	-€ 1.341	-€ 1.373	-€ 1.399	-€ 1.429
totale exploitatiebudget groen	€ 1.516.640	€ 1.625.943	€ 1.427.971	€ 1.488.156	€ 1.547.639	€ 1.580.103

Risico's

Biodiversiteit

De insectenpopulaties in ons land en daarbuiten zijn zorgelijk in aantal achteruitgegaan. Dit hangt nauw samen met de achteruitgang van de biodiversiteit. Insecten hebben een belangrijke rol in de natuurlijke voedselketens en de landbouw. In 2024 is het biodiversiteitsplan vastgesteld. Dit plan heeft als doel het behouden, herstellen en versterken van de biodiversiteit in gemeente West Maas en Waal zowel in de dorpen als in het buitengebied/landschap.

Invasieve exoten

In toenemende mate krijgen we te maken met soorten die hier van nature niet thuishoren. Een aantal van deze soorten zoals reuzenberenklauw en Japanse duizendknoop vestigen zich hier. Deze soorten vermenigvuldigen en verspreiden zich snel. Bestrijding is kostbaar en arbeidsintensief.

GEBOUWEN

Algemeen

Wij hebben in onze gemeente accommodaties voor sport, kunst en cultuur, welzijn en huisvesting van ons gemeentelijke apparaat. Iedere vier jaar beoordelen wij de staat van onderhoud van de gemeentelijke gebouwen en stellen wij op basis hiervan een meerjaren onderhoudsprogramma op. Het daadwerkelijke onderhoud voeren wij overigens pas uit na een actuele inspectie. Bij deze inspectie beoordelen wij of geplande onderhoudswerkzaamheden echt noodzakelijk zijn of nog uitgesteld kunnen worden.

Het huidige onderhoudsplan (MJOP) wordt geactualiseerd. Het nieuwe onderhoudsplan zal per 2026 het huidige onderhoudsplan en de daarbij horende begrotingen (exploitatie en voorziening) vervangen.

Kwaliteitsnormen

Bij het onderhoud en beheer van onze gebouwen gaan wij uit van planmatig onderhoud gericht op het op een zo efficiënt mogelijke wijze in stand houden van de accommodaties. Uitgangspunt is gebouwen in een dusdanige staat van onderhoud te houden dat er sprake is van veilige en visueel goed onderhouden gebouwen.

Bij het onderhoud is er ook aandacht voor het milieu. Waar mogelijk worden de onderhoudsmomenten aangegrepen om het object 'verder' te verduurzamen.

Financiën

De jaarlijkse kosten met betrekking tot het onderhoud van gebouwen staan weergegeven in onderstaande tabel.

Exploitatiebudgetten gebouwen	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>kostensoort</u>						
Dagelijks onderhoud	€ 411.045	€ 304.353	€ 311.997	€ 318.944	€ 319.961	€ 326.951
Gas/Water & Electra	€ 171.596	€ 152.112	€ 155.977	€ 159.552	€ 162.761	€ 166.175
Salarislasten	€ 130.721	€ 122.358	€ 143.802	€ 148.758	€ 153.146	€ 157.750
Dotatie aan voorziening	€ 275.228	€ 266.094	€ 271.448	€ 276.118	€ 272.791	€ 279.066
Kapitaallasten	€ 275.498	€ 306.178	€ 287.547	€ 314.247	€ 337.586	€ 355.032
Overige kosten	€ 67.617	€ 125.462	€ 63.289	€ 64.669	€ 65.965	€ 67.324
Huurinkomsten & overige baten	-€ 224.333	-€ 146.543	-€ 171.039	-€ 173.723	-€ 159.504	-€ 158.819
totale exploitatiebudget gebouwen	€ 1.107.373	€ 1.130.014	€ 1.063.021	€ 1.108.565	€ 1.152.706	€ 1.193.479

De voorziening gebouwen is ingesteld om fluctuaties in de exploitatie op te vangen. De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op het meerjarig onderhoudsprogramma.

Ontwikkeling voorziening gebouwen	Stand 1-1-2025	mutaties 2025	mutaties 2026	Stand 31-12-2026
Voorziening gebouwen	€ 2.348.845	-€ 153.135	-€ 34.040	€ 2.161.670

Risico's

Planmatig onderhoud wordt pas uitgevoerd na visuele inspectie. Dit houdt in dat onderhoudskosten jaarlijks kunnen wisselen.

PARAGRAAF FINANCIERING ALGEMEEN

De paragraaf betreffende de financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. en de financieringsbehoefte (BBV, artikel 13).

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is om u te informeren over het treasurybeleid en de beheersing van financiële risico's. Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Dit doen wij binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Het doel van deze wet is onder andere om op een verantwoorde en professionele wijze de inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie (financieringsactiviteiten) van de gemeente te regelen.

Gemeentelijke kaders

Onze kaders zijn vastgelegd in de, op grond van artikel 212 Gemeentewet, vastgestelde 'Financiële verordening gemeente West Maas en Waal' (Rb. 29 februari 2024). Het gaat om kaders voor het uitvoeren van de financieringsfunctie zoals doelstellingen, richtlijnen en limieten die voor het college gelden.

In het door het college van burgemeester en wethouders op 10 januari 2012 vastgestelde Treasurystatuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Het bevat met name protocollen voor de dagelijkse uitvoering. De onderwerpen die hierbij aan de orde komen zijn het kasbeheer, het risicobeheer, de financiering en de administratieve organisatie.

Hoofddoelstelling beleid

Inzicht hebben in de lange termijn ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente. Het aangaan en verstrekken van geldleningen en het verstrekken van garanties is alleen toegestaan voor de uitvoering van de publieke taak. Hierbij mogen geen overmatige risico's worden gelopen. Het gebruik van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm is bedoeld als normstellend.

Algemene ontwikkelingen / rentevisie

De treasuryactiviteiten staan bloot aan zowel interne als externe ontwikkelingen. De interne ontwikkelingen bestaan uit het oppakken van nieuwe activiteiten, investeringsplannen en reorganisatieprocessen. De belangrijkste externe ontwikkelingen zijn (internationale) economische indicatoren en de invloed hiervan op de geld- en kapitaalmarkt, maar ook wijzigingen in wet- en regelgeving.

Het voorspellen van de renteontwikkeling is een lastige en bijna onmogelijke opgave, zeker op de lange termijn. Volgens de stand van onze economie van De Nederlandsche Bank (DNB) (voorjaarsraming juni 2025) groeit de economie in Nederland in 2025 met 1,1% (in 2024 was de groei 0,5%). Door onzekerheid en handelsspanningen blijft de economische groei ook de komende twee jaar beperkt tot ongeveer 1% per jaar. De inflatie daalt geleidelijk, maar blijft hoger dan in de rest van het eurogebied.

De economische groei wordt geremd door geopolitieke spanningen en invoerheffingen. Die zorgen voor toegenomen economische onzekerheid en een lagere wereldhandelsgroei.

Risicomanagement

Risicomanagement is het identificeren en kwantificeren van risico's en het vaststellen van beheersmaatregelen. Hiermee worden activiteiten bedoeld waarmee de kans van optreden of de gevolgen van risico's worden beïnvloed.

De risico's die binnen onze gemeente worden gelopen bij de uitvoering van de treasurytaak bestaan voornamelijk uit renterisico's. Om die risico's te beperken en te beheersen geldt er een kasgeldlimiet en is er een renterisiconorm ontwikkeld.

Daarnaast verdient vooral het kredietrisico aandacht. Dit is het risico dat wij lopen wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen. In het treasurystatuut zijn algemene uitgangspunten opgenomen om dit risico te beperken.

Met betrekking tot risicobeheer hanteren wij, volgens het treasurystatuut, de volgende algemene uitgangspunten:

1. De gemeente mag leningen of garanties uit hoofde van de 'publieke taak' uitsluitend verstrekken aan door de gemeenteraad goedgekeurde derde partijen.
2. De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie indien deze uitzettingen een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico.
3. Het gebruik van derivaten is niet toegestaan.

Leningportefeuille en financieringsbehoefte

De leningportefeuille

De ontwikkeling van de huidige leningportefeuille ziet er als volgt uit:

Omschrijving	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>Aanwezige leningen</u>						
Schuldrestant per 1 januari	€ 26.604.707	€ 28.377.448	€ 28.888.630	€ 32.737.755	€ 37.711.802	€ 43.110.228
Nieuw aangetrokken leningen	€ 5.000.000	€ 4.000.000				
Nieuw af te sluiten leningen			€ 7.500.000	€ 9.000.000	€ 10.000.000	€ 7.500.000
Aflossingen	€ 3.227.260	€ 3.488.818	€ 3.650.875	€ 4.025.953	€ 4.601.574	€ 4.990.263
Schuldrestant per 31 december	€ 28.377.448	€ 28.888.630	€ 32.737.755	€ 37.711.802	€ 43.110.228	€ 45.619.965
<u>Nadere info</u>						
Gewogen gemiddelde rentepercentage	1,90%	1,97%	2,05%	2,21%	2,33%	2,40%
Bijhorende rentelasten	€ 538.936	€ 570.300	€ 670.315	€ 834.036	€ 1.004.502	€ 1.095.085

Financieringsbehoefte

In het onderstaand overzicht wordt de verwachte financieringsbehoefte voor de komende 4 jaren weergegeven. Hierbij is uitgegaan van volledige realisatie van alle investeringen, inclusief die volgens het investeringsplan 2026 - 2029.

Berekening financieringsbehoefte (per 31 dec.)	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>Financieringsbehoefte</u>						
Boekwaarde staat activa	€ 60.959.573	€ 64.796.946	€ 68.239.963	€ 84.204.926	€ 95.638.758	€ 96.214.846
Boekwaarde voorraad grond	-€ 200.916	-€ 200.916	-€ 200.916	€ 0	€ 0	€ 0
Financieringsbehoefte	€ 60.758.657	€ 64.596.030	€ 68.039.047	€ 84.204.926	€ 95.638.758	€ 96.214.846
<u>Financieringsmiddelen</u>						
Langlopende geldleningen o/g	€ 28.377.448	€ 28.888.630	€ 32.737.755	€ 37.711.802	€ 43.110.228	€ 45.619.965
Reserves en voorzieningen	€ 29.891.126	€ 28.446.098	€ 27.672.099	€ 27.086.566	€ 25.415.342	€ 24.495.177
Financieringsmiddelen	€ 58.268.574	€ 57.334.728	€ 60.409.854	€ 64.798.368	€ 68.525.570	€ 70.115.142
Resterende financieringsbehoefte	€ 2.490.083	€ 7.261.303	€ 7.629.194	€ 19.406.557	€ 27.113.188	€ 26.099.704

Renteresultaat

Toerekening van de rentelasten aan de taakvelden is verplicht.

Voor de toerekening aan de grondexploitaties wordt een percentage berekend door het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille (1,00%) te vermenigvuldigen met de debt ratio (de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen). De uitkomst van deze berekening is 1,12%.

Om tot een verdeling van de resterende rente over de programma's te komen, wordt het zogenaamde rente-omslagpercentage gebruikt. Voor de begroting 2026 is het berekende percentage 0,65%. Het saldo van rentelasten en –baten wordt daarvoor gedeeld door het totaal van de vaste activa exclusief de uitstaande geldleningen:

- De uitkomst mag met een marge van 0,5% worden afgerond; én
- Het verschil tussen de 'door te rekenen externe rente' en de 'werkelijke aan taakvelden toegerekende rente' bedraagt maximaal 25%.

Het renteschema ziet er als volgt uit:

Renteschema	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>Door te belasten rentekosten</u>						
Rentebetalingen aan externe partijen	€ 538.936	€ 570.300	€ 670.315	€ 834.036	€ 1.004.502	€ 1.095.085
Renteontvangsten van externe partijen	-€ 542.137	-€ 427.954	-€ 383.658	-€ 381.430	-€ 381.430	-€ 381.430
Door te belasten rentekosten	-€ 3.201	€ 142.346	€ 286.657	€ 452.606	€ 623.072	€ 713.655
Rente die toegerekend moet worden aan de grondexploitatie	-€ 6.815	-€ 2.270	-€ 2.228	€ 0	€ 0	€ 0
Verder nog door te belasten rentekosten	€ 3.614	€ 144.616	€ 288.885	€ 452.606	€ 623.072	€ 713.655
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rentekosten	€ 0	€ 150.764	€ 274.370	€ 440.575	€ 618.029	€ 695.640
Renteresultaat op taakveld Treasury	€ 3.614	-€ 6.148	€ 14.515	€ 12.031	€ 5.043	€ 18.015

Renterisicobeheer

Renterisicobeheer is het bewust beperken van de negatieve invloed van toekomstige rentewijzigingen op het resultaat van de organisatie en op de waarde van rentedragende activa en passiva. Ook het minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten behoren tot dit onderwerp. Jaarlijkse nemen we in de paragraaf financiering onze rentevisie op.

Om de renterisico's te beperken geldt er een kasgeldlimiet en een renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de maximale toegestane omvang van de kortlopende schuld aan. De kasgeldlimiet is ingevoerd om de gemeente te behoeden voor het risico dat de rentelasten opeens fors stijgen, omdat de rente voor kortlopende leningen sterk kan fluctueren.

De wet Fido staat een kasgeldlimiet toe van 8,5% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm

Het begrip renterisiconorm is ingevoerd om zoveel mogelijk spreiding in de looptijden van leningen aan te brengen, en zodoende het renterisico bij herfinanciering van de vaste schuld te beheersen. Deze norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 2,5 miljoen.

De berekening van de huidige renterisiconorm in meerjarenperspectief is opgenomen in het volgend overzicht.

Renterisico op vaste schulden	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>Renterisico</u>						
Renteherzieningen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Aflossingen	€ 3.227.260	€ 3.488.818	€ 3.650.875	€ 4.025.953	€ 4.601.574	€ 4.990.263
Totaal renterisico	€ 3.227.260	€ 3.488.818	€ 3.650.875	€ 4.025.953	€ 4.601.574	€ 4.990.263
<u>Berekening renterisiconorm</u>						
Begrotingstotaal	€ 63.332.552	€ 62.233.598	€ 61.702.767	€ 62.988.669	€ 64.785.392	€ 66.435.047
vast percentage van begrotingstotaal	20%	20%	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	€ 12.666.510	€ 12.446.720	€ 12.340.553	€ 12.597.734	€ 12.957.078	€ 13.287.009
Ruimte binnen toegestane renterisiconorm	€ 9.439.251	€ 8.957.902	€ 8.689.679	€ 8.571.781	€ 8.355.504	€ 8.296.746

Kredietrisicobeheer

Kredietrisico

Dit is het risico dat wij lopen wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen.

In het treasury statuut is vastgelegd dat de gemeente alleen overtollige middelen mag uitlenen aan betrouwbare bedrijven met minimaal een zogeheten AAA-rating (looptijd langer dan 3 maanden) c.q. AA-rating (looptijd tot 3 maanden), aan ondernemingen waarvoor een solvabiliteitsratio van 0% geldt of aan de centrale overheid. Bij het verstrekken van leningen uit hoofde van de publieke taak worden zekerheden of garanties geëist.

Schuldrestant aan het begin van het jaar	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>Actuele leningen (u/g)</u>						
Geldlening aan St. Kulturhus Boven-Leeuwen	€ 2.682.592	€ 2.598.840	€ 2.513.413	€ 2.426.278	€ 2.337.400	€ 2.246.744
Geldlening aan st. MFA Dreumel (lening 1)	€ 3.505.852	€ 3.411.230	€ 3.314.716	€ 3.216.272	€ 3.115.858	€ 3.013.437
Geldlening aan st. MFA Dreumel (lening 2)	€ 306.295	€ 298.028	€ 289.596	€ 280.995	€ 272.223	€ 263.274
Geldlening aan st. Sport & Recreatie (lening 1)	€ 1.191.950	€ 1.161.708	€ 1.090.258	€ 1.053.916	€ 1.017.574	€ 981.232
Geldlening aan st. Sport & Recreatie (lening 2)	€ 1.796.520	€ 1.757.560	€ 1.717.821	€ 1.606.993	€ 1.606.993	€ 1.551.580
Geldlening aan MFA de Hucht	€ 1.253.809	€ 1.229.695	€ 1.205.098	€ 1.180.010	€ 1.154.419	€ 1.128.317
Geldlening aan Yasemin Maaltijdservice	€ 40.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Geldlening aan Jasmin Services	€ 500.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal actuele leningen	€ 11.277.018	€ 10.457.061	€ 10.130.903	€ 9.764.464	€ 9.504.468	€ 9.184.585
<u>Nadere info</u>						
Gewogen gemiddeld rentepercentage	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

Aandelen

De gemeente is in het bezit van 18.693 gewone aandelen Vitens. De nominale waarde hiervan is € 1 per aandeel. Als aandeelhouder komen alleen publiekrechtelijke (direct of indirect) rechtspersonen in aanmerking. Door de beperkte handelbaarheid is het moeilijk een marktwaaarde te noemen. Overigens onderschrijven wij het belang dat de drinkwatervoorziening in publieke handen blijft. Op grond van het treasurystatuut vindt aankoop en verkoop van aandelen uitsluitend plaats voor de uitoefening van de publieke taak.

Schatkistbankieren

Wij zijn verplicht om onze overtollige middelen in de Rijksschatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag bedraagt 2,0% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Voor ons betekent dit een drempelbedrag van € 1,2 miljoen.

Intern liquiditeitsbeheer

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat wij op korte termijn niet genoeg geld in kas hebben om aan onze verplichtingen te voldoen. Om deze reden stellen wij liquiditeitsplanningen en een liquiditeitsbegroting op. Hierbij zien wij er op toe dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat wij de verplichtingen tijdig kunnen nakomen.

De gemeente beperkt haar interne liquiditeitsrisico's door haar treasuryactiviteiten te baseren op een korte termijn liquiditeitenplanning (looptijd tot 1 jaar), alsmede een meerjarige liquiditeitenplanning met een looptijd van minimaal 4 jaar. Bij deze laatste dient enige terughoudendheid in acht te worden genomen. Een goede planning, zeker op de langere termijn, is gelet op de onzekere factoren die een rol spelen zoals vertragingen in de investeringsplanning en de informatievoorziening niet eenvoudig. Meerjarenramingen zijn veelal onbetrouwbaar, zowel qua volume als tijdspad. Wanneer op basis daarvan op voorhand leningen dienen te worden afgesloten, gaan wij onbedoeld renterisico's lopen. Met name bij de op termijn voorziene grote(re) investeringen vormen het politieke, procedurele en de uiteindelijke omvang van de financieringsbehoefte dermate onzekere factoren dat dit een ongewenste risicovergroting zou vormen.

Voor het liquiditeitsbeheer is, met ingang van 15 november 2018, met de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten een Financieringsovereenkomst voor een (Rekening-courant) Krediet- en Depotarrangement (tijdelijk overtollige middelen beleggen) afgesloten. De Financieringsovereenkomst geldt voor onbepaalde tijd en kan schriftelijk geheel of gedeeltelijk worden opgezegd. De kredietlimiet bedraagt € 3.700.000.

Over het gebruikte deel van de rekening-courant moet de 1-maands Euribor + 0,15% worden betaald. In het afgelopen jaar is de 1-maands Euribor fors gedaald. De rente ging van +3,655% (juli 2024) naar +1,906% (juli 2025). Daarnaast moet over het ongebruikte deel van de rekening-courant 0,04% bereidstellingsprovisie worden betaald.

PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING ALGEMEEN

Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering (BBV, artikel 14).

Inleiding

De bedrijfsvoering betreft de middelenfuncties (personeel en organisatie, planning & control, informatievoorziening en automatisering, communicatie en facilitaire zaken) ter ondersteuning van de uitvoering van de programma's (het primaire proces). In deze paragraaf hebben wij tevens de griffie en de rekenkamercommissie opgenomen.

De bedrijfsvoering is ondersteunend aan en mede bepalend voor de kwaliteit van het primaire proces en de realisatie van de beoogde maatschappelijke effecten. De interne organisatie staat volledig ten dienste aan het primaire proces. Dit betekent dat de kwaliteit en omvang van de gemeentelijke organisatie, maar ook faciliteiten als bijvoorbeeld de huisvesting en de automatisering indirect van grote invloed zijn op het behalen van de gewenste effecten.

In deze paragraaf worden de verschillende onderdelen van de bedrijfsvoering verder uitgewerkt.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Communicatiebeleidsplan	2020
ICT-Verbeterplan	2022
Informatiebeveiligingsbeleid	2023
Programmaplan organisatieontwikkeling 2023-2026	2024
Inkoopbeleid	2024
HR Beleidskaders	2024

Ontwikkelingen

Op hoofdlijn:

Voortzetting ICT-Verbeterplan:

In 2026 verschuift de focus van implementatie naar beheer. De nieuwe ICT-omgeving vormt dan de basis voor een stabiele en veilige informatievoorziening. Daarmee verandert ook onze rol: van uitvoering naar regie. We geven invulling aan die regierol door de dienstverlening van Centric actief te monitoren en waar nodig bij te sturen.

Doorontwikkeling Klant Contact Center – Burgerzaken

2026 is een jaar dat in het teken staat van continuïteit, digitalisering en professionaliseren. De dienstverlening aan de inwoners en bedrijven wordt geprofessionaliseerd door o.a. diensten digitaal aan te bieden via E-diensten. De werkprocessen worden geactualiseerd en verbeterd. Het KCC ondersteunt het project Internationale Werknemers en begeleidt de gemeenteraadsverkiezingen.

PERSONEEL EN ORGANISATIE

Personeel: beleid en ontwikkelingen

Het personeelsbeleid is afgestemd op de ontwikkelingen en behoeften vanuit de organisatie en de maatschappij. Hier dragen de onderstaande ontwikkelingen aan bij.

- **Actualisering HR-beleidskaders**

De HR Beleidskaders worden jaarlijks op hoofdlijnen aangepast. Hierbij zijn de ontwikkelingen en behoeften vanuit de organisatie en de samenleving leidend. De beperkte HR-capaciteit maakt dat er keuzes gemaakt worden in activiteiten die opgepakt worden.

- **Implementatie nieuw e-HRM systeem:**

Met een nieuw e-HRM systeem worden de processen in-, door- en uitstroom, verzuim, verlof en rapportages verbeterd. Sinds 2025 werken we met een nieuwe personeels- en salarisadministratie. Dit is gekoppeld aan de overgang naar een nieuw e-HRM systeem. De Verzuimmodule die we inmiddels gebruiken, geeft een verbeterde monitoring en betreft de teammanager actief bij het verzuim/reintegratieproces. Ook is er een link tussen de Bedrijfspoli en de Verzuimmodule. Hierdoor hebben de teammanagers altijd de meest actuele informatie/status voorhanden. In het periodieke Sociaal Medisch Team overleg (SMT) vindt afstemming en overleg plaats tussen het MT, HR en de bedrijfsarts en coach arbeid en gezondheid van de Bedrijfspoli. Inrichting en ingebruikname van de verlofmodule - mogelijk geheel of gedeeltelijk ter vervanging van tijdschrijfsysteem TIM - wordt nader onderzocht.

- **Beloningsbeleid en implementatie HR 21:**

In 2025 is het beloningsbeleid herzien en is gestart met de implementatie van HR21 als nieuw functiewaarderingssysteem voor de organisatie. HR begeleidt het proces van de overgang van het huidige functiewaarderingssysteem naar HR21. Er is gekozen voor zorgvuldigheid van het traject boven snelheid. Dit heeft als effect dat de implementatie van het nieuwe functiehuis nog doorloopt in 2026.

- **Werving en selectie**

We blijven inzetten op actieve werving en selectie om geschikte kandidaten uit een krappe arbeidsmarkt te halen. Waar mogelijk streven we naar het (vast) in dienst nemen van medewerkers ter vervanging van inhuur. De vacatureteksten zijn modern en aantrekkelijk vormgegeven. We maken gebruik van wervingsfilms, zijn actief op LinkedIn en andere social media, het aanbrengen van een nieuwe collega wordt beloond, etc. Door deze acties sluiten we beter aan op de manier waarop kandidaten tegenwoordig naar banen zoeken.

- **Onboarding:**

Om nieuwe medewerkers te laten kennismaken met de organisatie hebben we een onboardingsprogramma samengesteld. Dit is een onderdeel van het binden en boeien van medewerkers. Implementatie van het programma zal plaatsvinden eind 2025 en doorlopen in 2026.

- **Strategische personeelsplanning**

We willen leer- en ontwikkelmogelijkheden benutten, die zijn gericht op talent voor de toekomst en hebben oog voor wat we als organisatie nodig hebben aan kennis en kunde om toekomstige ontwikkelingen het hoofd te bieden.

- **Medewerkerstevredenheid**

In voorgaande jaren is een werkbelevingsonderzoek uitgevoerd door de externe organisatie 2DaysMood. Hieruit bleek dat 70% van de deelnemers goed in zijn of haar vel zit, met plezier naar het werk gaat en zich thuis voelt in de organisatie. De teammanagers besteden in hun teamoverleggen en in ontwikkelgesprekken (schijnwerpergesprekken) met medewerkers regelmatig aandacht aan medewerkerstevredenheid. Als er aandachtspunten zijn, wordt dit besproken in het MT en meegenomen in de ontwikkeling van de organisatie. Vanaf 2026 willen we tevredenheidsmetingen intern oppakken. HR gaat hierin ondersteunen.

Financiën

De kosten van het personeel zijn verdeeld op basis van de loonsom. Met u zijn afspraken gemaakt dat wij niet sturen op de formatie, maar op de loonsom. Deze loonsom stijgt met niet te beïnvloeden externe factoren, zoals CAO-stijgingen of wijzigingen in sociale premies of als gevolg van overdracht van taken door het Rijk. De ambtelijke organisatie zorgt ervoor dat de opgedragen taken binnen de loonsom worden verricht.

Het overzicht met de personeelslasten is opgenomen als bijlage 1.

Ziekteverzuim

We streven naar een maximaal ziekteverzuimpercentage van 4,0%. We hebben beleid en ondernemen de nodige activiteiten om het ziekteverzuim laag te houden. We maken gebruik van de adviezen van de Arboarts voor een optimale re-integratie en de inzet van interventies.

Het gemiddelde ziekteverzuimpercentage voor gemeenten bedroeg over 2024 6,7% (bron: A&O Fonds Gemeenten en VNG). Het ziekteverzuimpercentage van de gemeente West Maas en Waal zat daar met 4,15% in 2024 ruim onder. We streven er naar dit percentage nog iets verder omlaag te krijgen.

In onderstaande tabel staan de bereikte resultaten en de resultaten die we komende jaren willen bereiken.

Tabel: Ontwikkeling ziekteverzuim

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Ziekteverzuimpercentage (realisatie t/m 2024, streefcijfer vanaf 2025)	6,78	4,92	4,36	4,0	4,0	4,0	4,0

Risico's

Eigen risicodragerschap WGA, WGA-flex

Onze gemeente is sinds 2010 eigenrisicodragers voor de WGA (Wet Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten), de WGA-flex en de Ziektewet. Dat wil zeggen dat, in geval van instroom in de WGA, de uitkeringslasten en re-integratiekosten gedurende maximaal 10 jaar voor rekening van de gemeente komen. Een goed ziekteverzuimbeleid beperkt de risico's. Tot 2026 zullen er sinds de invoering van de WIA (wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen) naar verwachting drie (ex-) medewerkers van onze gemeente zijn ingestroomd in deze uitkering.

INFORMATIEVEILIGHEID

Als gemeente zijn we wettelijk verplicht om informatie veilig te beheren en te beschermen, met name persoonsgegevens. Daartoe moet de gemeente functies zoals de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en Chief Information Security Officer (CISO) ingevuld hebben en voldoen aan eisen die zijn vastgelegd in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Gemeenten moeten bij nieuwe projecten die een hoog privacyrisico met zich meebrengen een Data Protection Impact Assessment (DPIA) uitvoeren. De gemeente is verplicht een FG aan te stellen en een CISO is nodig om het informatieveiligheidsbeleid in te vullen. De gemeente is ook verplicht jaarlijks een zelfevaluatie en IT-audit uit te voeren om aan te tonen dat de juiste maatregelen getroffen zijn rond informatiebeveiliging en datakwaliteit. Dit wordt uitgevoerd door een ENSIA-coördinator, waarbij ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit.

In 2025 wordt onderzocht op welke manier de functies op het gebied van informatieveiligheid het beste ingevuld kunnen worden. Tot medio 2025 zijn een CISO en FG extern ingehuurd. Onderzocht wordt of samenwerking met andere gemeenten mogelijk is, waardoor het volledige pakket aan rollen en functies ingevuld kan worden. Dit zal doorlopen in 2026.

Het in 2023 opgestelde Beleidsplan Informatieveiligheid bevat algemene kaders, uitgangspunten en managementafspraken waarmee de informatieveiligheid van de organisatie kan worden vormgegeven en geborgd. Het biedt bovendien een normenkader om de huidige informatie infrastructuur en bestaande contracten te evalueren en aanbevelingen ter verbetering te kunnen maken. Wij streven als gemeente naar een veilige, betrouwbare en toegankelijke digitale omgeving voor onze inwoners, bedrijven en medewerkers. Daarbij gaan we uit van het principe dat alleen gegevens worden verzameld, verwerkt en bewaard die strikt noodzakelijk zijn voor een specifiek doel. De eisen uit de Archiefwet nemen we daarbij uiteraard in acht.

INFORMATIEVOORZIENING EN AUTOMATISERING

Ontwikkelingen 2026 en verder:

In 2026 verschuift de focus van implementatie naar beheer. We geven samen met de organisatie invulling aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van Informatievoorziening zoals AI en we zetten in op verdergaande digitalisering. Met de overgang naar de beheerfase komt er meer nadruk te liggen op de regierol die wij hebben richting onze ICT-dienstverlener (Centric).

Wat gaan we doen:

- Invulling van onze regierol
We verstevigen onze positie als regiegemeente door duidelijke afspraken te maken met onze ICT-partner (Centric), prestaties continu te monitoren en actief bij te sturen waar nodig. We houden grip op kosten, kwaliteit en doorontwikkeling.
- Borgen van continuïteit en veiligheid
De ICT-omgeving vraagt om voortdurende aandacht. We werken aan betrouwbare dienstverlening, voeren risicoanalyses uit, ondersteunen audits en borgen informatieveiligheid volgens de geldende kaders (onder andere BIO en NIS2). Inwoners en medewerkers moeten kunnen vertrouwen op veilige systemen en zorgvuldige omgang met gegevens
- Klaar voor de toekomst: AI, Cloud en Datagedreven werken
We begeleiden de introductie van AI-toepassingen, zoals Microsoft Copilot (binnen MS365), en toetsen deze aan ethische en juridische randvoorwaarden. Daarbij zorgen we voor een verantwoorde en begrijpelijke invoering, zodat collega's deze technologie op een veilige en zinvolle manier leren gebruiken. Door slim gebruik van data en AI kunnen we efficiënter werken én beter inspelen op vragen van inwoners.
- Informatiebeheer op orde
We bouwen voort op het traject 'Toekomstbestendig Informatiebeheer' en zetten in op verdere professionalisering van het team DIV, actieve uitrol van de Wet open overheid (WOO) en het structureel verbeteren van onze informatiehuishouding.
- Doorontwikkeling digitale dienstverlening
We continueren en ondersteunen als ICT de verdere digitalisering van het KCC. Dit stelt ons in staat om inwoners en ondernemers sneller, persoonlijker en veiliger van dienst te zijn via de kanalen die zij zelf kiezen. We werken toe naar een dienstverleningsaanpak waarin gemak, bereikbaarheid en betrouwbaarheid centraal staan.

Teamontwikkeling: van project naar structuur:

De inrichting van het ICT-team wordt afgestemd op de fase waarin we zitten en de toekomstige ontwikkelingen

Functies:

- ICT-coördinator/regisseur (contractbeheer/monitoring, regisseur/leverancierssturing, aanspreekpunt Centric),
- Informatiemanager (beleidsontwikkeling, data gedreven werken, informatiehuishouding),
- Functioneel beheerder (inzetbaar op kritieke applicaties).

Deze inrichting versterkt onze regierol, borgt kennis en draagt bij aan continuïteit binnen de organisatie.

Ontwikkeling Informatiebeheer:

Toekomstbestendig informatiebeheer:

In 2025 is een stevige basis gelegd voor toekomstbestendig informatiebeheer. Medewerkers zijn begeleid in het juist opslaan en afsluiten van informatie, gekoppeld aan teamgerichte actieplannen en ondersteuning op de werkvloer. Eerste procesverbeteringen zijn gestart, met onder meer quick wins in JOIN en de digitale dienstverlening. Digitale achterstanden zijn fors verminderd, en oude dossiers zijn vernietigd volgens de wettelijke termijnen. Het team DIV is uitgebreid met nieuwe rollen en functies, en er is gestart met de inrichting van een kwaliteitssysteem. Het informatiebeleid en het documentair structuurplan (DSP) zijn geactualiseerd.

In 2026 richten we ons op verdere verdieping en borging:

- De coaching van medewerkers binnen de organisatie wordt voortgezet, waarbij het gewenste gedrag structureel wordt ingebed in de werkcultuur.
- Procesverbeteringen rollen we verder uit en worden vastgelegd, zodat alle teams werken volgens heldere, efficiënte werkprocessen.
- Controle en afsluiting van de resterende digitale dossiers met lange bewaartermijn.
- We werken tegelijkertijd aan preventie van nieuwe achterstanden, onder meer via risico gestuurde monitoring.
- Doorontwikkeling van het team DIV als proactieve adviespartner.

- Het kwaliteitssysteem wordt volledig geïmplementeerd.
- Nieuwe beleidsinstrumenten zoals de hotspotmonitor en afspraken over informatiebeheer bij uitbesteding worden structureel ingebed.

Zo wordt het fundament voor duurzaam, wettelijk compliant en transparant informatiebeheer verder verstevigd. Dit alles heeft betrekking op het digitale gedeelte van informatiebeheer.

De verwerking van het fysieke (papieren) archief vraagt extra aandacht.

Binnen de verwerking van het fysieke archief is er achterstand.

We zijn in 2026 wettelijk verplicht het volgend blok archiefmateriaal over te brengen naar het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). Op dit moment zijn deze dossiers nog niet compleet: in meerdere gevallen ontbreken fysieke stukken die eerst moeten worden toegevoegd.

De overbrenging van archiefmateriaal naar het Regionaal Archief Nijmegen is een wettelijke verplichting op grond van de Archiefwet. Dossiers mogen pas worden overgedragen als ze compleet zijn. De tijdige verwerking van het fysieke archief is te omvangrijk om met eigen capaciteit uit te voeren. Door in 2026 tijdelijk extra capaciteit in te zetten, zorgen we dat ontbrekende stukken worden toegevoegd en de overbrenging tijdig en rechtmatig kan plaatsvinden. Daarmee voorkomen we risico's op toezichtmaatregelen en wettelijke overtreding.

Financiën

De kosten van onze informatievoorziening en automatisering, exclusief de personeelslasten en doorberekeningen, ontwikkelen zich de komende jaren als volgt:

Kosten I&A-budget	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>Kosten I&A-budget</u>				
Kapitaallasten	€ 122.292	€ 115.444	€ 72.156	€ 72.166
Onderhoud, hard- en software	€ 907.055	€ 929.194	€ 947.174	€ 966.565
Ondersteuning en consultancy	€ 127.881	€ 130.755	€ 133.381	€ 136.179
Huur data- en spraaklijnen	€ 63.861	€ 65.297	€ 66.609	€ 68.006
Veiligheidsbeleid	€ 33.572	€ 34.327	€ 35.016	€ 35.751
Beheer en bewaring archief	€ 92.860	€ 94.949	€ 96.856	€ 98.888
Digitale dienstverlening	€ 120.424	€ 50.964	€ 55.603	€ 56.769
Huur en lease	€ 32.954	€ 35.077	€ 37.017	€ 68.068
ICT Dienstverlener	€ 879.741	€ 902.807	€ 921.721	€ 941.483
Overige kosten	€ 46.280	€ 47.320	€ 48.271	€ 49.284
Ontvangsten	-€ 4.983	-€ 5.094	-€ 5.197	-€ 5.306
Saldo I&A-budget	€ 2.421.937	€ 2.401.040	€ 2.408.607	€ 2.487.853

Risico's

Overbrenging Fysiek archief. Dit is bij wet geregeld (Archiefwet). In 2026 zijn we verplicht om een gedeelte van het fysieke archief over te brengen naar het Regionaal Archief Nijmegen. Dit is een omvangrijke taak die we niet met de huidige capaciteit tijdig kunnen afronden. Hiervoor hebben we tijdelijke uitbreiding van de capaciteit nodig om aan deze wettelijke verplichting te kunnen voldoen. Hiermee voorkomen we risico's op toezichtmaatregelen en wettelijke overtreding.

PLANNING & CONTROL

Algemeen

Met behulp van de planning- en controlcyclus zorgen wij voor het plannen, uitvoeren, bewaken en bijsturen van het gemeentelijk beleid. Doel is om transparant, doelgericht en verantwoord te werken. Naast beleidsthema's wordt in de planning- en controlcyclus inzicht gegeven in de financiële huishouding van onze gemeente.

In de voorjaarsnota 2025 is al aangegeven dat wij bij ongewijzigd beleid te maken krijgen met oplopende financiële tekorten in de komende jaren. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door stijgende kosten in de zorg en de verandering in het gemeentefonds (het ravijnjaar). In de meicirculaire 2025 is duidelijk geworden dat een deel van de tekorten door het rijk wordt gecompenseerd of gemitigeerd. In de voorjaarsnota zijn al een aantal bezuinigingsmaatregelen verwerkt. De voorjaarsnota liet daarna nog geen sluitend beeld zien. Inmiddels is deze begroting in de jaren 2026 en 2027 wel in evenwicht gebracht. Voor de jaren 2028 en 2029 liggen er echter nog financiële uitdagingen in het verschiet.

COMMUNICATIE

Communicatie speelt een belangrijke rol in het realiseren van gemeentelijke doelstellingen. Heldere, toegankelijke en tijdige informatie zorgt voor meer vertrouwen, betrokkenheid en begrip van inwoners. Ook helpt goede communicatie bij het uitvoeren van beleid en het betrekken van inwoners bij plannen. Daarvoor zetten we verschillende middelen in, afhankelijk van het doel en de doelgroep.

Daarnaast investeren we in interne communicatie om samenwerking en kennisdeling binnen de organisatie te versterken.

In het komende begrotingsjaar zetten we in op begrijpelijke taal, digitale toegankelijkheid en actieve betrokkenheid van inwoners. Dat doen we onder andere door:

- Training en ondersteuning van collega's bij het schrijven van teksten en raads- en collegevoorstellen op B1 niveau
- Zorgen voor uniforme manier van werken met heldere standaardbrieven en sjablonen, zowel qua inhoud als vormgeving
- Actualisatie huisstijl en communicatiemiddelen
- Verbetering website:
 - Inventariseren van verbeterpunten vanuit de gebruikers (extern en intern) via het participatieplatform en die ook doorvoeren
 - Controle op de juistheid van de inhoud van de pagina's
 - Werken aan digitale toegankelijkheid
- Goede regels voor gebruik van AI (Copilot)

Ontwikkelingen en risico's

De wereld van communicatie verandert snel. Steeds meer inwoners gebruiken digitale kanalen, maar niet iedereen kan daar goed mee overweg. Daarom blijven we letten op begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Ook nieuwe technologie, zoals AI, biedt kansen maar vraagt om duidelijke regels. Een risico is dat informatie onduidelijk of niet actueel is. Dat kan zorgen voor verwarring of wantrouwen. Daarom blijven we werken aan kwaliteit, betrouwbaarheid en actualiteit.

FACILITAIRE ONDERSTEUNING

Algemeen

Facilitaire zaken beslaat de huisvesting, advisering en inkoop van huishoudelijke zaken.

Ontwikkelingen

Ontwikkelingen met facilitaire gevolgen zijn:

- Strenger wordende eisen aan interne veiligheid en aan de informatieveiligheid;
- Eisen met betrekking tot duurzaamheid en milieubewustzijn.
- Aanpassingen i.v.m. preventie en het welzijn van de medewerkers (ARBO).

Risico's

Op het gebied van facilitaire zaken zijn de volgende risico's te verwachten:

- Toenemende eisen aan de interne veiligheid;
- Toenemende eisen aan de informatie veiligheid;
- Hoge kosten digitale abonnementen.

Financiën

De kosten van facilitaire ondersteuning, ontwikkelen zich de komende jaren als volgt:

Facilitaire kosten	Werkelijk 2024	Actueel 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
<u>Kosten huisvesting</u>						
Gemeentehuis	€ 455.521	€ 430.971	€ 406.830	€ 422.802	€ 446.989	€ 463.880
Gemeentewerf	€ 115.107	€ 131.682	€ 122.563	€ 127.800	€ 129.995	€ 132.559
Totale kosten huisvesting	€ 570.628	€ 562.653	€ 529.393	€ 550.602	€ 576.984	€ 596.439
<u>Facilitaire kosten</u>						
Frankeer, abonnementen en drukwerk kosten	€ 77.224	€ 98.941	€ 91.405	€ 93.685	€ 95.768	€ 97.987
Overige kosten	€ 101.044	€ 160.760	€ 121.614	€ 143.295	€ 140.426	€ 172.544
Totale kosten huisvesting	€ 178.268	€ 259.701	€ 213.019	€ 236.980	€ 236.194	€ 270.531
Saldo facilitaire kosten	€ 748.896	€ 822.354	€ 742.412	€ 787.582	€ 813.178	€ 866.970

GRIFFIE

Algemeen

De griffie verricht haar werkzaamheden onder verantwoordelijkheid van uw gemeenteraad. Daarmee vallen de op de griffie werkzame medewerkers en de griffier niet onder de bevoegdheid van het college valt. De griffie(r) legt alleen verantwoording af aan uw raad.

De griffie heeft drie kerntaken:

- Adviserende taak gericht op de ondersteuning van uw raad en individuele raadsleden bij de uitoefening van de taken en bevoegdheden en de positionering van uw raad;
- Logistieke en secretariële ondersteuning bij vergaderingen en overige werkzaamheden van uw raad;
- Afstemmende en coördinerende taken.

Naast reguliere werkzaamheden kent de griffie ad hoc werkzaamheden. Deze vallen onder de procesmatige ondersteuning en advisering van uw raad. Het gaat dan bijvoorbeeld over werkprocedures, positionering, ontwikkeling, participatie, enz. Wij doen deze werkzaamheden op uw verzoek of op eigen initiatief. Deze werkzaamheden worden, voor zover voorzien, beschreven in een Werkplan Griffie.

Financiën

Als raad beschikt u voor 2026 over een budget van € 9.400. Dit is een bedrag voor trainingen, inhuur advies derden, de raadsexcursie, ontwikkeling instrumenten en raadsactiviteiten. Daarnaast is er een bedrag van € 10.000 (structureel) beschikbaar voor het organiseren van een kindergemeenteraad/ Politiek Actief .

In het verkiezingsjaar 2026 is een extra budget van € 5.000 beschikbaar voor het inwerkprogramma van de gemeenteraad.

Ontwikkelingen en risico's

In maart 2026 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Hiervoor zijn de voorbereidingen in 2025 gestart. Rondom en na de gemeenteraadsverkiezingen bieden we een uitgebreid inwerkprogramma aan. Naar aanleiding van een nieuw coalitieakkoord stellen er een nieuwe Lange Termijn Agenda op.

In 2026 zal de kindergemeenteraad weer georganiseerd worden. Deze wordt volledig binnenshuis georganiseerd. De Kindergemeenteraad wordt om het jaar gehouden en afgewisseld met de cursus Politiek Actief van ProDemos.

Vanaf eind 2020 moet raadsinformatie voldoen aan de toegankelijkheidsrichtlijnen voor overheidsinstanties (waaronder ondertiteling van raadsvergaderingen en RTG's). Hiervoor moeten we ook in 2026 nog de nodige werkzaamheden uitvoeren; zo dienen bijvoorbeeld de (live) uitzendingen ondertiteld te worden.

In 2025 zijn we gestart met de module digitale archivering in Notubiz. Na afronding van het besluitvormingsproces is het belangrijk de bijbehorende informatie (inclusief het digitaal verslag) op de juiste wijze en volgens archiveringsnormen te bewaren. Deze module zorgt voor een vereenvoudiging van het huidige archiveringsproces.

Wij houden de doorontwikkeling van raadsinformatiesysteem nauwlettend in de gaten. Hieronder valt ook de koppeling met ons zaak- en archiefsysteem.

REKENKAMER

Algemeen

Met ingang van 1 januari 2025 is West Maas en Waal aangesloten bij het samenwerkingsverband rekenkamer Regio Rivierenland.

De rekenkamer is één van de instrumenten van uw raad om uw controlerende taak uit te voeren. De rekenkamer onderzoekt of het gemeentelijk beleid goed is uitgevoerd en het gewenste effect heeft gehad. Zijn de beoogde doelen bereikt? Ook kijkt zij of het gemeentelijke geld hiervoor goed is besteed. Daarom is het belangrijk dat er een goede afstemming is tussen uw raad en de rekenkamer over gewenste onderzoeken. Twee raadsleden zijn afgevaardigd in de raad van advies.

Het eerste onderzoek naar klachtbehandeling in West Maas en Waal is in 2025 gestart

Financiën

Voor de rekenkamer is een jaarlijks budget beschikbaar gesteld van € 26.600.

PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste (BBV, artikel 15):

- a De visie op, en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b De lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - 1. gemeenschappelijke regelingen;
 - 2. vennootschappen en coöperaties;
 - 3. stichtingen en verenigingen;
 - 4. overige verbonden partijen.
- c De lijst van verbonden partijen.

In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

- a De wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- b Het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e De eventuele risico's van een verbonden partij waar geen maatregelen voor getroffen zijn door de gemeenten en die van materiële betekenis kunnen zijn op de financiële positie van de gemeente.

Inleiding

Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbindt. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, artikel 1) geeft als definitie: "een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft". Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer wij middelen ter beschikking stellen en die verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij op ons verhaald kunnen worden.

In deze paragraaf gaan wij in op de belangen die met de diverse verbonden partijen zijn gediend en de relatie met onze gemeentelijke doelstellingen.

Via deze paragraaf informeren we u op hoofdlijnen over de relatie tussen 'verbonden partijen' en het 'publieke belang' dat wordt gediend.

Visie op de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat verbonden partijen vaak beleid uitvoeren dat de gemeente in principe ook zelf kan blijven doen. De gemeente geeft een mandaat aan de verbonden partij. De tweede reden betreft de kosten, het budgettaire beslag en de financiële risico's, die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Het aangaan van banden met verbonden partijen komt altijd voort uit het publieke belang. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen indien de gemeente dit beleid niet alleen of niet doeltreffend kan uitvoeren. De gemeenschappelijke regelingen voeren beleid en beheer op verschillende terreinen uit voor de gemeente.

Onderverdeling verbonden partijen

Gemeente West Maas en Waal heeft een verbintenis met onderstaande partijen. Van de gemeenschappelijke regelingen wordt nader uitgewerkt welk doel we nastreven met de verbintenis, hoe de financiële situatie is en welke risico's benoemd kunnen worden.

Onderverdeling	Naam verbonden partij
<i>Gemeenschappelijke regeling</i>	Afvalverwijdering Rivierenland (AVRI) Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR) Gezondheidsdienst Gelderland Zuid (GGD) Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal Regio Rivierenland Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR) Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) Werkzaak Rivierenland Rekenkamer Rivierenland
<i>Vennootschappen en coöperaties</i>	Vitens
<i>Stichtingen en verenigingen</i>	Geen verbintenissen
<i>Overige verbonden partijen</i>	Geen verbintenissen

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
GR Afvalverwijdering Rivierenland	2019
GR Belastingsamenwerking Rivierenland	2019
GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Gelderland-Zuid	2020
GR Omgevingsdienst Rivierenland	2019
GR Regio Rivierenland	2019
GR Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal	
GR Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland	2019
GR Hulpverlening en Veiligheid Gelderland Zuid	2020
GR Werkzaak Rivierenland	2019
GR Rekenkamer Rivierenland	2025

Met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen in de regio Nijmegen hebben wij afspraken gemaakt over de uitgangspunten voor het opstellen van de begroting en de jaarrekening. In deze begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen (BRN) wordt een aantal essentiële uitgangspunten gegeven.

Deze uitgangspunten zijn:

- Uitgangspunten voor opstelling van de begroting;
 - Indexering van de gemeentelijke bijdrage;
 - Overige uitgangspunten.
- Uitgangspunten voor opstelling jaarrekening;
 - Resultaatbestemming;
 - Door gemeenten terug te vorderen BTW op grond van het BTW Compensatie Fonds (BCF).
- Planning besluitvorming voor de regio.

De opgenomen kaders in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor de begroting en jaarrekening zijn vanzelfsprekend van toepassing voor de GR.

Ontwikkelingen

Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Afvalverwijdering Rivierenland (AVRI)

Juridische vorm Gemeenschappelijk Regeling

Vestigingsplaats Geldermalsen

Omschrijving Avri verzorgt de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en grondstoffen, ontwikkelt het gemeentelijke afvalstoffenbeleid, handhaaft de afvalstoffenverordening en verzorgt de voorlichting over afval.

Doel	Samen werken aan een schoon Rivierenland		
Participanten	Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West-Betuwe en Zaltbommel.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur telt acht leden (en plaatsvervangende leden) en is samengesteld uit vertegenwoordigers van de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten. De bevoegdheden van het algemeen bestuur zijn gelijk aan die van de gemeenteraad met als uitzondering dat de verhoudingen bij de gemeenschappelijke regelingen niet volledig zijn gedualiseerd.		
Bijdrage 2026	€ 0 AVRI opereert kostendekkend.	Bijdrage 2027	€ 0 AVRI opereert kostendekkend.
Bijdrage 2028	€ 0 AVRI opereert kostendekkend.	Bijdrage 2029	€ 0 AVRI opereert kostendekkend.
Eigen vermogen per 1-1	€ 1.967.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 2.025.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 63.167.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 65.832.000
Resultaat begroting	€ 0		
Relatie met programma	Fysieke leefomgeving		
Beleidsvoornemens	Het jaar 2026 is het derde jaar van het Strategisch Koersplan 2024-2030 van Avri. De afgelopen jaren is Avri met een aantal strategische en bepalende projecten gestart zoals de ontwikkeling van een circulair ambachtscentrum, het onderzoek naar de besturingsstructuur en het grondstoffenplan. Deze projecten lopen door in 2026. Conform de wens van de meeste deelnemende gemeenten zal Avri temporiseren en voorlopig geen nieuwe zaken oppakken.		
Risico's en getroffen maatregelen	Risico's zijn (nog steeds) de krapte op de arbeidsmarkt en mogelijke overheidsmaatregelen zoals met name de extra belastingen die boven de markt hangen voor bijvoorbeeld het verbranden van restafval of CO2-heffingen. Risico's worden beheerst door in 2026 geen nieuwe strategische onderwerpen op te pakken maar eerst af te maken waar Avri mee begonnen is.		

Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Tiel		
Omschrijving	Samenwerkingsverband op het gebied van belastingen.		
Doel	Uitvoering gemeentelijke belastingtaken, met uitzondering van het beleid.		
Participanten	De gemeenten Culemborg, IJsselstein, Maasdriel, Montfoort, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe en Wijk bij Duurstede, het Waterschap Rivierenland en de AVRI.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als er deelnemers zijn, waarbij het Waterschap twee leden benoemt. Uit het AB wordt een dagelijks bestuur van drie leden gekozen. Dit bestaat uit een voorzitter en twee leden. In het DB zit minimaal één lid namens het Waterschap.		
Bijdrage 2026	€ 386.000	Bijdrage 2027	€ 397.000
Bijdrage 2028	€ 408.000	Bijdrage 2029	€ 420.000
Eigen vermogen per 1-1	€ 93.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 42.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 9.553.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 9.379.000
Resultaat begroting	€ 0		

Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen.
Beleidsvoornemens	BSR heeft de ambitie om voor 2026 een score van 4 sterren (goed) te krijgen van De Waarderingskamer. De huidige score is 3 (voldoende). Het streven is om de kwaliteit van de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken te verbeteren door te voldoen aan het toetsingskader en de richtlijnen van de Waarderingskamer. Door WOZ-taxaties van goede kwaliteit te leveren en op alle onderdelen te voldoen aan de kwaliteitseisen zal de toezichthouder BSR beoordelen met een waardering 'goed'.
Risico's en getroffen maatregelen	Voor kwantificeerbare risico's heeft BSR een voorziening gevormd. De incidentele weerstandscapaciteit van BSR is gelijk aan de in de begroting opgenomen post onvoorzien. Reeds in 2009 is besloten dat er geen algemene reserve bij BSR zal worden gevormd. BSR heeft daardoor geen structurele weerstandscapaciteit. Voor eventuele risico's die niet in de begroting zijn opgenomen en niet gedragen kunnen worden uit de post onvoorzien, is door de gemeente een voorziening getroffen.

GGD Gelderland-Zuid

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Nijmegen		
Omschrijving	De GGD Gelderland-Zuid is - na de fusie van GGD Regio Nijmegen en GGD Rivierenland - vanaf 1 juli 2013 de uitvoeringsorganisatie van de gemeentelijke taken die voor een belangrijk deel zijn vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid (WPG). De taken die de GGD uitvoert dragen bij tot de bescherming en de bevordering van de gezondheid van onze inwoners.		
Doel	Doelstelling van de GGD is de uitvoering geven aan de wettelijke taken op het terrein van de (preventievoorlichting over de) openbare volksgezondheid. De belangrijkste taken die worden uitgevoerd zijn vroeg signalering van lichamelijke en geestelijke stoornissen en psychosociale problemen, voornamelijk door uitvoering van jeugdgezondheidszorg, en het opsporen en bestrijden van bronnen van infectieziekten. Het gaat ook om een goede toegankelijkheid en spreiding van gezondheidszorgvoorzieningen.		
Participanten	Gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe, Wijchen en Zaltbommel.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur bestaan uit portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten. De stemverhouding in het algemeen bestuur is gebaseerd op 1 stem per 20.000 inwoners of minder.		
Bijdrage 2026	€ 1.278.883	Bijdrage 2027	€ 1.278.883
Bijdrage 2028	€ 1.278.883	Bijdrage 2029	€ 1.278.883
Eigen vermogen per 1-1	€ 2.220.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 2.220.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 28.802.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 27.815.000
Resultaat begroting	-€ 81.000		
Relatie met programma	Maatschappelijke zaken		
Beleidsvoornemens	Continuering huidige wettelijk verplichte en facultatieve taken (klein deel JGZ, coördinatie kansrijke start, gezonde school) van de GGD.		
Risico's en getroffen maatregelen			

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Tiel		
Omschrijving	De Omgevingsdienst voert taken op het gebied van bouwen, milieu, handhaving en toezicht voor de deelnemende gemeenten en Provincie uit. Wij hebben met ingang van 1 april 2013 onze taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving ondergebracht bij de Omgevingsdienst Rivierenland. Onze gemeente is WABO-breed overgegaan, dus zowel de milieutaken als de bouwzaken zijn overgegaan.		
Doel	Door de bundeling en schaalvergroting wordt de basis gelegd voor een kwalitatief betere dienstverlening aan de burgers. Door een bundeling van formatie wordt een schaal gecreëerd die beter in staat is om versnippering en gaten in de capaciteit op te vangen, dus minder kwetsbaarheid. De ODR zal door haar omvang beter kunnen inspelen op komende wettelijke en kwaliteitscriteria.		
Participanten	Gemeente Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe en Zaltbommel en provincie Gelderland.		
Bestuurlijk belang	Omgevingsdienst Rivierenland wordt bestuurd door een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemende gemeente.		
Bijdrage 2026	€ 2.756.918	Bijdrage 2027	€ 2.756.918
Bijdrage 2028	€ 2.715.308	Bijdrage 2029	€ 2.715.308
Eigen vermogen per 1-1	€ 1.002.481	Eigen vermogen per 31-12	€ 973.856
Vreemd vermogen per 1-1	€ 6.574.601	Vreemd vermogen per 31-12	€ 6.434.485
Resultaat begroting	€ 24.702		
Relatie met programma	Er is vooral een relatie met Programma 1 - Wonen, Werken en Recreëren en met programma 3 - Fysieke leefomgeving.		
Beleidsvoornemens	Voor de periode 2026 - 2029 zal het VTH-beleid worden geactualiseerd. Het betreft beleid met betrekking tot de bouw- en milieutaken die de ODR voor onze gemeente uitvoert op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.		
Risico's en getroffen maatregelen	Ontwikkelingen Interbestuurlijk programma (IBP). Ondanks dat de ODR een plan van aanpak heeft opgesteld om te kunnen voldoen aan de Robuustheidseisen van het IBP, bestaat het risico dat er wordt ingegrepen in het VTH stelsel door de hogere overheid.		

Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Kerk-Avezaath		
Omschrijving	In de zeventiger jaren van de vorige eeuw worden de drie Recreatieschappen in het Rivierengebied opgericht. Voor onze gemeente is dat het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal en is een gemeenschappelijke regelingen (rechtspersoonlijkheid bezittende openbare lichamen).		
Doel	Belangenbehartiging van o.m. de openluchtrecreatie en het toerisme van de deelnemende gemeenten.		
Participanten	Gemeente Buren, Culemborg, Druten, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en de uitwaarde.		

Bestuurlijk belang	Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door de burgemeester/een wethouder van elke gemeente en het Algemeen Bestuur door de leden van het Dagelijks Bestuur plus een raadslid van elke gemeente.		
Bijdrage 2026	€ 0	Bijdrage 2027	€ 0
Bijdrage 2028	€ 0	Bijdrage 2029	€ 0
Eigen vermogen per 1-1	€ 6.853	Eigen vermogen per 31-12	€ 6.853
Vreemd vermogen per 1-1	€ 6.853	Vreemd vermogen per 31-12	€ 6.853

Resultaat begroting	€ 0
Relatie met programma	Fysieke leefomgeving
Beleidsvoornemens	Belangenbehartiging van o.m. de openluchtrecreatie en het toerisme.
Risico's en getroffen maatregelen	Voor zover bekend zijn er geen risico's verbonden aan deelname aan de GR.

Regio Rivierenland

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Tiel		
Omschrijving	Regio Rivierenland is het samenwerkingsverband van 8 (na herindeling Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaard) gemeenten in de Tielerwaard, de Culemborgerwaard, de Betuwe, de Bommelerwaard en het westen van het Land van Maas en Waal.		
Doel	Regio Rivierenland ondersteunt de samenwerking van deze gemeenten. Met een werkgebied met bijna 250.000 inwoners is door schaalvoordelen veel efficiencywinst en voordeel te halen. Regio Rivierenland is het overheidsonderdeel van Fruitdelta Rivierenland, een overkoepelende samenwerking tussen overheid, ondernemers, onderwijs, onderzoek en ondernemende inwoners in het rivierengebied. Fruitdelta Rivierenland heeft als doel om de door de gemeenten geformuleerde economische speerpunten "Agribusiness", "Economie en Logistiek" en "Recreatie en Toerisme" te stimuleren en te versterken.		
Participanten	Gemeente Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.		
Bestuurlijk belang	Het Openbaar Lichaam Regio Rivierenland heeft een Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 8 leden. Dit zijn bestuurders van de aangesloten gemeenten.		
Bijdrage 2026	€ 232.181	Bijdrage 2027	€ 232.181
Bijdrage 2028	€ 232.181	Bijdrage 2029	€ 232.181
Eigen vermogen per 1-1	€ 2.187.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 1.870.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 10.788.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 10.303.000
Resultaat begroting	€ 0		
Relatie met programma	Alle gemeentelijke programma's.		
Beleidsvoornemens	In 2021 is het Regionaal Economisch Ambitiedocument Regio Rivierenland (REA) voor de periode 2022-2025 opgesteld. In 2025 wordt het REA en de benoemde opgaven, programma's en projecten en het Regionaal Stimuleringsfonds (RSF) geëvalueerd. In 2026 wordt, na de gemeenteraadsverkiezingen, een nieuw economisch ambitiedocument aangeboden aan de raden. Het economisch ambitiedocument is een van de bouwstenen voor de integrale regionale Kansenagenda en regionale investeringsagenda FruitDelta Rivierenland.		

Risico's en getroffen maatregelen	Om het inzicht te versterken in de bestaande en toekomstige financiële risico's en de mate waarin deze zijn afgedekt door reserves heeft de Regio Rivierenland in het verleden een onderzoeksrapport op laten stellen. Mede op basis van de uitkomsten van de risico-inventarisatie en de in het onderzoeksrapport opgenomen adviezen is een algemene reserve gevormd van circa € 475.000 als extra buffer voor het afdekken van (financiële) risico's. In algemene zin kan gesteld worden dat er geen (grote) risico's zijn bij de Regio Rivierenland die om directe aanpassing in de bedrijfsvoering vragen.
-----------------------------------	--

Rekenkamer Rivierenland

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Niet specifiek op één plek gevestigd. Werken vanuit een postadres in Geldermalsen.		
Omschrijving	De regeling betreft de samenwerking tussen de gemeenten Buren, Culemborg, West Betuwe en West Maas en Waal voor het instellen van een gemeenschappelijke rekenkamer.		
Doel	Het doel is het instellen van een gemeenschappelijke rekenkamer zoals bedoeld in artikel 81I van de Gemeentewet. Deze Rekenkamer voert onafhankelijk onderzoek uit naar doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gevoerde beleid door de deelnemende gemeenten. En rapporteert hierover aan de raden van de deelnemende gemeenten.		
Participanten	Gemeente Buren, Culemborg, West Betuwe en West Maas en Waal.		
Bestuurlijk belang	De Rekenkamer bestaat uit vier leden, zij bepalen welke onderzoeken worden verricht. De raden benoemen de leden van de Rekenkamer en hebben invloed via de Raad van Advies en via het vaststellen van begroting en jaarverslag. De Raad van Advies met acht leden (twee per gemeente), draagt suggesties voor onderzoek aan en geeft gevraagd en ongevraagd advies over de uitvoering van de taak van de Rekenkamer.		
Bijdrage 2026	€ 28.116	Bijdrage 2027	€ 28.116
Bijdrage 2028	€ 28.116	Bijdrage 2029	€ 28.116
Eigen vermogen per 1-1		Eigen vermogen per 31-12	
Vreemd vermogen per 1-1		Vreemd vermogen per 31-12	

Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Tiel		
Omschrijving	Deze regeling is getroffen teneinde de aanleg en het beheer van een breedbandnetwerk door de gemeenten in gezamenlijkheid te realiseren. Het breedbandnetwerk staat open voor alle private aanbieders om diensten zoals internettoegang, televisie, telefonie, zorg en onderwijs op afstand aan te bieden aan onze inwoners.		
Doel	In gezamenlijkheid realiseren en onderhouden van een regionaal breedbandnetwerk		
Participanten	Gemeente Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West-Betuwe en Zaltbommel.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur telt zeven leden (en plaatsvervangende leden) en is samengesteld uit vertegenwoordigers van de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten.		
Bijdrage 2026	€ 0	Bijdrage 2027	€ 0
Bijdrage 2028	€ 0	Bijdrage 2029	€ 0

Eigen vermogen per 1-1	€ 950.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 1.067.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 34.245.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 33.387.000

Resultaat begroting	€ 288.132
Relatie met programma	Fysieke leefomgeving
Beleidsvoornemens	De doelstelling van de UBR is om alle circa 8.880 zogenaamde witte adressen in het buitengebied van de 7 deelnemende gemeente te voorzien van een toekomstvast internetaansluiting zonder eigen bijdrage van de bewoners en zonder gemeentelijke bijdrage.
Risico's en getroffen maatregelen	In de kadernota 2026 is te zien dat de UBR een structureel positief eigen vermogen opbouwt en aan alle betalingsverplichtingen kan voldoen. De opbrengsten in 2026 en de jaren daarna zijn (ruim) voldoende voor een structureel overschot van de exploitatie. Na 2026 lopen de positieve resultaten op, omdat de geactiveerde voorbereidingskosten dan volledig zijn afgeschreven en niet meer op de exploitatie drukken. Het is daarom niet te verwachten dat de deelnemende gemeenten vanuit hun eigenaarschap of garantiestelling voor de lening financiële nadelen zullen ondervinden. De gezamenlijke gemeenten staan borg voor eventuele exploitatietekorten (voor onze gemeente gaat het om een maximum bedrag van € 5.4 miljoen).

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Nijmegen		
Omschrijving	De gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (1 januari 2011) is een voortzetting van de gemeenschappelijke regeling Hulpverlening en Veiligheid (1 januari 2004) en bestaat uit de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR), de regionale ambulancevoorziening (RAV), brandweer Gelderland-Zuid, de gemeenschappelijke meldkamer (GMK), het veiligheidsbureau, P&O en Financiën, facilitaire zaken en ICT en een aantal staffuncties. Het samenwerkingsverband behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid door te zorgen voor:1. brandweerbijstand2. vervoer zieken en slachtoffers3. hulpverlening bij rampen4. fysieke veiligheid5. advisering hulpverlening en veiligheid		
Doel	Doel van de GR is het in onze regio organiseren van geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR), de brandweer en rampenbestrijding, de ambulancevoorziening (RAV) en de meldkamer. Met de gemeenschappelijke regeling willen wij als deelnemende gemeenten in Gelderland-Zuid de samenwerking van de hulpverleningsdiensten op een meer eenduidige wijze laten plaatsvinden. De veiligheid in onze gemeente is voor wat betreft het voorkomen en bestrijden van incidenten, rampen en zware ongevallen mede afhankelijk van de kwaliteit van de door de gemeenschappelijke regeling uit te voeren wettelijke taken.		
Participanten	Gemeente Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel		
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.		
Bijdrage 2026	€ 1.937.741	Bijdrage 2027	€ 1.937.741
Bijdrage 2028	€ 1.957.138	Bijdrage 2029	€ 1.959.976
Eigen vermogen per 1-1	€ 8.809.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 8.190.000

Vreemd vermogen per 1-1 € 77.188.000

Vreemd vermogen per 31-12 € 75.339.000

Resultaat begroting € 0

Relatie met programma Burger, bestuur en veiligheid

Beleidsvoornemens 2024- 2027:1. Een sterk netwerk;2. Een weerbare organisatie;3. Informatiemanagement

Risico's en getroffen maatregelen De VRGZ heeft een actief risicomanagement. De risico's worden periodiek gemonitord en gewaardeerd.

Werkzaam Rivierenland

Juridische vorm Gemeenschappelijke regeling

Vestigingsplaats Geldermalsen

Omschrijving Werkzaam Rivierenland is een organisatie voor de uitvoering van de Participatiewet welke per 1 januari 2015 in werking is getreden. Werkzaam Rivierenland is op 1 januari 2016 gestart.

Doel Streven naar een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie van de inwoners en, indien nodig, het verstrekken van uitkeringen aan de doelgroep voor de kosten van levensonderhoud. Daartoe wordt zoveel mogelijk samengewerkt met o.a. UWV en Werkgeversorganisaties).

Participanten Gemeente Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.

Bestuurlijk belang Werkzaam Rivierenland wordt bestuurd door een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemende gemeente.

Bijdrage 2026	€ 6.854.700 (incl dvo's)	Bijdrage 2027	€ 6.848.600 (incl dvo's)
---------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Bijdrage 2028	€ 6.880.200 (incl dvo's)	Bijdrage 2029	€ 6.912.100 (incl dvo's)
---------------	--------------------------	---------------	--------------------------

Eigen vermogen per 1-1	€ 4.617.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 4.533.000
------------------------	-------------	--------------------------	-------------

Vreemd vermogen per 1-1	€ 18.696.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 18.728.000
-------------------------	--------------	---------------------------	--------------

Resultaat begroting € 0

Relatie met programma Maatschappelijke zaken

Beleidsvoornemens De beleidsvoornemens zijn verwoord in het vastgestelde Meerjarenbeleidsplan (1e kw. 2024) en worden jaarlijks geoperationaliseerd in de Programmabegroting. Op basis van een uitgebreide analyse van de ontwikkelingen en de cijfers, een verkenning van de kansen in de regio en uiteraard de ambities van de lokale besturen zijn de keuzes voor de nabije toekomst gemaakt. Ook wordt pro-actief ingespeeld op de alsmaar veranderende omgeving en de effecten daarvan op de 4 primaire doelstellingen (instroom, loonkostensubsidies, detacheringen en duurzame uitstroom). Daarnaast vraagt de veranderende regelgeving van de Rijksoverheid constant om aanpassing van bedrijfsprocessen en bezinning op de effecten voor de ambities om niet alleen financieel toekomstbestendig te zijn maar ook het verschil te maken voor die inwoner die afhankelijk is van inkomensondersteuning en hulp voor het verkrijgen van een passend plek op de arbeidsmarkt. Verder zijn er ambities / doelstellingen op het gebied van een inclusieve samenwerking en innovatie. In 2026 zal er in het bijzonder inhoud moeten worden gegeven aan niet alleen de aanvullende taakstellende bezuinigingsopdracht (van 1,5% vanaf 2028) maar ook de doorgroei naar een sociaal ontwikkelbedrijf.

Risico's en getroffen
maatregelen

Belangrijkste risico is het lange termijn effect van de economische crisis als gevolg van o.a. de oorlog in de Oekraïne en inflatie. Daarnaast vormen veranderingen in de Rijksbudgetten een risico. Door de invoering van het solidariteitsbeginsel in de bekostigingsmethodiek van Werkzaam Rivierenland worden deze risico's ondervangen. Verder is er sprake van veranderingen in het klantenbestand. Het gaat daarbij vooral om een toenemend aandeel van hervestigers, jongeren en psychisch kwetsbaren in het bestand van bijstandsgerechtigden. Meer dan gemiddeld hebben zij een grotere afstand tot de arbeidsmarkt (meer complexere problematiek). Werkzaam anticipeert hierop door de inzet van innovatieve middelen, opzet van IPS-constructies, samenwerking met zorgleveranciers en begeleidingsorganisaties etc.

PARAGRAAF GRONDBELEID

De paragraaf betreffende het grondbeleid bevat ten minste:

- a. een visie op het grondbeleid;
- b. wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd;
- c. een actuele prognose van de te verwachten resultaten;
- d. een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- e. de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves en risico's in relatie tot grondzaken.

Inleiding

Onder grondbeleid verstaan wij het gehele instrumentarium dat ons ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het omvat de totale strategie van de gemeente rond het verwerven, beheeren, bewerken en uitgeven van gronden. Grondbeleid is een verzamelnaam van een aantal specifieke beleidsuitingen waarmee wij doelstellingen van andere beleidsvelden binnen de gemeente mede mogelijk maken. Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van de beleidstaken zoals: ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, verkeer en vervoer, cultuur, sport en recreatie en de economische structuur van de gemeente.

Wij hanteren vanaf 1 januari 2021 dynamisch grondbeleid. In de raadsvergadering van 12 september 2024 stelde u de nota grondbeleid 2024 vast die per 1 oktober 2024 in werking trad.

VISIE EN DOELSTELLINGEN

Nota grondbeleid 2024

Wij voeren een dynamisch grondbeleid. De koers van het grondbeleid is primair actief faciliterend.

Draagt de ruimtelijke ontwikkeling bij aan de realisatie van sectorale beleidsdoelstellingen en bestuurlijke ambities?

Indien de ruimtelijke ontwikkeling:

- in belangrijke mate bijdraagt dan werken wij actief faciliterend mee. In uitzonderlijke situaties zetten we in op actief grondbeleid.
- in beperkte mate bijdraagt dan zetten we in op faciliterend grondbeleid.
- niet bijdraagt, werken wij niet mee.

Afhankelijk van de gekozen grondbeleid zetten wij de volgende instrumenten in:

	Faciliterend grondbeleid	Actief faciliterend grondbeleid	Actief grondbeleid
privaatrechtelijke instrumenten	intentie-, anterieure en posterieure overeenkomst		(strategische) verwerving voeren grondexploitatie gronduitgifte
publiekrechtelijke instrumenten		voorkeursrecht onteigening kostenverhaalsregels voorbereidingsbesluit	

Onderstaand treft u de beleidsdocumenten aan die van toepassing zijn:

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Dorpskwaliteitsplan	2019
Woonvisie 2022-2026	2022
Afwegingskader woningbouw 2024	2023
Programma kostenverhaal en financiële bijdragen 2024	2023
Omgevingsvisie West Maas en Waal 2024	2024
Nota Grondbeleid 2024	2024

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 valt de gemeente onder de vennootschapsbelasting (VpB). De aangiften zijn verzorgd door een extern fiscaal bureau en hebben over 2016 t/m 2022 geleid tot nihilaangiften. De aangifte voor 2023 is inmiddels ingediend en leidt niet tot te betalen VpB. Ook voor 2024 worden geen belaste winsten verwacht.

BOUWGRONDEXPLOITATIE

Beschrijving van de complexen

In onze gemeente zijn geen woningbouwprojecten of bedrijventerreinen meer in ontwikkeling waar wij een grondpositie hebben.

Prognose woningbouw

Bij de voorjaarsnota 2025 is de volgende groei prognose vastgesteld:

Jaar	Woningen
Basis	8.891
2026	100
2027	100
2028	100
2029	100
Totaal	9.291

Gronden van en projecten door derden*

Kerkstraat/Kerkdwarsstraat (Altforst)

Het gaat om de ontwikkeling van 12 woningen in de dorpskern van Altforst. Het bestemmingsplan is begin 2023 onherroepelijk geworden. De woningen zijn vanaf 2024 in realisatie. Een deel is verkocht als zelfbouwkavels.

Heppertsestraat (Altforst)

Aan de oostzijde van het dorp vindt een nieuwbouwontwikkeling plaats van 42 woningen. De overeenkomst is in 2025 gesloten. Naar verwachting wordt er in 2026 gestart met de werkzaamheden.

De Kraanbaan (Beneden-Leeuwen)

Het gaat om een herontwikkeling van de Klef en het omliggende terreinen. De ontwikkeling heeft betrekking op maximaal 66 wooneenheden in 3 fasen. Het bestemmingsplan is medio 2023 onherroepelijk geworden. De realisatie is in 2025 gestart. In samenwerking met de projectontwikkelaar is bij provincie Gelderland de Steengoed Benutten subsidie aangevraagd. Het plan heeft een subsidie van € 500.000,-- toegekend gekregen. Deze wordt in termijnen aan de gemeente uitbetaald. Na evaluatie en verantwoording vanuit de ontwikkelaar wordt de subsidie overgemaakt aan de projectontwikkelaar.

Krozenbogerd (Beneden-Leeuwen)

Het gaat hierbij om 2,2 ha. bedrijventerrein aan de van Heemstraweg - woningen met bedrijfsruimten. De resterende kavels zijn door de ontwikkelaar in 2023 verkocht. De laatste zaken worden afgerond, waarna het openbaar gebied kan worden overgedragen.

Oksel Waterstraat (Beneden-Leeuwen)

Ontwikkeling van een woongebouw met zorgclusterwoningen en studio's voor starters. Er worden 38 zorgclusterwoningen en 10 studio's voor starters gerealiseerd. Het bestemmingsplan is in 2024 onherroepelijk geworden. Er wordt gewerkt aan een volledige aanvraag omgevingsvergunning. Naar verwachting wordt er in 2026 gestart met de realisatie.

Lauwendaal (Beneden-Leeuwen)

Ter hoogte van het voormalige hoofdveld van Leones wordt een woningbouwplan ontwikkeld met 68 nieuwe woningen. Het bestemmingsplan is in 2023 vastgesteld en inmiddels onherroepelijk. In 2024 is gestart met de bouw, de eerste woningen zijn vanaf medio 2025 opgeleverd.

Roggeveld (Beneden-Leeuwen)

Ten oosten van het Leeuwse Veld wordt een woningbouwontwikkeling van 54 woningen gerealiseerd. Het bestemmingsplan is in 2024 onherroepelijk geworden. In 2025 is gestart met de realisatie.

Bedrijventerrein Veesteeg Zuid/West (Beneden-Leeuwen)

In december 2023 sloot de gemeente met de ontwikkelaar een anterieure overeenkomst die voorziet in de ontwikkeling van een bedrijventerrein grenzend aan het huidige terrein tot aan de Maas en Waal weg. In 2024 zijn de gemeentelijke gronden verkocht en overgedragen aan de projectontwikkelaar. De bouw kavels zijn opgeleverd aan de kopers.

Molenstraat / Leeuwendonk (Boven-Leeuwen)

Aan het zuidelijke deel van de Molenstraat in Boven-Leeuwen worden 24 woningen gerealiseerd in de vorm van 2 erven. Het bestemmingsplan is onherroepelijk. Naar verwachting wordt het plan in 2026 opgeleverd.

Industrieweg (Dreumel)

Aan de Industrieweg in Dreumel is een kleinschalig bedrijvencluster aanwezig. Dit terrein komt in aanmerking voor herstructurering. Het bestemmingsplan voor de realisatie van 65 woningen op deze plek is in 2025 vastgesteld. Momenteel loopt er een beroepsprocedure bij de Raad van State.

Vluchtheuvelstraat 1b (Dreumel)

Deze voormalige bedrijfslocatie wordt herontwikkeld tot een woningbouwplan met in totaal 14 woningen. Het bestemmingsplan is onherroepelijk en de bouw is in 2024 gestart. In 2024 heeft er een contractovername plaatsgevonden. De nieuwe contractpartij neemt de verdere uitvoering van dit plan op zich. Naar verwachting worden de overige woningen in 2026 gerealiseerd.

Dormio Resort (Maasbommel)

Er is een (intentie)overeenkomst in voorbereiding met de initiatiefnemers van dit project om tot herontwikkeling van het recreatieproject te komen. De initiatiefnemers zijn bezig met een nieuwe planopzet. De ruimtelijke procedure wordt opgestart zodra er noodzakelijke afstemming is geweest tussen initiatiefnemer en Rijkswaterstaat.

Erfwonen (Maasbommel)

Aan de Hogenhofstraat, ter hoogte van nr. 23, worden 25 woningen gerealiseerd in de vorm van twee woonerven. Het bestemmingsplan is in 2024 vastgesteld. Een nieuwe (uitvoerings)partij is ingestapt om de projectwoningen te realiseren. In 2026 wordt gestart met de uitvoering van het plan.

Bedrijventerrein Wamel Oost (Wamel)

Het project Bedrijventerrein Wamel-Oost omvat de uitbreiding van het bestaande bedrijventerrein in Wamel. Het initiatief komt van een reeds gevestigde ondernemer die de wens heeft om het bedrijf op dezelfde locatie uit te breiden. Het bestemmingsplan is onherroepelijk. De werkzaamheden zijn in 2025 gestart.

* er zijn meer plannen in ontwikkeling, hierboven zijn de plannen opgesomd waarbij anterieure overeenkomsten zijn gesloten.

Projecten van derden

De financiële verwachtingen betreffen de projecten van derden zonder vastgestelde exploitatieopzet en zonder resultaatverwachting, waarvan de kosten verhaald worden op de initiatiefnemer.

Bedragen x € 1.000				
Projectnr.	Omschrijving	Boekwaarde per 31 dec. 2024	Prognose	Jaar van realisatie
68631	Kerkstaat/Kerkdwaarsstraat, Altforst	1	p.m.	
68600	Kraanbaan (De Doorbraak), Beneden-Leeuwen	-146	p.m.	
68606	Krozenbogerd, Beneden-Leeuwen	-6	p.m.	
68640	Oksel Waterstraat, Beneden-Leeuwen	-67	p.m.	
68635	Lauwendaal, Beneden-Leeuwen	2	p.m.	
68639	Roggeveld, Beneden-Leeuwen	2	p.m.	
68633	Bedrijventerrein Veesteeg Zuid/West, Beneden Leeuwen	0	p.m.	
68636	Molenstraat, Boven-Leeuwen	-1	p.m.	
68620	Industrieweg, Dreumel	0	p.m.	
68630	Vluchtheuvelstraat 1b, Dreumel	0	p.m.	
68625	Dormio Resort, Maasbommel	2	p.m.	
68637	Erfwonen, Maasbommel	-2	p.m.	
68642	Bedrijventerrein Wamel Oost	5	p.m.	
Totaal zonder vastgestelde exploitatieopzet en zonder resultaatsverwachting		-210		

Naast de voornoemde projecten zijn er ook nog overige gronden en dergelijke. Deze maken geen deel meer uit van de grondexploitatie en zijn verantwoord onder de materiële vaste activa.

Bedragen x € 1.000		
Projectnr.	Omschrijving	Boekwaarde per 31 dec. 2024
<i>Overig</i> 78195	Strategische aankopen bouwgrondexploitatie	582
Totaal overig		582

Winst- en verliesneming

In de recentelijk vastgestelde nota Grondbeleid 2024 hebben wij het volgende over de winstneming opgenomen:

De gemeente neemt, zoals het BBV voorschrijft, (tussentijds) winst volgens de percentage of completion; POC-methode. Zodra te verwachten is dat een grondexploitatie verliesgevend is, dekken wij dit verlies af met de voorziening negatieve exploitatiesaldi grondexploitaties.

Reserves en voorzieningen

Reserve Bovenwijkse voorzieningen

Tot en met 2015 werd van iedere verkochte m² bouwgrond binnen onze gemeente € 10 afgedragen aan de reserve Bovenwijkse voorzieningen. Het saldo per 31 december 2024 bedraagt € 555.286. Hier ligt een claim op van € 150.000 voor de inrichting van de openbare ruimte van het IKC Beneden Leeuwen.

RISICO'S

De gemeente loopt altijd financiële risico's als de verkoop van kavels minder goed verloopt, dan berekend in de grondexploitaties. Ook kunnen kostenstijgingen, vertragingen en beschikbaarheid van materiaal en menskracht een rol spelen in het eindresultaat.

De looptijd van de projecten in de exploitatieopzet wordt regelmatig geactualiseerd. Voor projecten die op basis daarvan tot een negatief resultaat zouden leiden, wordt een voorziening getroffen.

Risico's zijn in te delen in organisatorische, verhaals- en economische risico's en zitten met name in:

- planprocedure;
- renterisico;

- afzetrisico;
- voldoen aan subsidievoorwaarden.

Indien de verkoop tegen zit, wordt er op deze projecten minder winst behaald, c.q. meer verlies behaald.

Door het jaarlijks, periodiek actualiseren van de exploitatieopzetten en het nemen van maatregelen (vorming voorziening verliesgevende complexen) worden de risico's beheersbaar gehouden. Bovendien is er ter dekking van mogelijke onverwachte verliezen de Algemene reserve.

CONCLUSIE

Het verloop van de projecten in de verschillende kernen geeft een divers beeld. In onze gemeente liggen de gemiddelde verkopen de afgelopen jaren boven het langjarige gemiddelde van 100 nieuwe woningen per jaar. Er zijn geen grondexploitaties of bedrijventerreinen meer actief waarbij wij grondposities hebben.

In onze gemeente is sprake van vele projecten van derden, waarbij de gemeente weliswaar geen grondpositie heeft, maar die wel bijdragen tot toevoeging aan de woningvoorraad in onze gemeente.

OPENBAARHEIDSPARAGRAAF

De openbaarheidsparagraaf is bedoeld om te informeren omtrent de toepassing van de Wet open overheid (Woo). De verplichting vloeit voort uit het besluit tot actieve openbaarmaking, de verbeterplannen voor de informatiehuishouding bij de ministeries en artikel 3.5 van de Woo, dat bepaalt dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo.

De focus van deze openbaarheidsparagraaf ligt op de voortgang en de plannen voor 2026 binnen de drie pijlers van de Woo: actieve openbaarmaking, passieve openbaarmaking en de zorgplicht voor de informatiehuishouding.

Actieve openbaarmaking

In 2025 is gestart met de inventarisatie van de 17 verplichte informatiecategorieën en is een eerste impactanalyse uitgevoerd. Ook is het datalandschap in beeld gebracht en zijn de eerste publicatieprocessen beschreven. In 2026 ligt de nadruk op het daadwerkelijk implementeren van deze processen, inclusief de aansluiting op de landelijke Woo-index en de ingebruikname van een nieuw publicatieplatform. Daarmee zet de gemeente een belangrijke stap naar een duurzame en juridisch verantwoorde actieve openbaarmaking van informatie.

Passieve openbaarmaking

De druk van Woo-verzoeken blijft hoog. In 2025 is gewerkt aan de voorbereidingen voor een gestandaardiseerd proces en een digitaal aanvraagportaal. In 2026 wordt dit proces uitgerold, met als doel een snellere en meer voorspelbare afhandeling van verzoeken, minder juridische risico's en een hogere kwaliteit van dienstverlening.

Verbetering van de informatiehuishouding

Een goede informatiehuishouding blijft de randvoorwaarde voor zowel actieve als passieve openbaarmaking. Het zaakstelsel en het archiefsysteem worden verder ingericht om informatie duurzaam toegankelijk en vindbaar te maken. De gemeente blijft daarnaast investeren in bewustwording en training van medewerkers, zodat transparantie en openheid structureel onderdeel worden van de organisatiecultuur.

Vooruitblik 2026

In 2026 richt de gemeente West Maas en Waal zich op:

- De afronding van de implementatie van actieve openbaarmaking van de eerste Woo-tranches;
- De ingebruikname van een nieuw publicatieplatform en de aansluiting op de landelijke Woo-index;
- De implementatie van een nieuw proces voor de afhandeling van Woo-verzoeken, inclusief digitaal aanvraagportaal;
- De verdere voorbereiding op de tweede Woo-tranche, die medio 2026 in werking treedt;
- De inrichting van monitoring en evaluatie, zodat structureel inzicht ontstaat in naleving en effecten van de Woo.

Met deze stappen versterkt de gemeente de transparantie en toegankelijkheid van overheidsinformatie, en draagt zij bij aan het vertrouwen van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties in een open en betrouwbare overheid.

DEEL 3 - FINANCIËN

ALGEMEEN

Inleiding

In onze begroting heeft het beleid een centrale plaats. Het beleid is uitgewerkt en toegelicht in deel 1 van deze begroting. De cijfers betreffen de uitwerking van het beleid. In dit financiële deel van de begroting treft u de volgende zaken aan:

- Kaders en uitgangspunten
- Financieel meerjaren perspectief
- Overzicht van baten en lasten
- Overzicht van Incidentele baten en lasten
- Structureel begrotingssaldo
- Gepronotiseerde balans
- EMU saldo

Bij de uiteenzetting van de financiële positie gaan wij in op de uitkomsten van de begroting 2026, de meerjarenramingen 2027 - 2029 en de financiële gevolgen van bestaand en nieuw beleid, zoals dat in de programma's is verwerkt. Ook besteden wij aandacht aan het investeringsplan en de stand en het verloop van de reserves en voorzieningen. Het aan u gepresenteerde meerjarenbeeld van de Voorjaarsnota 2025 hebben wij bijgesteld aan de hand van recente ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen en de (financiële) effecten hiervan op de programmabegroting lichten wij hierna toe.

Autorisatie budgetten

Het overzicht van baten en lasten toont het niveau waarop u als raad in het kader van het dualisme de begrotingsbudgetten autoriseert. Zoals wij bij het onderdeel autorisatie in het algemene deel van deze begroting hebben aangegeven zijn wij binnen deze budgetten geautoriseerd de begroting uit te voeren. Noodzakelijke mutaties op deze budgetten in de loop van het dienstjaar leggen wij aan uw raad ter besluitvorming voor.

KADERS EN UITGANGSPUNTEN

Onderdeel	Grondslag	Toelichting
Loonontwikkeling		
2026	2,50%	De loonontwikkeling is gebaseerd op de meest recente circulaire van de algemene uitkering.
2027	4,80%	
2028	4,00%	
2029	4,00%	
Prijsontwikkeling		
2026	2,60%	De prijsontwikkeling is in deze voorjaarsnota is gelijkgesteld aan de indexering zoals gepubliceerd in het Centraal Economisch Plan 2025. De 'Nationale consumenten prijsindex' gebruiken we voor alle baten & lasten waar geen specifieke onderbouwing voor is.
2027	2,30%	
2028	2,20%	
2029	2,20%	
Verbonden partijen	deelnemers bijdrage volgens begroting 2026 verbonden partij	Verbonden partijen maken hun eigen begroting. Op 15 april 2025 moeten ze de concept kaders voor begrotingsjaar 2026 presenteren en deelnemende gemeenten om een zienswijze vragen. We volgen de BRN 2026 om te bepalen of de verbonden partijen de juiste indexeringen voor 2026 hebben toegepast.
Rente*		
	2,75%	We hanteren verschillende rentetarieven. <u>Financieringstekort</u> De berekening van het financieringstekort geeft de omvang aan van te verwachten nieuwe leningen. Voor het bepalen van de jaarlijkse lasten van deze lening gebruiken we 2,75% rente.
	0,65%	<u>Investerings</u> Investerings hebben een lange looptijd. We rekenen kapitaallasten (rente en afschrijving) uit om de jaarkosten in de begroting te verwerken. Het rentetarief dat we hier gebruiken is 0,65%.
	1,12%	<u>Grondexploitaties</u> Bij grondexploitatie gaan de kosten voor de baten uit. De rentekosten die hierdoor ontstaan worden toegerekend aan de complexen. Voor 2026 houden we rekening met 1,12% rente over de boekwaarde op 1 januari 2026.
Lokale heffingen		
Belastingen: OZB & RZB	Opbrengst stijging van 8,5% in 2026 en de jaren daarna met 7%	Voor de jaar 2026 houden wij rekening met een eenmalige stijging van 8,5%. Aanvullend wordt rekening gehouden met areaaluitbreiding. Vanaf 2027 is rekening gehouden met een stijging van 7%.
Belastingen: Hondenbelasting	Tarief stijging van 10%	Voor de jaren 2026-2029 houden wij rekening met een stijging van 10% per jaar.
Belastingen: Forensenbelasting	Tarief stijging van 10%	Voor de jaren 2026-2029 houden wij rekening met een stijging van 10% per jaar.

Belastingen: Toeristenbelasting Watertoeristenbelasting	Tarief verhogen naar € 2,34	Per 1 januari 2026 de toeristenbelasting verhogen naar € 2,34 per persoon per nacht.
Belastingen: Reclamebelasting	Geen tarief stijging	Voor de jaren 2026-2029 houden wij geen rekening met een tariefstijging.
Heffingen: Afvalstoffenheffing Rioolheffing	Kosten dekkende heffing	Voor de jaren 2026-2029 houden wij rekening met een 100% kostendekkende heffing. Afhankelijk van de kostenraming worden de tarieven bepaald. (AVRI bepaalt kosten & tarief afvalstoffenheffing).
Heffingen: Bouwleges	Opbrengst stijging van 20% in 2026 en de jaren daarna met 10%	Voor de jaren 2026 houden wij rekening met een stijging van 20%. Voor de jaren 2027-2029 houden wij rekening met een stijging van 10% per jaar.
Heffingen: Marktgeld Lijkbezorgingsrechten Overige leges	Tariefstijging van 2,0% & maximaal kostendekkend	Voor de jaren 2026-2029 houden wij rekening met een stijging van 2% per jaar. Van deze heffingen heeft de landelijke overheid bepaald dat ze maximaal kostendekkend mogen zijn. In West Maas en Waal zijn deze heffingen niet kostendekkend, en daar streven we ook niet naar.
Aantal inwoners - Per 1-1-2025-werkelijk - Per 1-1-2026-prognose - Per 1-1-2027-prognose - Per 1-1-2028-prognose - Per 1-1-2029-prognose	20.594 20.804 21.014 21.224 21.434	We houden rekening met een toename van het aantal inwoners. De stijging is gebaseerd op ervaringscijfers. Gemiddelde stijging bedraagt 210 inwoners per jaar.
Aantal woningen - Per 1-1-2025-werkelijk - Per 1-1-2026-prognose - Per 1-1-2027-prognose - Per 1-1-2028-prognose - Per 1-1-2029-prognose	8.891 8.991 9.091 9.191 9.291	De groei hebben wij gebaseerd op ons Woningbouwprogramma. We verwachten een toename van 100 woningen per jaar. .
Overige		
Algemene uitkering	meicirculaire 2025	De raming van de Algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2025. Actualisatie vindt plaats na publicatie van de septembercirculaire 2025.
Onvoorzien	€ 25.000	Voor de post onvoorzien ramen wij € 25.000. Dit is een passend bedrag voor een gemeente van onze omvang.

* De rentepercentages waren indicatief opgenomen in de Voorjaarsnota. Hier zijn de werkelijke tarieven opgenomen.

FINANCIEEL MEERJAREN PERSPECTIEF

PROGRAMMA 1 - WONEN, WERKEN EN RECREËREN

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Actualisatie kapitaallasten 2026-2029	-8 N	-7 N	-4 N	-3 N
Actualisatie Reserves en voorzieningen	0 V	0 V	0 V	-1 N
Bijdragen woningbouw deelgebied E Leeuwse Veld midden	88 V	0 V	0 V	0 V
Bijstelling legesopbrengsten omgevingsvergunningen	-500 N	-550 N	-605 N	-666 N
Extra rentelasten tgv de financieringsbehoefte	0 V	-3 N	-5 N	-5 N
Kleine wijzigingen aanpassing begroting	-3 N	-3 N	-3 N	-2 N
Leader Traject	0 V	0 V	0 V	17 V
Legesopbrengsten nutsvoorzieningen	30 V	30 V	30 V	30 V
Personeelslasten 2026-2029	43 V	45 V	47 V	49 V
Volkshuisvesting - Woonzorgvisie	0 V	0 V	-40 N	0 V
Volkshuisvesting - Zorgzame buurt	-15 N	0 V	0 V	0 V
Totaal financiële effecten begroting 2026	-365 N	-488 N	-580 N	-581 N

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2026

Bijdragen woningbouw deelgebied E Leeuwse Veld midden 88 V

Uit het contract en de daarop volgende addenda is overeengekomen dat per gerealiseerde woning een bedrag wordt vergoed. Voor het jaar 2026 zijn 102 woningen voorzien, volgens opgave van de ontwikkelaar.

Bijstelling legesopbrengsten omgevingsvergunningen -500 N

De legesopbrengsten voor omgevingsvergunningen blijven dit jaar aanzienlijk achter bij de raming. De verwachting is een nadelig effect van circa € 500.000, dat naar alle waarschijnlijkheid niet meer wordt ingelopen. Ook voor de komende jaren wordt een structureel lagere opbrengst voorzien.

Belangrijke oorzaken zijn:

*De opbrengsten in 2024 waren incidenteel hoger door enkele grote woningbouwprojecten, waardoor het jaar geen representatief beeld gaf.

*Voor de komende jaren worden dergelijke grote projecten niet verwacht.

Gezien deze factoren is een neerwaartse bijstelling van de legesopbrengsten noodzakelijk om de begroting in lijn te brengen met de actuele verwachtingen.

Legesopbrengsten nutsvoorzieningen 30 V

De afgelopen jaren vielen de legesopbrengsten hoger uit dan waarmee in de begroting rekening was gehouden. Ook voor de komende jaren verwachten we een hogere opbrengst, mede door de netcongestie.

Personeelslasten 2026-2029 43 V

De personeelslasten zijn conform de vastgestelde kaders en uitgangspunten geïndexeerd met 2,5%. Daarnaast is kritisch gekeken naar de toerekening van loonkosten aan de verschillende taakvelden. Dit heeft geleid tot een voordeel binnen programma 1 en 5, terwijl de overige programma's hierdoor een nadeel ondervinden.

PROGRAMMA 2 - MAATSCHAPPELIJKE ZAKEN

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Actief Maas en Waal - Brede regeling Combinatiefuncties	95 V	0 V	0 V	0 V
Actualisatie kapitaallasten 2026- 2029	29 V	35 V	-3 N	47 V
Actualisatie Reserves en voorzieningen	0 V	0 V	0 V	-7 N
Amendement - Zwembad De Zeven Morgen	-20 N	-20 N	0 V	0 V
Armoedebeleid - Uitvoering via DVO Werkzaam	125 V	125 V	125 V	125 V
Bijgestelde raming WMO-Jeugd 2026-2029	500 V	610 V	733 V	851 V
Bijzondere bijstand - Alleenverdienersproblematiek	-20 N	-20 N	0 V	0 V
Digitaalhuis - Laptops	0 V	0 V	0 V	11 V
Extra rentelasten tgv de financieringsbehoefte	1 V	-23 N	-69 N	-73 N
Huisvesting basisonderwijs - Aanpassing jaarschijf 2029	0 V	0 V	0 V	13 V
Huisvesting basisonderwijs - Tijdelijke units De Laak Wamel	-17 N	0 V	0 V	0 V
Kinderdagverblijven - SMI	-10 N	-10 N	-10 N	-11 N
Kleine wijzigingen aanpassing begroting	-2 N	-4 N	-7 N	-7 N
Meerjareninvesteringsplan 2026- 2029	50 V	22 V	222 V	-138 N
Onderwijsbeleid - Leerlingenvervoer	-15 N	0 V	0 V	0 V
Ouderenwerk - Zilverenkrachtbeleid	-12 N	-12 N	-12 N	-12 N
Overig cultuur - SPUK middelen	-30 N	-30 N	-30 N	-30 N
Overig cultuur - Subsidie omroep	-1 N	-1 N	-1 N	-1 N
Overige onderwijszaken - Bijdrage leerplicht	-14 N	-14 N	-15 N	-15 N
Participatie - KP4	-3 N	-3 N	-3 N	-3 N
Personeelslasten 2026-2029	-186 N	-195 N	-202 N	-211 N
Preventieve ondersteuning - Algemeen Maatschappelijk werk	0 V	0 V	-130 N	-133 N
Sociale werkvoorziening - MGR	-143 N	-173 N	-188 N	-146 N
Sportvelden - Onderhoudsbijdrage	-22 N	-23 N	-23 N	-24 N
Wet inburgering - DVO Regio Rivierenland	-49 N	-50 N	-51 N	-55 N
Wet Inburgering - inkomensoverdracht HAR	-29 N	-29 N	-29 N	-29 N
Totaal financiële effecten begroting 2026	227 V	185 V	307 V	152 V

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2026

<i>Actief Maas en Waal - Brede regeling Combinatiefuncties</i>	95	V
Uw raad is niet akkoord gegaan met het inrichten van een combinatiefunctionaris cultuur. Daarom wordt het budget voor Actief Maas en Waal in 2026 teruggebracht naar € 40.000. Het is nog onduidelijk of het Rijk de regeling met betrekking tot de combinatiefunctionaris na 2026 aanpast, zodat er hiervoor weer budget geraamd moet worden in onze begroting.		
<i>Actualisatie kapitaallasten 2026-2029</i>	29	V
Aframing en opraming van de kapitaallasten volgens de actuele activastaat begroting 2026-2029		
<i>Armoedebeleid - Uitvoering via DVO Werkzaak</i>	125	V
Het aanvankelijke eenmalige budget is vanaf 2024 structureel geraamd. Besteding vindt plaats binnen de kaders van het nieuwe beleid. Uitvoering is ondergebracht bij Werkzaak Rivierenland. Verantwoording en afrekening valt binnen de DVO Bijzonder Bijstand met Werkzaak Rivierenland.		
<i>Bijgestelde raming WMO-Jeugd 2026-2029</i>	500	V
De kosten voor hulp via de Wmo en Jeugdwet vallen lager uit dan we voorzagen bij het opstellen van de voorjaarsnota. In 2026 gaat het om ruim € 500.000,-- minder. In de jaren daarna wordt dat verschil nog groter. We zien een paar belangrijke redenen hiervoor: 1. Verminderde prijsstijgingen. Voor de meeste hulp volgen we het indexcijfer dat door de VNG aangereikt wordt. Dat was eerst 4,91%, maar is nu aangepast naar 4,03% voor 2026. 2. Minder en andere zorgvraag. We zijn er bij de eerdere prognose vanuit gegaan dat de vraag naar zorg zou blijven groeien, zoals in 2023 en 2024. Maar de cijfers tot juli 2025 laten zien dat dit niet zo is. Daarom hebben we de prognose bijgesteld. Dit is vooral van toepassing bij specialistische jeugdzorg na verwijzing door artsen en gecertificeerde instellingen. We zien dat jeugdigen nu vaker reguliere zorg krijgen in plaats van dure specialistische zorg. Ook is er minder vraag naar specialistische behandeling binnen de Jeugdwet. Dit betreft complexe en dure zorg. Eén indicatie meer of minder heeft meteen invloed op de kosten. Er zijn ook ontwikkelingen die kostenverhogend zijn en dus een dempende invloed hebben op de daling van de kosten: 1. Specialistische zorg is vaker verder weg en er zijn wachtlijsten voor specialistische GGZ in onze regio. Daardoor stijgen de kosten voor vervoer. 2. De kosten voor persoonsgebonden budgetten (PGB's) binnen de Jeugdwet stijgen. Dit komt doordat er weinig aanbod is voor begeleiding bij bijvoorbeeld hoogbegaafdheid of seksueel misbruik. Via een PGB kan dan een passende hulpverlener worden gecontracteerd.		
<i>Meerjareninvesteringsplan 2026-2029</i>	50	V
Uitwerking van het meerjareninvesteringsplan met als basis de Nota Activabeleid.		
<i>Overig cultuur - SPUK middelen</i>	-30	N
In de begroting zijn SPUK-middelen opgenomen voor de inzet van een cultuurmakelaar. Er is gekozen om geen cultuurmakelaar aan te stellen. Hiermee komen ook de SPUK-middelen te vervallen.		

<i>Personeelslasten 2026-2029</i>	-186	N
De personeelslasten zijn conform de vastgestelde kaders en uitgangspunten geïndexeerd met 2,5%. Daarnaast is kritisch gekeken naar de toerekening van loonkosten aan de verschillende taakvelden. Dit heeft geleid tot een voordeel binnen programma 1 en 5, terwijl de overige programma's hierdoor een nadeel ondervinden.		
<i>Sociale werkvoorziening - MGR</i>	-143	N
Begroting aangepast conform ontwerpbegroting MGR 2026		
<i>Wet inburgering - DVO Regio Rivierenland</i>	-49	N
In de nieuwe DVO wordt uitgegaan van 10 FTE op basis van de verwachte instroom, een stijging van de loonkosten en de extra inzet voor afname leerbaarheidstoetsen.		
<i>Wet Inburgering - inkomensoverdracht HAR</i>	-29	N
Het is nog onbekend of we vanaf 2026 gebruik kunnen maken van de Hotel-en accommodatieregeling (HAR). Voor deze regeling zijn in het verleden wel baten maar geen lasten geraamd. Met deze wijziging wordt dit gecorrigeerd.		

PROGRAMMA 3 - FYSIEKE LEEFOMGEVING

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Actualisatie kapitaallasten 2026-2029	-2 N	-3 N	-22 N	40 V
Actualisatie Reserves en voorzieningen	8 V	8 V	8 V	-13 N
Avri - Begroting 2026-2029	6 V	6 V	6 V	6 V
Extra rentelasten tgv de financieringsbehoefte	3 V	-67 N	-136 N	-146 N
Grafrechten	-13 N	-13 N	-13 N	-13 N
Kleine wijzigingen aanpassing begroting	0 V	0 V	0 V	1 V
Meerjareninvesteringsplan 2026-2029	0 V	-29 N	-12 N	-168 N
Milieu - Energieloket	-10 N	-10 N	-20 N	-20 N
Openbare verlichting - Energielasten	20 V	20 V	20 V	20 V
Personeelslasten 2026-2029	-149 N	-156 N	-162 N	-169 N
Riolering - Actualisatie	-93 N	-24 N	105 V	150 V
Totaal financiële effecten begroting 2026	-230 N	-268 N	-226 N	-312 N

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2026

Personeelslasten 2026-2029

-149 N

De personeelslasten zijn conform de vastgestelde kaders en uitgangspunten geïndexeerd met 2,5%. Daarnaast is kritisch gekeken naar de toerekening van loonkosten aan de verschillende taakvelden. Dit heeft geleid tot een voordeel binnen programma 1 en 5, terwijl de overige programma's hierdoor een nadeel ondervinden.

Riolering - Actualisatie

-93 N

In 2022 is het vGRP vastgesteld. Elk jaar wordt nu bekeken wat de stand van zaken is en opnieuw de kostendekkendheid bekeken en vastgesteld. Hierbij is een zo laag mogelijk tarief voor de inwoner het uitgangspunt, terwijl wel alle kosten worden betaald uit dit tarief. Dit betekent dat er een dynamisch model die jaarlijks wordt geactualiseerd o.b.v. de werkelijke cijfers en stand van de voorziening.

PROGRAMMA 4 - BURGER, BESTUUR EN VEILIGHEID

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aanpassen verkiezingen	-15 N	-4 N	36 V	36 V
Aanpassing legesopbrensten en afdrachten Burgerzaken	9 V	9 V	9 V	9 V
Actualisatie Reserves en voorzieningen	0 V	0 V	0 V	-3 N
Brandweer en Rampenbestrijding - kostenverdeelsleutel VRGZ	0 V	-31 N	-31 N	-31 N
GR Regio Rivierenland - Bijdrage mobiliteitsfonds	-20 N	-20 N	-20 N	-20 N
Ondersteuning gemeenteraad - Accountantskosten	-10 N	-10 N	-10 N	-10 N
Openbare orde - Bewustwordingscampagne discriminatie	-8 N	0 V	0 V	0 V
Personeelslasten 2026-2029	-184 N	-192 N	-200 N	-207 N
Uitbreiding griffieformatie	-41 N	-43 N	-45 N	-46 N
Verhoging bijdrage GGU-fonds (VNG)	-25 N	-26 N	-26 N	-27 N
Totaal financiële effecten begroting 2026	-294 N	-317 N	-287 N	-299 N

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2026

Personeelslasten 2026-2029

-184 N

De personeelslasten zijn conform de vastgestelde kaders en uitgangspunten geïndexeerd met 2,5%. Daarnaast is kritisch gekeken naar de toerekening van loonkosten aan de verschillende taakvelden. Dit heeft geleid tot een voordeel binnen programma 1 en 5, terwijl de overige programma's hierdoor een nadeel ondervinden.

Uitbreiding griffieformatie

-41 N

Conform het initiatiefvoorstel van 22 mei 2025 is de formatie van de griffie uitgebreid. De structurele lasten worden met deze wijziging verwerkt in de begroting vanaf 2026.

PROGRAMMA 5 - BEDRIJFSVOERING

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aanpak fysieke archiefachterstanden	-75 N	0 V	0 V	0 V
Aanvullend budget uitbesteding CISO en FG	-100 N	-105 N	-108 N	-113 N
Actualisatie kapitaallasten 2026-2029	35 V	-18 N	-22 N	-25 N
Actualisatie Reserves en voorzieningen	0 V	0 V	0 V	-2 N
Extra rentelasten tgv de financieringsbehoefte	0 V	-8 N	-13 N	-15 N
Kleine wijzigingen aanpassing begroting	0 V	0 V	1 V	22 V
Meerjareninvesteringsplan 2026-2029	48 V	-10 N	-2 N	-124 N
Personeelslasten 2026-2029	475 V	484 V	492 V	505 V
Verblijfsbelasting - Nachregister	-12 N	-6 N	-6 N	-6 N
Totaal financiële effecten begroting 2026	371 V	337 V	342 V	242 V

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2026

Aanpak fysieke archiefachterstanden

-75 N

In 2026 is extra capaciteit nodig om fysieke archiefachterstanden weg te werken. Deze extra inzet is nodig omdat we in 2026 wettelijk verplicht zijn een volgend blok archiefmateriaal over te brengen naar het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). Op dit moment zijn deze dossiers niet compleet: In 2025 is een goede start gemaakt. De klus is echter te omvangrijk om volledig met eigen capaciteit uit te voeren. Door tijdelijk extra capaciteit in te zetten, worden ontbrekende stukken toegevoegd en is de overbrenging tijdig en rechtmatig. Zo voorkomen we dat we in strijd handelen met de Archiefwet en voorkomen we het risico op toezicht maatregelen.

Aanvullend budget uitbesteding CISO en FG

-100 N

De gemeente streeft naar een solide informatieveiligheidsbeleid. Hiervoor zijn we verplicht een Functionaris Gegevensbescherming (FG) aan te stellen en te voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De gemeente is verplicht om jaarlijks een zelfevaluatie en IT-audit uit te voeren om aan te tonen dat de juiste maatregelen getroffen zijn rond informatiebeveiliging en datakwaliteit. Dit wordt uitgevoerd door een ENSIA-coördinator, waarbij ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit. Bij nieuwe projecten die een hoog privacyrisico met zich meebrengen is het verplicht assessment uit te voeren.

Tot voor kort werden een FG en een Chief Information Security Officer (CISO) ingehuurd om het informatieveiligheidsbeleid in te vullen en tegelijk de taken van de Privacy Officer en ENSIA-coördinator uit te voeren. Dit bleek onvoldoende om aan de wettelijke eisen te voldoen. Het is bovendien kwetsbaar om de verschillende rollen bij hooguit twee medewerkers te beleggen. Voornemen is om de uitvoering van het informatieveiligheidsbeleid uit te besteden aan een grotere organisatie, bij voorkeur in samenwerking met andere gemeentes. De verwachting is dat dit niet binnen het beschikbare budget van € 190.000 mogelijk is, enerzijds omdat meer capaciteit nodig is dan de 1,5 fte die eerder begroot is, anderzijds omdat volledige uitbesteding van de dienstverlening meerkosten met zich meebrengt ten opzichte van een vast dienstverband.

<i>Actualisatie kapitaallasten 2026-2029</i>	35	V
Aframing en opraming van de kapitaallasten volgens de actuele activastaat begroting 2026-2029		
<i>Meerjareninvesteringsplan 2026-2029</i>	48	V
Uitwerking van het meerjareninvesteringsplan met als basis de Nota Activabeleid.		
<i>Personeelslasten 2026-2029</i>	475	V
De personeelslasten zijn conform de vastgestelde kaders en uitgangspunten geïndexeerd met 2,5%. Daarnaast is kritisch gekeken naar de toerekening van loonkosten aan de verschillende taakvelden. Dit heeft geleid tot een voordeel binnen programma 1 en 5, terwijl de overige programma's hierdoor een nadeel ondervinden.		

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aanpassing algemene uitkering gemeentefonds.	486 V	578 V	553 V	813 V
Actualisatie kapitaallasten 2026-2029	-11 N	-15 N	1 V	-13 N
Amendement - Wijziging voorgestelde OZB verhoging	-79 N	-84 N	-90 N	-96 N
Belastingopbrengsten - Prognose BSR	123 V	132 V	141 V	151 V
Kleine wijzigingen aanpassing begroting	1 V	2 V	3 V	5 V
OZB - Actualisatie 2029	0 V	0 V	0 V	153 V
Totaal financiële effecten begroting 2026	520 V	613 V	608 V	1.013 V

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2026

Aanpassing algemene uitkering gemeentefonds.

486 V

In de juli vergadering stelde de raad de meicirculaire 2025 vast. De uitkomsten van de meicirculaire zijn aan de hand van het PAUW model uitgerekend. Daarbij zijn de parameters (maatstaven zoals inwoners, woningen, WOZ waarden, bijstands gerechtigden, inwoners met lage inkomens etc) gehanteerd. De zogenaamde eigen aantallen/waarden. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, dat de algemene uitkering bij de circulaire voorziet van rekenmodellen, komt met hogere bedragen dan het PAUW model. In de fase waarin we momenteel zitten m.b.t. de begroting, en waarbij wellicht pijnlijke ombuigingen of bezuinigingen zouden gaan plaatsvinden, is het zeer welkom dat de hogere uitkeringsvariant van BZK een oplossing kan bieden.

Amendement - Wijziging voorgestelde OZB verhoging

-79 N

1. De voorgestelde verhoging van de OZB in 2026 vast te stellen op 8.5% in plaats van de voorgestelde 10%.2. Het hierdoor ontstane nadeel van circa € 79.000 ten laste te brengen van het begrotingssaldo 2026.3. De begroting 2026 - 2029 daar op aan te passen.

Belastingopbrengsten - Prognose BSR

123 V

De hogere opbrengst is het gevolg van een toename van ruim 20 niet-woningen ten opzichte van 2024. Daarnaast is de waardeontwikkeling gunstiger verlopen dan vooraf was ingeschat in de begroting. De definitieve opbrengst kan nog wijzigen, aangezien nog niet alle bezwaarschriften zijn afgehandeld

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Voorjaarsnota 2025	-2.482 N	-1.615 N	-1.676 N	-1.791 N
Wijzigingen tot de Begroting 2026-2029	2.294 V	1.799 V	740 V	1.233 V
Saldo Meerjarenperspectief 2026 - 2029	-188 N	183 V	-936 N	-558 N
Effecten Begroting 2026-2029				
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	-365 N	-487 N	-580 N	-581 N
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	227 V	185 V	307 V	154 V
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	-231 N	-269 N	-227 N	-313 N
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	-294 N	-317 N	-287 N	-299 N
Programma 5 - Bedrijfsvoering	372 V	338 V	342 V	241 V
Algemene dekkingsmiddelen	521 V	612 V	608 V	1.012 V
Totaal financiële effecten Begroting	230 V	62 V	163 V	214 V
Saldo baten en lasten na Begroting	42 V	245 V	-773 N	-344 N

Toelichting ontwikkelingen financieel meerjarenperspectief

Begroting 2025 - 2026

De verschillen tussen de begroting 2025 en de raming voor 2026 zien er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Onderdeel	Begroting 2025	Begroting 2026	Vershil
Lasten	63.113	61.703	-1.410
Baten	62.290	61.744	-545
Saldo	-823	42	864

Rekening 2024 - begroting 2026

De verschillen tussen de rekening 2024 en de raming voor 2026 zien er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Onderdeel	Rekening 2024	Begroting 2026	Vershil
Lasten	63.930	61.703	-2.228
Baten	66.004	61.744	-4.260
Saldo	2.074	42	-2.032

Meerjarenperspectief

De verschillen tussen de raming 2026 en de raming voor 2027 tot en met 2029 zien er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Onderdeel	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	61.703	63.139	64.785	66.435
Baten	61.744	63.384	64.012	66.091
Saldo	42	245	-773	-344

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

In onderstaand overzicht worden de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Programma 1</u>						
Toevoeging aan reserve stimuleringsfonds recreatie & toerisme:						
- vaste toevoeging stimuleringsfonds	-15	0	0	0	0	0
Totaal programma 1	-15	0	0	0	0	0
Totaal van de lasten	-15	0	0	0	0	0

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Programma 1</u>						
Aanwending van reserve stimuleringsfonds recreatie & toerisme:						
- stimuleringsbijdragen	15	0	0	0	0	0
Totaal programma 1	15	0	0	0	0	0
<u>Programma 2</u>						
Aanwending reserve kapitaallasten:						
- t.b.v. MFA D'n Hoender Dreumel	7	7	8	8	8	9
- t.b.v. Kulturhus Boven-Leeuwen	8	8	8	9	9	9
- t.b.v. MFA De Rosmolen Beneden-Leeuwen	11	11	12	12	13	13
- t.b.v. MFA Hanzehuys	49	49	49	49	49	49
- t.b.v. Nieuwbouw IKC	6	6	6	6	6	6
- t.b.v. Voorbereidingskrediet uitbreiding Kindercentrum	0	4	4	4	4	4
- t.b.v. Aanpassing openbare ruimte IKC Beneden-Leeuwen	0	0	0	8	8	8
Aanwending reserve afkoopsommen erfpacht:						
- t.b.v. grond Kulturhus Boven-Leeuwen	4	5	5	5	5	5
- t.b.v. grond MFA Dreumel	4	4	4	5	5	5
- t.b.v. grond MFA De Rosmolen Beneden-Leeuwen	3	3	3	3	3	4
Totaal programma 2	92	97	99	109	110	112
<u>Programma 3</u>						
Aanwending reserve kapitaallasten:						
- t.b.v. Herinrichting Brouwershof	4	4	4	4	4	4
- t.b.v. Herinrichting Kurstjensplein	17	17	17	17	17	17
- t.b.v. Herinrichting van Heemstraweg	7	7	7	7	7	7
- t.b.v. Verkeersmaatregelen Trambaan	1	1	1	1	1	1
- t.b.v. Voorbereidingskrediet Herinrichting Zandstraat	0	23	23	23	23	23
- t.b.v. Water- en groenopgave De Bennemaker	2	2	2	2	2	2
Totaal programma 3	31	54	54	54	54	54
Totaal van de Baten	138	151	153	163	164	166

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal van de lasten	-15	0	0	0	0	0
Totaal van de Baten	138	151	153	163	164	166
Totaal structurele toevoegingen en onttrekkingen	123	151	153	163	164	166

OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
-----------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Incidentele lasten

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

Proj De Kraanbaan		100			
Recreatie en toerisme	Samenwerking regionale Hanzesteden	10			
Recreatie en toerisme	Profilering Land van Maas en Waal	20	20		
Overige volkshuisvesting	Woonvisie	30			
Overige volkshuisvesting	Woonzorgvisie			40	
Omgevingswet	Uitwerking transitieplan Omgevingswet obv. raadsvoorstel	135	170	190	84
Ruimtelijke ordening	Leader traject	17	17	17	

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

Samenlevingsopbouw	Plusopdracht Sociom 2024-2026	59			
Wmo en jeugd uitvoeringskosten	Extra bijdrage regionale samenwerking WMO/Jeugdwet	21	13	13	
Huisvesting basisonderwijs	Tijdelijke huisvesting IKC	102	137		
Huisvesting basisonderwijs	Huurkosten tijdelijke units De Laak Wamel	39	22	13	

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

--	--	--	--	--	--

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

--	--	--	--	--	--

Programma 5 - Bedrijfsvoering

Maatschappelijke ontwikkeling	Formatieve uitbreiding van team Samenleving voor de lokale uitvoering	84			
Automatisering	Implementatie E-diensten	70			
Informatievoorziening	Aanpak fysieke archiefachterstanden	75			
Wet Open Overheid		58			

Algemene dekkingsmiddelen

Onvoorzien lasten	25	25	25	25
Totaal incidentele lasten	845	404	298	109

Incidentele baten**Programma 1 - Wonen, werken en recreëren**

Mutaties reserves (P1)	Uitwerking transitieplan Omgevingswet obv. raadsvoorstel	135	170	190	84
Overige Volkshuisvesting	Co-Financiering woonzorgvisie	25			
Overige Volkshuisvesting	Co-financiering woonvisie			20	
Proj De Kraanbaan		100			
GrEx Leeuwse Veld - Beneden-Leeuwen	Bijdrage ontwikkelaar per woning deelgebied midden	88			

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

Mutaties reserves (P2)	Plus opdracht Sociom 2024-2026	59			
Maatschappelijke opvang	Beschermd wonen en maatschappelijke opvang Samen Dichtbij 2025-2028	398	441	233	

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

--	--	--	--	--	--

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

--	--	--	--	--	--

Programma 5 - Bedrijfsvoering

Uitvaartcentrum	Verhuur uitvaartcentrum Hogeweg 1b Wamel	20	20	3	
-----------------	--	----	----	---	--

Algemene dekkingsmiddelen

Uitkeringen gemeentefonds	Incidenteel budget Wet Open Overheid	58			
---------------------------	--------------------------------------	----	--	--	--

Totaal incidentele baten		883	631	446	84
---------------------------------	--	------------	------------	------------	-----------

Totaal incidentele lasten en baten		-38	-227	-148	25
---	--	------------	-------------	-------------	-----------

STRUCTUREEL BEGROTINGSSALDO

In 2026 en 2027 is er sprake van een sluitende begroting. Vanaf 2028 is er een tekort. Het tekort wordt veroorzaakt door stijgende kosten (inflatie en rente) en een lagere uitkering uit het gemeentefonds.

	Bedragen x €1.000			
	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Saldo baten en lasten	-405 N	-272 N	-1.145 N	-589 N
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	447 V	517 V	371 V	245 V
<i>Begrotingssaldo</i>	42 V	245 V	-773 N	-344 N
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-38 N	-227 N	-148 N	25 V
Structureel begrotingssaldo	4 V	18 V	-921 N	-319 N

GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Stand per 31 december, bedragen x € 1.000

Activa	2024	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Vaste activa</u>						
(Im)Materiële vaste activa	43.734	47.235	51.259	67.927	79.870	80.960
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekingen	19	19	19	19	19	19
Financiële vaste activa: Leningen	0	0	0	0	0	0
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	17.005	17.543	16.761	16.259	15.750	15.236
Totaal vaste activa	60.758	64.797	68.039	84.205	95.639	96.215
<u>Viottende activa</u>						
Voorraden: Onderhanden werk & overige grond en hulpstoffen	-201	-201	0	0	0	0
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	5.127	4.929	5.058	5.058	5.058	5.058
Liquide middelen	3.053	0	0	0	0	0
Overlopende activa	3.868	162	3.442	3.442	3.442	3.442
Totaal viottende activa	11.847	4.890	8.500	8.500	8.500	8.500
Totaal Activa	72.605	69.687	76.539	92.705	104.139	104.715
Passiva	2024	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Vaste passiva</u>						
Eigen vermogen						
-Algemene reserve	13.933	13.140	12.259	12.301	12.546	11.773
-Bestemmingsreserve	5.091	6.049	5.662	5.143	4.768	4.519
-Resultaat	2.074	-823	42	245	-773	-344
Voorzieningen	8.793	10.080	9.710	9.398	8.874	8.547
Vaste schuld	28.377	28.889	25.238	21.774	18.598	16.007
Schuld restant nieuw aan te trekken leningen	0	0	7.500	15.938	24.513	29.613
Financieringsbehoefte	0	5.129	3.048	14.826	22.532	21.519
Totaal vaste passiva	58.268	62.464	63.458	79.624	91.058	91.634
<u>Viottende passiva</u>						
Viottende schuld	3.597	2.790	3.750	3.750	3.750	3.750
Voorraden: Onderhanden werk & overige grond en hulpstoffen	0	0	0	0	0	0
Liquide middelen	2.835	3.700	3.700	3.700	3.700	3.700
Overlopende passiva	7.905	733	5.631	5.631	5.631	5.631
Totaal viottende passiva	14.337	7.223	13.081	13.081	13.081	13.081
Totaal Passiva	72.605	69.687	76.539	92.705	104.139	104.715

EMU SALDO

Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
1 Exploitatiesaldo voor toevoegingen aan c.q. onttrekkingen uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.573	-405	-272	-1.145	-589
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.093	2.234	2.305	2.633	2.958
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.699	1.717	1.749	1.771	1.804
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-7.318	-4.910	-6.514	-14.204	-3.265
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0
6 Desinvesteringen in (in)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp- maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-248	-107	-109	-110	-112
8 Baten bouwgrondexploitaties: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	88	0	0	0
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-1.908	-1.976	-1.964	-2.098	-1.932
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	537	362	356	350	345
11 Verkoop van effecten: a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee) b Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
EMU-saldo	-7.718	-2.997	-4.449	-12.803	-791
EMU-saldo referentiewaarde (septembercirculaire 2025)	-2.887	-2.887	-2.887	-2.887	-2.887
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde	-4.831	-110	-1.562	-9.916	2.096

Het EMU-saldo vertegenwoordigd het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis over een bepaalde periode. Alle gemeenten in Nederland tezamen leggen een beslag op het EMU saldo, voor West Maas en Waal is de referentiewaarde 2,9 mln.

DEEL 4 - BIJLAGEN

BIJLAGE 1 - OVERZICHT PERSONEEL EN ORGANISATIE

Bedragen x € 1.000

Organisatie-eenheid	Aantal fte	Totaal loonkosten 2026
---------------------	------------	------------------------------

Exploitatie		
--------------------	--	--

Bestuursorganen	21,00	871
-----------------	-------	-----

Algemeen		
* Management	1,00	166
* Raadsgriffier	2,44	230
Concerncontrol	1,78	187
Team Bedrijfsvoering	20,70	2.059
Team Dienstverlening	29,50	2.588
Team Samenleving	17,83	1.718
Team Beheer openbare ruimte (BOR)	34,71	2.649
Team Ruimte	15,36	1.522
<i>Totaal organisatie</i>	<i>123,32</i>	<i>11.120</i>

Totaal	144,32	11.991
---------------	---------------	---------------

BIJLAGE 2 - OVERZICHT VASTE ACTIVA

Bedragen x € 1.000

Activaklasse	Boekwrd 01-01 2026	Aflos- sing	Afschrij- ving	Rente	Boekwrd 31-12 2026	Kapitaallasten			
						2026	2027	2028	2029
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren									
Gronden en terreinen	208			1	208	1	2	2	2
Strategische gronden	582			4	582	4	5	4	5
Woonruimten	50		5		45	5	5	5	5
Bedrijfsgebouwen	145		6	1	139	7	7	7	7
Grond, weg en waterwerk	258		3		255	3	3	3	3
Machines, app. en install.	60		4		56	4	4	4	4
Leningen aan deelnemingen	19				19	0	0	0	0
Totaal programma 1	1.322	0	18	6	1.304	24	26	25	26
Programma 2 - Maatschappelijke zaken									
Materiële VA in erfpacht	659				659	0	0	0	0
Gronden en terreinen	269		8	2	261	10	10	10	10
Bedrijfsgebouwen	8.966		352	58	8.614	410	419	652	667
Machines, app. en install.	145		12	1	133	13	13	13	13
Ov. materiële VA econ. nut	795		231	5	564	236	213	164	120
Totaal programma 2	10.834	0	603	66	10.231	669	655	839	810
Programma 3 - Fysieke leefomgeving									
Gronden en terreinen	1		1		0	1	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	9		1		8	1	1	1	1
Grond, weg en waterwerk	11.815		406	75	12.791	481	538	629	648
Machines, app. en install.	260		26	2	234	28	32	28	28
Rioolinvesteringen	17.396		895	113	16.501	1.008	894	824	789
Ov. materiële VA econ. nut	125			1	125	1	1	1	1
Totaal programma 3	29.606	0	1.329	191	29.659	1.520	1.466	1.483	1.467
Programma 5 - Bedrijfsvoering									
Bedrijfsgebouwen	4.442		143	18	4.299	161	168	166	168
Vervoermiddelen	515		63	3	452	66	78	73	72
Machines, app. en install.	500		132	3	394	135	132	87	57
Ov. materiële VA econ. nut	36		7		29	8	8	27	35
Totaal programma 5	5.493	0	345	24	5.174	370	386	353	332
Algemene dekkingsmiddelen									
Ov. langlopende leningen	17.543	781			16.762				
Totaal algemene dekkingsmid.	17.543	781	0	0	16.762	0	0	0	0
TOTAAL	64.597	781	2.295	287	63.130	2.583	2.533	2.700	2.635

BIJLAGE 3 - MEERJAREN INVESTERINGSPLAN

Tabel: Meerjareninvesteringsplan 2026-2029

Bedragen x€1.000

Omschrijving		Netto inv.	Bijdr.	Afs. termijn	Kapitaallasten				E/ M	O/G /N
					2026	2027	2028	2029		
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren										
Vervanging borden recreatief routenetwerk fietsen	2029	71		15					E	N
Vervanging borden recreatief routenetwerk wandele	2029	57		15					E	N
Totaal programma 1		128			0	0	0	0		
Programma 2 - Maatschappelijke zaken										
WMO woonunits 2026	2026	180		7		27	27	27	E	G
Hulpmiddelen WMO 2026	2026	200		5		41	41	41	E	O
Vervanging tennisbaan Appeltem	2026	25		15		2	2	2	E	O
Hulpmiddelen WMO 2027	2027	200		5		0	42	41	E	O
IKC Beneden-Leeuwen	2027									
Vernieuwbouw Gravin v.Rechteren school Appelt	2027	1.800		40		0	59	59	E	G
Nieuwbouw school Tweestroom Altforst	2027	1.500		40		0	50	49	E	O
Vervanging tennisbaan Dreumel	2027	25		15		0	2	2	E	O
Dorpdeal Altforst	2027	pm		pm		0	0	0	-	-
Hulpmiddelen WMO 2028	2028	200		5		0	0	42	E	O
Vervanging tennisbaan Bolete Bov.-L.	2028	25		15		0	0	2	E	O
Nieuwbouwscholen Wamel	2028	7.200		40		0	0	234	E	O
Nieuwbouw Mariënhofschool/IKC Alphen	2028	2.600		40		0	0	85	E	O
Hulpmiddelen WMO 2029	2029	200		5		0	0	0	E	O
Totaal programma 2		14.155			0	70	222	582		
Programma 3 - Fysieke leefomgeving										
Vervanging bomen 2026	2026	120		60		3	3	3	M	O
Vervanging bomen 2027	2027	120		60			3	3	M	O
Vervanging bomen 2028	2028	120		60				3	M	O
Vervanging bomen 2029	2029	120		60					M	N
Vervanging beplanting 2026	2026	78		20		4	4	4	M	O
Vervanging beplanting 2027	2027	78		20			5	4	M	O
Vervanging beplanting 2028	2028	78		20				4	M	O
Vervanging beplanting 2029	2029	78		20					M	N
Vervanging Wegen 2026	2026	1.159		60		27	27	27	M	G
Vervanging Wegen 2027	2027	1.186		60			29	29	M	G
Vervanging Wegen 2028	2028	1.213		60				29	M	G
Vervanging Wegen 2029	2029	1.240		60					M	N
Vervanging OV(masten) 2026	2026	235		45		7	7	7	E	G
Vervanging OV(masten) 2027	2027	260		45			8	8	E	G
Vervanging OV(masten) 2028	2028	279		45				8	E	G
Vervanging OV(masten) 2029	2029	271		45					E	N
Vervanging OV(armaturen) 2026	2026	113		20		6	6	6	M	G
Vervanging OV(armaturen) 2027	2027	21		20			1	1	E	G
Vervanging OV(armaturen) 2028	2028	22		20				1	E	G
Vervanging OV(armaturen) 2029	2029	35		20					M	N
Rooijsestraat Dreumel	2026	935		60		22	22	21	M	O
Vervangen brug Mosterdwal	2026	288		50		8	8	8	M	G
Komgrensbebording e.d.	2027	56		15			4	4	M	O
3 Sneeuwschuivers	2028	40		10				4	M	O
2 Sneeuwschuivers (tractors)	2028	25		10				3	M	O
Riolering - Gemeentelijk rioleringsplan (vGRP):										
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2026	1.478		div.		48	48	48	E	O
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2027	1.327		div.			51	51	E	O
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2028	2.450		div.				74	E	O
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2029	2.036		div.					E	N
Totaal programma 3		15.459			0	125	226	352		

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid									
Totaal programma 4				0		0	0	0	0
Programma 5 - Bedrijfsvoering									
Livestream raadzaal	2026	39	7		6	6	6	E	G
Auto (Fiat Doblo VS-689-L)	2026	35	8		5	5	5	E	G
Watertank	2026	25	10		3	3	3	E	G
Bus V-142-ZR	2027	85	8			11	11	E	G
2 Dienstauto's (XF-443-T + XF-444-T)	2027	65	8			9	9	E	G
Bus (VS-933-V)	2028	85	8				11	E	G
Vrachtwagen (incl.kraan) (21-BHS-2)	2028	210	10				23	E	O
Bladzuiger (wagen)	2028	50	10				5	E	N
Aanschaf telefoons gemeente	2028	87	3				30	E	N
Tractor + voorlader (5115)	2029	110	10					E	G
Bus (VKJ-48-F)	2029	85	8					E	N
Totaal programma 5				876		13	33	102	
TOTAAL				30.518		0	208	480	1.036

In de laatste 2 kolommen staan afkortingen:

In de eerste kolom is aangegeven of een investering onder het Economisch nut (E) valt of onder Maatschappelijk nut (M). Investerings met een economisch nut zijn alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven (bijvoorbeeld door de kosten ervan in tarieven te verwerken (denk bijvoorbeeld aan het rioolrecht)) en/of die verhandelbaar zijn. De andere investeringen vallen onder Maatschappelijk nut.

In de laatste kolom is aangegeven of er sprake is van een oude (O), gewijzigde (G) of nieuwe (N) investering ten opzichte van het bij de Programmabegroting 2025 vastgestelde meerjareninvesteringsplan 2026-2028. Alleen de nieuwe en gewijzigde investeringen hebben een budgettair effect.

Investerings < € 25.000, die direct t.l.v. de exploitatie worden geboekt

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Netto inv.	Bijdr.	Afs. termijn	Belasting exploitatie				E/ M	O/G /N
				2026	2027	2028	2029		
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren									
Totaal programma 1	0			0	0	0	0		
Programma 2 - Maatschappelijke zaken									
Totaal programma 2	0			0	0	0	0		
Programma 3 - Fysieke leefomgeving									
Totaal programma 3	0			0	0	0	0		
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid									
Totaal programma 4	0			0	0	0	0		
Programma 5 - Bedrijfsvoering									
Aanhanger electr. Kiploofrek 3	2026	6	1	6				-	O
2 Aanhangers afzethakken	2026	10	1	10				-	G
Koffieautomaten gangen	2027	8	1	0	8			-	O
Vervanging dranghekken	2028	12	1	0		12		-	O
Aanhanger shovel	2028	9	1	0		9		-	G
Vervanging afzethakken	2029	8	1	0			8	-	O
Aanhanger elec.hydr.kipper	2029	6	1	0			6	-	O
Aanhanger electr. Kip/loofrek 1	2029	6	1	0			6	-	N
Meubilair Appelternse kamer	2029	10	1	0			10	-	N
Aanhanger transporter (klike's)	2029	5	1	0			5	-	N
Vervanging Homerun	2029	18	1	0			18	-	G
Totaal programma 5	98			16	8	21	53		
TOTAAL	98			16	8	21	53		

Bovenstaande investeringen worden direct t.l.v. de exploitatie gebracht, omdat de aanschaf waarde onder de € 25.000 blijft. We presenteren ze bij het MIP, zodat de aanschaf van de vervangingsinvesteringen gewaarborgd blijft.

BIJLAGE 4 - OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN

Overzicht Reserves en voorzieningen

Stand per 31 december, bedragen x € 1.000

Omschrijving	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029
<u>Algemene reserves</u>						
a. Vrij besteedbaar	13.933	13.140	12.260	12.302	12.547	11.774
b. Begrotingssaldo	2.074	-822	42	245	-773	-344
Totaal Algemene reserves	16.007	12.318	12.302	12.547	11.774	11.430
<u>Bestemmingsreserves</u>						
Afkoopsommen erfpacht	542	530	517	505	491	477
Transitieplan omgevingswet	0	579	444	274	84	0
Beschermde wonen	0	307	207	21	1	1
Kapitaallasten	3.853	3.947	3.956	3.806	3.656	3.504
Bovenwijkse voorzieningen	555	555	405	405	405	405
Privatisering voetbalvelden	10	0	0	0	0	0
Stimuleringsfonds recreatie en toerisme	132	132	132	132	132	132
Totaal Bestemmingsreserves	5.092	6.050	5.661	5.143	4.769	4.519
Totaal Reserves	21.099	18.368	17.963	17.690	16.543	15.949
<u>Voorzieningen</u>						
Beheer en onderhoud ontzandingen	2.102	3.673	3.578	3.481	3.380	3.276
Gebouwen	2.349	2.196	2.162	2.095	1.982	2.106
Civiele kunstwerken	436	460	367	392	395	410
Pensioenen wethouders	2.322	2.311	2.300	2.288	2.276	2.264
Riolering	1.031	871	759	662	465	265
Verlofstand personeel	198	198	198	198	198	198
Wegen	355	371	346	283	178	28
Totaal Voorzieningen	8.793	10.080	9.710	9.399	8.874	8.547
Totaal Reserves en voorzieningen	29.892	28.448	27.673	27.089	25.417	24.496

Mutaties groter dan € 100.000 zijn hieronder toegelicht (om de vermogenspositie zo goed mogelijk in beeld te brengen houden we rekening met mutaties waarover besluitvorming plaatsgevonden heeft en te verwachten toekomstige claims).

Bedragen x € 1.000

Algemene reserve	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Toevoegingen</u>					
Positief rekeningresultaat voorgaand jaar	2.074				
Totaal toevoegingen	2.074	0	0	0	0
<u>Onttrekkingen</u>					
Overhevelingen voorgaand jaar	-1.590				
Subsidie verbouwing dorps huis VTC Wamel	-260				
Transitieplan omgevingsplan	-197				
Tijdelijke huisvesting (spoedzoekers, starters en statushouders)	-250				
Vorbereidingskrediet uitbreiding IKC Beneden-leeuwen	-170				
Beklemming bakenbomen meanderende Maas	-200				
Totaal onttrekkingen	-2.667	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000

Transitieplan omgevingswet	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Toevoegingen</u>					
Ontvangen middelen omgevingswet	637				
Totaal toevoegingen	637	0	0	0	0
<u>Onttrekkingen</u>					
Uitgaven transitieplan omgevingswet	-58	-135	-170	-190	-84
Totaal onttrekkingen	-58	-135	-170	-190	-84

Bedragen x € 1.000

Reserve Kapitaallasten	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Toevoegingen</u>					
Vorbereidingskrediet uitbreiding IKC Beneden-Leeuwen	170				
Totaal toevoegingen	170	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000

Beschermd wonen	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Toevoegingen</u>					
Ontvangen centrummiddelen beschermd wonen	646	298	254	212	
Totaal toevoegingen	646	298	254	212	0
<u>Onttrekkingen</u>					
Uitgaven centrummiddelen beschermd wonen	-340	-398	-441	-233	
Totaal onttrekkingen	-340	-398	-441	-233	0

Bedragen x € 1.000

Reserve bovenwijkse voorzieningen	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Onttrekkingen</u>					
Openbare ruimte IKC Beneden-Leeuwen		-150			
Totaal onttrekkingen	0	-150	0	0	0

Bedragen x € 1.000

Voorziening pensioenen wethouders	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Toevoegingen</u>					
Normstorting conform begroting	110	112	115	118	120
Totaal toevoegingen	110	112	115	118	120
<u>Onttrekkingen</u>					
Pensioenlasten	-121	-124	-127	-130	-133
Totaal onttrekkingen	-121	-124	-127	-130	-133

Bedragen x € 1.000

Voorziening gebouwen	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Toevoegingen</u>					
Normstorting conform begroting	408	415	421	419	429
Totaal toevoegingen	408	415	421	419	429
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen	-561	-449	-488	-531	-305
Totaal onttrekkingen	-561	-449	-488	-531	-305

Bedragen x € 1.000

Voorziening wegen	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Toevoegingen</u>					
Normstorting conform begroting	1.150	1.165	1.187	1.208	1.228
Totaal toevoegingen	1.150	1.165	1.187	1.208	1.228
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen	-1.134	-1.191	-1.250	-1.313	-1.378
Totaal onttrekkingen	-1.134	-1.191	-1.250	-1.313	-1.378

Bedragen x € 1.000

Voorziening riolering	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Toevoegingen</u>					
Voordelig exploitatiesaldo					
Totaal toevoegingen	0	0	0	0	0
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen	-160	-112	-98	-197	-200
Totaal onttrekkingen	-160	-112	-98	-197	-200

Bedragen x € 1.000

Voorziening beheer en onderhoud ontzandingen	2025	2026	2027	2028	2029
<u>Toevoegingen</u>					
Toevoeging door de zandwinners	1.664				
Totaal toevoegingen	1.664	0	0	0	0
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen				-101	-104
Totaal onttrekkingen	0	0	0	-101	-104

BIJLAGE 5 - RISICOREGISTER

			Klasse					
Risico	Risicotype	Invloed	Bedrag x 1.000	Kans Klasse	Kans	Financieel gevolg		
Loon- en prijsontwikkelingen	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	500	1	75%	375	
Lagere legesopbrengsten omgevingsvergunningen	Extern - deels beïnvloedbaar	S	3	500	3	50%	250	
Personeelskosten duurzaamheid-CDOKE	Deels beïnvloedbaar	S	2	1.000	1	0%	-	
Ontzandingen	Extern - niet-beïnvloedbaar	I	2	50	3	25%	13	
Faillissement partners Grondexploitaties	Deels beïnvloedbaar	S	1	250	1	20%	50	
Lagere opbrengsten OZB door leegstand bedrijfstvastgoed	Extern - beïnvloedbaar	I	1	10	2	25%	3	
Toename bezwaar/kwijtschelding - hogere kosten/minder opbrengsten	Extern - beïnvloedbaar	S	1	5	2	80%	4	
Vertraging bouwprojecten - renteverliezen	Extern - niet-beïnvloedbaar	I	3	125	2	20%	25	
Langere doorlooptijd projecten	Niet beïnvloedbaar	I	1	200	3	50%	100	
Verlaging verkoopprijzen projecten	Beïnvloedbaar	I	2	-	1	10%	-	
Leerlingenvervoer	Extern - beïnvloedbaar	S	3	33	3	50%	17	
Wet maatschappelijke ondersteuning	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	75	1	10%	8	
Participatiewet	Niet beïnvloedbaar	S	2	400	2	25%	100	
Bijzondere bijstand	Extern - deels beïnvloedbaar	S	2	50	3	50%	25	
Jeugdwet	Extern - deels beïnvloedbaar	S	3	300	2	60%	180	
Extra middelen Jeugdzorg in Algemene Uitkering	Extern - deels beïnvloedbaar	S	3	215	2	0%	-	
Wachtgeld bestuurders	Deels beïnvloedbaar	S	1	420	2	25%	105	
Pensioen bestuurders	Deels beïnvloedbaar	S	1	800	2	50%	400	
Belastingopbrengsten	Extern - beïnvloedbaar	S	1	100	1	10%	10	
Algemene uitkering	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	3	480	3	0%	-	
Renterisico	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	125	2	50%	63	
Decentralisaties Rijkstaken	Extern - deels beïnvloedbaar	I	2	60	4	75%	45	
Opruiming explosieven	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	125	1	20%	25	
Bodemsanering/vervuiling openbare ruimte	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	3	200	2	50%	100	
Oninbare vorderingen	Extern - beïnvloedbaar	S	3	50	4	10%	5	
Debiteurenrisico SVN leningen	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	3	50	3	5%	3	
Garanties en borgstellingen	Extern - beïnvloedbaar	S	4	500	1	1%	5	
Arbeidsongeschiktheid/overlijden bestuurders	Niet beïnvloedbaar	S	4	800	1	10%	80	
Vennootschapsbelasting (VPB)	Niet beïnvloedbaar	S	2	-	3	50%	-	

Regio Rivierenland	Extern - beïnvloedbaar	S	1	-	1	10%	-
Regio Rivierenland Glasvezelproject	Extern - beïnvloedbaar	I	1	5.360	1	1%	54
GR Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	Extern - beïnvloedbaar	S	1	32	1	25%	8
Avri	Extern - beïnvloedbaar	S	1	-	1	25%	-
Avri overdracht voormalige stortplaats	Extern - beïnvloedbaar	I	1	-	1	10%	-
Omgevingsdienst Rivierenland	Extern - beïnvloedbaar	S	1	-	1	0%	-
BSR	Extern - deels beïnvloedbaar	S	1	-	1	0%	-
Werkzaam Rivierenland	Extern - beïnvloedbaar	S	2	93	1	25%	23
GGD Gelderland Zuid	Deels beïnvloedbaar	S	2	76	1	25%	19
							2.092
		S					2.560
		I					464

BIJLAGE 6 - SAMENSTELLING COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS

Burgemeester V.M. (Vincent) van Neerbos

Portefeuille Algemeen bestuur, Veiligheid en Dienstverlening

- Algemeen bestuur en bestuurlijke coördinatie
 - ondermijning, integriteit, APV
- Openbare orde en integrale veiligheid
 - politie, brandweer, ambulance, GHOR
- Bestuurlijke samenwerking: Regio Rivierenland
- Integraal veiligheidsbeleid
 - rampenbestrijding, GHOR
- Coördinatie integrale handhaving/handhavingsbeleid
- Bedrijfsvoering
 - personeel- en organisatie, informatievoorziening (inclusief gegevensbeheer), algemeen- en juridische zaken (inclusief klachtbehandeling), communicatie en burgerparticipatie.
- Gemeentelijke organisatie(ontwikkeling)
- Dienstverlening
- Inkoop en aanbesteding
- Burgerzaken
- Representatie

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
- Regio Rivierenland

Vervanging van portefeuille door Wethouder R.A.N. (Rob) Reuvers

Wethouder R.A.N. (Rob) Reuvers

Portefeuille Samenleving

- Arbeidsmarkt en werkgelegenheidsbeleid
 - inkomensvoorziening en –ondersteuning
- Integratie, participatie en emancipatie
- Wmo/Welzijn
 - zorgverlening, ouderenbeleid, minderheden, vrijwilligers, mantelzorgers en subsidiebeleid
- Jeugdbeleid en jeugdhulp
- Educatie
 - kinderopvang, peuterspeelzalen, lokaal (primair- en voortgezet) onderwijsbeleid
 - onderwijshuisvoorzieningen en -huisvesting, passend onderwijs en bibliotheekwerk
- Leerplicht
- Leerlingenvervoer
- Volksgezondheid
- Leefbaarheid kernen
 - uitvoering visie
- Sport
- Kunst en Cultuur

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Werkzaak Rivierenland
- GGD Gelderland-Zuid
- Dienstverleningsovereenkomst Wmo/Jeugd regio Rivierenland
- Dienstverleningsovereenkomst VraagWijzer
- Dienstverleningsovereenkomst Beschermd wonen/veilig thuis

Project/coördinatie portefeuillehouder

- Dorpsdeal Altforst

1^e loco burgemeester

Vervanging van portefeuille door Burgemeester V.M. (Vincent) van Neerbos

Wethouder M.A.A. (Marieke) van den Boom-Witzel**Portefeuille Ruimte**

- Ruimtelijk beleid en ruimtelijke ordening
 - omgevingswet, omgevingsvisie, infra- en ruimte en woonvisie
 - bestemmingsplannen, ruimtelijke onderbouwingen en omgevingsvergunningen
- Ontzandingen en -grondingen
- Monumentenzorg en (ondergrondse) archeologie
- Volkshuisvesting
- Duurzaamheid
 - aanpak beleid zon, wind, warmtetransitie, RES, opdrachtgeverschap Regionaal Energieloket
- Milieu
- Economische zaken
- Recreatie en toerisme

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Omgevingsdienst Rivierenland
- Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland
- Recreatieschap Neder-Rijn en Waal

Project/coördinatie portefeuillehouder

- Opvang Vluchtelingen

Uitsluiting portefeuille:

De onderwerpen in deze portefeuille betreffende de Ruivertweg te Dreumel en woningbouw Schoenmakersstraat te Boven-Leeuwen behoren tot de portefeuille Control en Openbare voorzieningen.

2^e loco burgemeester

Vervanging van portefeuille door Wethouder E.J. (Evert Jan) Slootweg

Wethouder E.J. (Evert Jan) Slootweg**Portefeuille Control en Openbare voorzieningen**

- Control, contractsturing en rechtmatigheid
- Financiën en belastingen
- Mobiliteit
 - wegenverkeerswetgeving, vervoersvoorzieningen (onder andere openbaar vervoer)
 - gemeentelijk verkeers- en vervoersplan
 - laadpalen voor elektrische voertuigen
 - veerdiensten
- Grondexploitatie en -zaken
 - grondexploitaties, pacht, huur en verhuur, aan- en verkoop gemeentelijke eigendommen
- Gemeentelijk vastgoed, accommodaties en voorzieningen
 - gemeentelijke gebouwen, sport- en dorpshuizen en speelvoorzieningen
- Ruimtelijk beheer
 - openbaar groen, landschapsbeleid, begraafplaatsen, wegen en straten en openbare verlichting en rioleringen

- Afvalbeleid
 - Afvalverwijdering en afvalverwerking
- Binnen- en buitendijks waterbeleid
- Klimaatadaptatie
 - Waterplan 2020-2025
 - Regionaal Adaptatieprogramma (RAS), uitvoeringsprogramma klimaatbestendig WMW

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Belastingssamenwerking Rivierenland
- AVRI

Opdrachtneming samenwerkingsverbanden

- Omgevingsdienst Rivierenland

Aanvulling portefeuille:

De onderwerpen uit de portefeuille Ruimte betreffende de Ruivertweg te Dreumel en woningbouw Schoenmakersstraat te Boven-Leeuwen.

3^e loco burgemeester

Vervanging van portefeuille door Wethouder M.A.A. (Marieke) van den Boom-Witzel

BIJLAGE 7 - KERNGEGEVENS

	Gegevens per 1 januari 2025 volgens Jaarrekening 2024 (p.166)	Geschatte gegevens per 1 januari 2026
Sociale structuur		
Aantal inwoners		
- totaal	20.594	20.750
- waarvan 0 - 19 jaar	4.025	4.000
- waarvan 20 - 64 jaar	11.758	11.720
- waarvan 65 jaar en ouder	4.811	5.030
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	168	170
Aantal tewerkgestelde in sociale werkvoorzieningsschappen	32	29
Aantal leerlingen basisscholen	1.498	1.452
Aantal leerlingen juniorcollege West Maas en Waal voortgezet onderwijs	178	176
Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente in ha	8.521	8.521
- waarvan binnenwater	932	932
Aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	8.891	9.091
Oppervlakte van de wegen in m ²	1.656.152	1.597.907

BIJLAGE 8 - TAAKVELDEN

Exploitatie - lasten	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
----------------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

0.10 Mutaties reserves P1	15	879	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1	11	12	12	12	12
2.1 Verkeer / vervoer	0	0	0	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	145	98	96	100	104	108
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9	24	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	16	17	18	18	18	19
3.4 Economische promotie	125	123	129	122	105	109
5.3 Cultuurpresentatie	66	49	62	65	67	69
5.4 Musea	30	30	31	33	34	35
5.5 Cultureel erfgoed	48	53	51	52	38	39
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie P1	42	51	55	56	58	59
8.1 Ruimtelijke ordening	764	727	589	510	529	532
8.2 Grondexploitatie	520	400	314	331	341	353
8.3 Wonen en bouwen	3.126	3.772	3.650	3.663	3.702	3.580
Subtotaal lasten na bestemming	4.907	6.234	5.007	4.962	5.008	4.915

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

0.10 Mutaties reserves P2	0	0	0	150	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	1.235	1.267	1.237	1.306	1.563	1.907
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.470	1.370	1.367	1.322	1.386	1.418
5.1 Sportbeleid en activering	225	126	119	220	225	231
5.2 Sportaccommodaties	602	550	564	579	595	609
5.3 Kunst en cultuur	78	83	90	92	94	96
5.6 Media	363	386	513	525	537	549
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	8.701	2.957	2.636	2.652	2.809	2.871
6.2 Wijkteams	2.389	2.205	2.072	2.120	2.299	2.344
6.3 Inkomensregelingen	5.445	6.184	6.278	6.248	6.239	6.247
6.4 Begeleide participatie	1.027	1.120	1.177	1.120	1.061	1.019
6.5 Arbeidsparticipatie	621	658	902	933	962	994
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	406	408	440	495	495	501
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	2.186	2.552	2.664	2.771	2.883	2.999
6.71b Begeleiding (WMO)	1.073	1.204	1.242	1.292	1.344	1.398
6.71c Dagbesteding (WMO)	696	746	737	767	798	830
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	179	197	434	452	470	489
6.72a Jeugdzorg begeleiding	3.032	3.478	3.236	3.366	3.502	3.643
6.72b Jeugdzorg behandeling	2.124	2.245	2.629	2.735	2.846	2.960
6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	802	906	403	419	436	454
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	17	23	0	0	0	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	138	363	421	466	259	26

6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	265	375	601	625	650	676
6.82b Jeugdreclassering	265	248	48	50	52	55
7.1 Volksgezondheid	1.318	1.335	1.370	1.358	1.396	1.489
Subtotaal lasten na bestemming	34.657	30.986	31.180	32.063	32.901	33.805

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

0.10 Mutaties reserves P3	0	0	0	0	0	0
2.1 Verkeer en vervoer	2.765	2.832	3.014	3.246	3.479	3.614
2.5 Openbaar vervoer	63	63	63	63	63	63
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie P3	1.647	1.754	1.558	1.620	1.683	1.718
7.2 Riolering	1.946	2.073	2.198	2.210	2.260	2.340
7.3 Afval	2.658	2.623	2.972	2.974	2.976	2.977
7.4 Milieubeheer	1.000	746	589	614	643	667
7.5 Begraafplaatsen	24	35	50	51	53	54
Subtotaal lasten na bestemming	10.103	10.126	10.444	10.778	11.157	11.433

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

0.1 Bestuur	1.964	1.930	1.842	1.883	1.925	1.968
0.10 Mutaties reserves P4	0	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	591	668	753	818	799	820
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.779	1.882	2.036	2.116	2.183	2.236
1.2 Openbare orde en veiligheid	224	242	321	322	331	340
Subtotaal lasten na bestemming	4.558	4.722	4.952	5.139	5.238	5.364

Programma 5 - Bedrijfsvoering

0.10 Mutaties reserves P5	0	0	0	0	0	0
0.4 Overhead	8.697	10.143	9.278	9.343	9.637	10.050
Subtotaal lasten na bestemming	8.697	10.143	9.278	9.343	9.637	10.050

Algemene dekkingsmiddelen

0.10 Mutaties reserves AD	0	0	0	0	0	0
0.5 Treasury	539	420	396	393	386	399
0.61 OZB - woningen	0	0	0	0	0	0
0.62 OZB - niet woningen	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	376	410	437	449	447	460
0.7 Algemene uitkering/gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	94	73	11	11	11	11
Subtotaal lasten na bestemming	1.009	903	844	853	844	870

Totaal lasten na bestemming	63.931	63.114	61.705	63.138	64.785	66.437
------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Exploitatie - baten	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
----------------------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

0.10 Mutaties reserves P1	421	669	135	170	190	84
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	104	73	74	75	75	76

2.1 Verkeer / vervoer	86	28	59	59	60	61
3.1 Economische ontwikkeling	5	5	5	6	6	6
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	531	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	8	11	11	11	11	11
3.4 Economische promotie	209	343	401	532	533	534
5.3 Cultuurpresentatie	0	0	0	0	0	0
5.4 Musea	15	14	14	14	15	15
5.5 Cultureel erfgoed	14	1	1	1	1	1
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie P1	15	12	12	12	12	13
8.1 Ruimtelijke ordening	442	344	287	204	222	242
8.2 Grondexploitatie	591	139	88	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	1.744	1.241	971	1.060	1.158	1.265
Subtotaal baten na bestemming	4.185	2.880	2.058	2.144	2.283	2.308

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

0.10 Mutaties reserves P2	507	601	257	443	127	106
4.2 Onderwijshuisvesting	12	3	3	4	4	4
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	387	60	65	10	10	10
5.1 Sportbeleid en activering	319	1	1	1	1	1
5.2 Sportaccommodaties	161	75	76	78	99	101
5.3 Kunst en cultuur	10	0	0	0	0	0
5.6 Media	19	30	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.873	333	123	125	128	129
6.2 Wijkteams	40	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	3.785	3.782	3.992	3.936	3.936	3.936
6.4 Begeleide participatie	14	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	9	10	10	10	10	10
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	140	100	207	206	206	206
6.71b Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.71c Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	1	0	0	0	0	0
6.72a Jeugdzorg begeleiding	0	0	0	0	0	0
6.72b Jeugdzorg behandeling	113	0	0	0	0	0
6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	23	0	0	0	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	20	663	315	271	229	17
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
6.82b Jeugdreclassering	13	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	110	0	15	0	0	0
Subtotaal baten na bestemming	10.533	5.681	5.064	5.084	4.750	4.520

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

0.10 Mutaties reserves P3	257	403	54	54	54	54
2.1 Verkeer en vervoer	391	29	30	31	31	32
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie P3	22	1	1	1	1	1
7.2 Riolering	2.663	2.889	2.917	2.959	3.116	3.177
7.3 Afval	2.945	2.937	3.311	3.313	3.314	3.315
7.4 Milieubeheer	673	380	365	378	300	312
7.5 Begraafplaatsen	5	29	15	16	16	16
Subtotaal baten na bestemming	6.956	6.668	6.693	6.752	6.832	6.907

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

0.1 Bestuur	41	41	41	41	41	41
0.10 Mutaties reserves P4	0	64	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	439	349	428	428	437	437
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	24	25	26	26	27	27
Subtotaal baten na bestemming	504	479	495	495	505	505

Programma 5 - Bedrijfsvoering

0.10 Mutaties reserves P5	267	892	0	0	0	0
0.4 Overhead	375	45	48	49	33	30
Subtotaal baten na bestemming	642	937	48	49	33	30

Algemene dekkingsmiddelen

0.10 Mutaties reserves AD	0	0	0	0	0	0
0.5 Treasury	535	426	381	381	381	381
0.61 OZB - woningen	2.749	3.134	3.426	3.709	4.012	4.338
0.62 OZB - niet woningen	1.786	1.963	2.269	2.428	2.598	2.779
0.64 Belastingen overig	149	153	166	179	193	209
0.7 Algemene uitkering/gemeentefonds	38.079	39.967	41.143	42.164	42.425	44.114
0.8 Overige baten en lasten	-114	0	0	0	0	0
Subtotaal baten na bestemming	43.184	45.643	47.385	48.861	49.609	51.821

Totaal baten na bestemming	66.004	62.288	61.743	63.385	64.012	66.091
-----------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Exploitatie - saldo	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
----------------------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

0.10 Mutaties reserves P1	406	-210	135	170	190	84
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	103	62	62	63	63	64
2.1 Verkeer / vervoer	86	28	59	59	60	61
3.1 Economische ontwikkeling	-140	-92	-91	-95	-98	-102
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	522	-24	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-8	-7	-7	-7	-7	-7
3.4 Economische promotie	84	219	271	409	427	425
5.3 Cultuurpresentatie	-66	-49	-62	-65	-67	-69
5.4 Musea	-15	-16	-17	-19	-19	-20

5.5 Cultureel erfgoed	-34	-52	-49	-50	-36	-37
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie P1	-26	-39	-43	-44	-45	-47
8.1 Ruimtelijke ordening	-322	-383	-301	-306	-307	-290
8.2 Grondexploitatie	72	-261	-226	-331	-341	-353
8.3 Wonen en bouwen	-1.381	-2.532	-2.679	-2.603	-2.544	-2.315
Subtotaal saldo na bestemming	-719	-3.356	-2.948	-2.819	-2.724	-2.606

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

0.10 Mutaties reserves P2	507	601	257	293	127	106
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.223	-1.264	-1.234	-1.302	-1.560	-1.903
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.084	-1.310	-1.302	-1.312	-1.376	-1.408
5.1 Sportbeleid en activering	94	-125	-118	-219	-224	-230
5.2 Sportaccommodaties	-441	-475	-488	-501	-496	-508
5.3 Kunst en cultuur	-68	-83	-90	-92	-94	-96
5.6 Media	-344	-356	-513	-525	-537	-549
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.828	-2.623	-2.513	-2.527	-2.681	-2.742
6.2 Wijkteams	-2.349	-2.205	-2.072	-2.120	-2.299	-2.344
6.3 Inkomensregelingen	-1.660	-2.402	-2.286	-2.312	-2.303	-2.311
6.4 Begeleide participatie	-1.013	-1.120	-1.177	-1.120	-1.061	-1.019
6.5 Arbeidsparticipatie	-621	-658	-902	-933	-962	-994
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-397	-398	-430	-485	-485	-491
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	-2.047	-2.452	-2.457	-2.565	-2.677	-2.793
6.71b Begeleiding (WMO)	-1.073	-1.204	-1.242	-1.292	-1.344	-1.398
6.71c Dagbesteding (WMO)	-696	-746	-737	-767	-798	-830
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-178	-197	-434	-452	-470	-489
6.72a Jeugdzorg begeleiding	-3.032	-3.478	-3.236	-3.366	-3.502	-3.643
6.72b Jeugdzorg behandeling	-2.011	-2.245	-2.629	-2.735	-2.846	-2.960
6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-802	-906	-403	-419	-436	-454
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	-17	0	0	0	0	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-118	300	-106	-194	-30	-9
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	-265	-375	-601	-625	-650	-676
6.82b Jeugdreclassering	-252	-248	-48	-50	-52	-55
7.1 Volksgezondheid	-1.209	-1.335	-1.356	-1.358	-1.396	-1.489
Subtotaal saldo na bestemming	-24.127	-25.304	-26.117	-26.978	-28.152	-29.285

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

0.10 Mutaties reserves P3	257	403	54	54	54	54
2.1 Verkeer en vervoer	-2.373	-2.802	-2.984	-3.215	-3.448	-3.582
2.5 Openbaar vervoer	-63	-63	-63	-63	-63	-63
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie P3	-1.626	-1.752	-1.557	-1.619	-1.681	-1.716
7.2 Riolerings	717	816	719	749	856	836
7.3 Afval	287	314	339	339	338	338

7.4 Milieubeheer	-327	-366	-224	-236	-343	-355
7.5 Begraafplaatsen	-19	-7	-35	-35	-37	-38
Subtotaal saldo na bestemming	-3.147	-3.457	-3.751	-4.026	-4.324	-4.526

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

0.1 Bestuur	-1.923	-1.889	-1.801	-1.842	-1.884	-1.927
0.10 Mutaties reserves P4	0	64	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	-152	-319	-325	-390	-362	-383
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.779	-1.883	-2.036	-2.116	-2.183	-2.236
1.2 Openbare orde en veiligheid	-200	-217	-295	-295	-304	-313
Subtotaal saldo na bestemming	-4.054	-4.244	-4.457	-4.643	-4.733	-4.859

Programma 5 - Bedrijfsvoering

0.10 Mutaties reserves P5	267	892	0	0	0	0
0.4 Overhead	-8.322	-10.098	-9.230	-9.294	-9.604	-10.020
Subtotaal saldo na bestemming	-8.055	-9.206	-9.230	-9.294	-9.604	-10.020

Algemene dekkingsmiddelen

0.10 Mutaties reserves AD	0	0	0	0	0	0
0.5 Treasury	-4	6	-15	-12	-5	-18
0.61 OZB - woningen	2.749	3.134	3.426	3.709	4.012	4.338
0.62 OZB - niet woningen	1.786	1.963	2.269	2.428	2.598	2.779
0.64 Belastingen overig	-227	-257	-271	-270	-254	-252
0.7 Algemene uitkering/gemeentefonds	38.079	39.967	41.143	42.164	42.425	44.114
0.8 Overige baten en lasten	-208	-73	-11	-11	-11	-11
Subtotaal saldo na bestemming	42.175	44.740	46.541	48.008	48.765	50.950

Totaal saldo na bestemming	2.073	-827	38	248	-772	-346
-----------------------------------	--------------	-------------	-----------	------------	-------------	-------------

BIJLAGE 9 - LIJST MET AFKORTINGEN

Om de leesbaarheid van de Programmabegroting te verbeteren, wordt een lijst met afkortingen aan het document toegevoegd. We vinden het belangrijk dat documenten als de Programmabegroting ook voor burgers goed leesbaar zijn. Daarom zijn ook afkortingen waarvan de betekenis voor geoefende lezers meteen duidelijk is toch aan dit overzicht toegevoegd.

Afkorting	Betekenis
AB	Algemeen Bestuur
AED	Automatische Externe Defibrillator
AO	Administratieve Organisatie
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Arbo	Arbidsomstandigheden
ARN	Afvalverwerking regio Nijmegen
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AVRI	Afvalverwerking Rivierenland
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B&W	Burgemeester en Wethouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Bijzondere Bijstand aan Zelfstandigen
BCF	BTW-compensatiefonds
BGBOP	Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen
BIG	Baseline Informatieveiligheid Gemeenten
BIO	Baseline Informatieveiligheid Overheid
BLS	Besluit Locatiegebonden Subsidie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporings Ambtenaar
bovo	Bovenwijkse voorzieningen
BP	Bestemmingsplan
BRN	Begrotingsrichtlijn Nijmegen
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BSR	Belasting Samenwerking Rivierenland
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	Gebundelde uitkering
Burap	Bestuursrapportage
BWT	Bouw- en woningtoezicht
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	Collectieve Arbeidsvoorwaarden
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CEO	Cliënt ervaringsonderzoek
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
DA	Digitale agenda
DB	Dagelijks Bestuur
DigiD	Persoonlijke inlogcode waarmee burgers zich bij de overheid kunnen identificeren
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	Decentralisatie Uitkering
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
eIDAS	Electronic IDentification Authentication and trust Services
EMU	Europese Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit

EPR	Eikenprocessierups
EU	Europese Unie
EVZ	Ecologische verbindingszone
FBV	Fonds Bovenwijkse Voorzieningen
FMP	Financieel Meerjaren Perspectief
Fte	Fulltime equivalent
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio
GMK	Gemeenschappelijke meldkamer
GO	Georganiseerd overleg
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	grondexploitatie
GVOP	Gemeenschappelijke voorziening officiële publicaties
GVVP	Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan
GW	Gemeentewet
HAR	Hotel- en accommodatieregeling
HR	Human Resources
HRM	Human Resource Management
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
I&A	Informatie & automatisering
IC	Interne Controle
IKB	Individueel keuzebudget
IKC	Integraal Kindcentrum
IOAW	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Zelfstandigen
IU	Integratie-Uitkering gemeentefonds
IV	Integraal veiligheidsplan
IVN	Instituut voor natuurbeschermingseducatie
KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kader Richtlijn Water
LNv	ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LOP	Landschapsontwikkelplan
MARN	Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen
Mer	Milieu effect rapportage
MFA	Multifunctionele accommodatie
MFC	Multifunctioneel centrum
mi-2	Beheersysteem onderhoud wegen
MIP	Meerjareninvesteringsprogramma
N	Nadelig
NME	Natuur-en milieueducatie
NUP	Nationaal Uitvoeringsprogramma
NWB	Nederlandse Waterschap Bank
OAB	Onderwijs achterstandsbeleid
ODR	Omgevingsdienst Rivierenland
o/g	opgenomen geldleningen
OV	Openbaar vervoer
OZB	Onroerende Zaakbelasting
P&C	Planning & control
P&O	Personeel & organisatie
PAS	Programma Aanpak Stikstof

PAUW	Webtool om berekening van de Algemene Uitkering te controleren
PM	pro memorie / om niet te vergeten
PSZ	Peuterspeelzaal
RAV	Regionaal Ambulance Vervoer
RB	Raadsbesluit
RIB	raadsinformatiebrief
RO	ruimtelijke ordening
ROVL	Richtlijn voor Openbare Verlichting
RPB	Regionaal Programma Bedrijventerreinen
RTG	Rondetafelgesprek
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RZB	Roerende zaakbelasting
SES	Sociaal economische status
SOBL	Stichting Ondernemersfonds Beneden-Leeuwen
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
Stg.	Stichting
S.V.	Sportvereniging
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten
TU	Technische Universiteit
UBR	Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland
u/g	uitgegeven geldlening
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V	Voordelig
VAB	Vrijkomende Agrarische Bedrijfsbebouwing
vGRP	verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRGZ	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VLK	Visie Leefbaarheid Kernen
VNR	Vereniging Nederlandse Riviergemeenten
VO	Voortgezet onderwijs
KP4	Klantprofiel 4
VVV	vereniging voor vreemdelingen verkeer
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
WGA	Wet Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten
WIA	Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
Wet WOZ	Wet Waardering onroerende zaken
Wlz	Wet langdurige zorg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WMW	gemeente West Maas en Waal
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen in de (semi) publieke sector
WPG	Wet Publieke Gezondheid
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
Wvg	Wet voorkeursrecht gemeenten
Wvggz	Wet verplichte GGZ
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet Werk en Bijstand
Zvw	Zorgverzekeringswet
ZW	Ziektewet

BIJLAGE 10 - ALGEMENE UITKERING

alle bedragen x € 1.000)

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven				
Maatstaf	2026	2027	2028	2029
1g-2 WOZ niet-woningen eigenaren	-1.113	-1.135	-1.158	-1.181
1h-2 WOZ niet-woningen gebruikers	-599	-606	-614	-621
1a Waarde woningen eigenaren	-2.778	-2.974	-3.182	-3.402
Subtotaal	-4.490	-4.716	-4.954	-5.204

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is				
Maatstaf	2026	2027	2028	2029
8a-3 Bijstandsontvangers	881	898	915	935
2 Inwoners	7.796	7.847	7.878	7.956
7c-5 Huishoudens met laag inkomen boven drempel	6.412	6.314	5.665	5.647
12b-2 Inwoners met een migratieachtergrond	320	328	334	342
3c Eenpersoonshuishoudens	448	440	450	461
8b Loonkostensubsidie	250	267	287	308
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar (vanaf uitkeringsjaar 2019)	2.122	2.109	1.947	1.955
8f-2 Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	120	129	137	147
5d-2 Inwoners 75+ met drempel	1.100	1.107	1.161	1.217
7m-2 Laag opleidingsniveau met drempel	554	512	490	465
14a-2 Lokale centrumfunctie (max 20km)	195	196	197	198
14b-2 Regionale centrumfunctie (max 60km)	543	539	519	525
14c-2 Landelijke centrumfunctie	104	104	105	105
15e Leerlingen VO	67	67	67	67
15h-3 Onderwijsachterstand	56	56	56	56
38 Bedrijfsvestigingen	436	453	468	485
29 Historische woningen in bewoonde oorden 1930	35	35	35	35
36 Kernen	1.498	1.489	1.493	1.497
36a Kernen met 500 of meer adressen	376	376	376	376
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	76	76	76	76
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	81	81	82	83
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	341	346	365	369
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	219	219	219	219
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	1.777	1.777	1.777	1.777
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	560	560	560	560
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	1.062	1.062	1.062	1.062
19 Oppervlakte binnenwater	118	118	118	118
16 Oppervlakte land	296	296	296	296
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	205	205	205	205
24b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	106	107	106	107
25b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) * bf woonkernen	512	518	524	529
39 Vast bedrag	979	979	970	970
Subtotaal	29.643	29.609	28.938	29.147

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)				
Jaren	2026	2027	2028	2029
Uitkeringsfactor	1,493	1,539	1,583	1,630
Subtotaal (B x C (=uf))	44.257	45.569	45.810	47.509

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is				
Maatstaf	2026	2027	2028	2029
56g Suppletie-uitkering nieuw verdeelstelsel 2023	-1.035	-1.035	-1.035	-1.035
Subtotaal	-1.035	-1.035	-1.035	-1.035

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is				
Maatstaf	2026	2027	2028	2029
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht handh. (DU)	140	140	140	140
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	36	36	36	36
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	55	55	55	55
280 Impulsgelden Weerbaar Bestuur/Veilig wonen (DU)	7			
350 Bibliotheekmiddelen (DU)	100			
421 Extra capaciteit BOA's (DU)	32	32	32	32

428 Wet kwaliteitsborging bouw (DU)	14			
435 Antidiscriminatie voorzieningen (DU)	3			
441 Wet betaalbare huur (DU)	20	11	9	8
Subtotaal	406	274	272	271

Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein

Maatstaf	2026	2027	2028	2029
260 Participatie (IU)	1.199	1.174	1.144	1.119
Subtotaal	1.199	1.174	1.144	1.119

Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker

Aanvullingen v/d gebruiker	2026	2027	2028	2029
-----------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Gemeenteposten:

Ruimte onder BCF plafond	320	320	320	320
Stelpost correctie eigen bijdrage Jeugd rijksmaatregelen	0	0	250	255
Stelpost sturen op trajectduur jeugdzorg rijksmaatregelen	0	0	65	67
Stelpost aanvulling tot BZK berekening	486	578	553	813
Subtotaal	806	898	1.188	1.455

Totaal	41.143	42.164	42.425	44.114
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

BIJLAGE 11 - OMBUIGINGEN VANAF 2026

Sociaal domein	2026	2027	2028	2029
Cliëntervaringsonderzoeken zelf uitvoeren	19	19	20	20
Subsidie St. stimulering Techniek stopzetten	0	11	11	11
Vraagafhankelijk vervoer niet indexeren	3	2	11	11
Verhogen baten	2026	2027	2028	2029
Bouwleges - In 2026 verhogen met 20%, overige jaren 10%	232	363	510	696
Forensenbelasting - Structureel verhogen met 10%	1	2	3	4
Hondenbelasting - structureel verhogen met 10%	10	22	34	48
OZB-woningen en niet-woningen - In 2026 verhogen met 10%, overige jaren 7%	411	703	1024	1375
Toeristenbelasting - verhogen naar € 2,34	57	57	57	57
Verblijfsbelasting - Invoeren per 1-1-27 tarief € 2 pppn	0	130	130	130
Verbonden partijen	2026	2027	2028	2029
GR regio rivierenland - Stoppen bijdrage mobiliteitsfonds en regionaal stimuleringsfonds	60	60	60	60
Openbare ruimte	2026	2027	2028	2029
GVVP - Geen uitvoeringsplan	75	75	75	75
IKC buitenruimte - inrichting summier	0	8	8	8
Inboet en aanplant - Schrappen	19	20	20	20
Klompenpaden - Stoppen	0	0	0	23
Bedrijfsvoering en organisatie	2026	2027	2028	2029
Inwonersparticipatie - Budget beperken	9	9	7	7
Overige personele regelingen	14	14	19	22
Werving en selectie - beperken budget	15	15	15	15
Ruimtelijk beleid	2026	2027	2028	2029
Economische Zaken - halveren budget regionale projecten	6	6	6	6
Energie - dekking loonkosten duurzaamheidsmedewerker uit CDOKE	90	90	0	0
Internationale werknemers - beëindigen regionale samenwerking	5	5	5	5
Milieu - schrappen abonnementskosten Ooke	5	5	5	5
Milieu - schrappen algemeen budget milieu	4	4	4	4
Structuur- en bestemmingsplannen - beleid en advies beperken	25	25	25	25
Volkshuisvesting - Aframen overig budget	1	2	4	4
Volkshuisvesting - Halveren budget wet versterking regie	1	1	1	1
Woonvisie - aframen budget prestatieafspraken	20	20	20	20

Openbare orde, veiligheid, toezicht en handhaving	2026	2027	2028	2029
Veiligheid en crisisbeheersing - Bijdragen burgernet en slachtofferhulp NL stoppen	8	8	8	8
Vastgoed eigendom en investeringen	2026	2027	2028	2029
Geen fietspad Meanderende Maas, facilitaire kosten beperken	10	10	10	41
Verkoop Molen, bijdrage zwembad verlagen	0	0	35	35